

EBA/GL/2021/02

1. maaliskuuta 2021

➤0

Ohjeet,

jotka on annettu direktiivin (EU) 2015/849 17 artiklan ja 18 artiklan 4 kohdan nojalla asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta sekä tekijöistä, joita luotto- ja finanssilaitosten olisi tarkasteltava arvioidessaan yksittäisiin liikesuhteisiin ja yksittäisiin liiketoimiin liittyvää rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiä (jäljempänä 'rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskitekijöitä koskevat ohjeet') ja joilla kumotaan ja korvataan ohjeet JC/2017/37

	Soveltamispäivä
➤0	7.10.2021
Muutettu:	
➤A1 EBA/GL/2023/03	3.10.2023
EBA/GL/2021/02 (konsolidoitu toisinto)	7.10.2021

1. Noudattamista ja ilmoittamista koskevat velvoitteet

Ohjeiden asema

1. Tämä asiakirja sisältää ohjeita, jotka on annettu asetuksen (EU) N:o 1093/2010¹ 16 artiklan nojalla. Asetuksen (EU) N:o 1093/2010 16 artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten ja finanssilaitosten on kaikin tavoin pyrittävä noudattamaan ohjeita.
2. Ohjeissa esitetään Euroopan pankkiviranomaisen (EPV) näkemys asianmukaisista Euroopan finanssivalvojen järjestelmässä toteutettavista valvontakäytännöistä ja siitä, miten unionin oikeutta olisi sovellettava tietyissä asioissa. Asetuksen (EU) N:o 1093/2010 4 artiklan 2 kohdassa määriteltyjen toimivaltaisten viranomaisten, joihin näitä ohjeita sovelletaan, on noudatettava ohjeita sisällyttämällä ne tarpeen mukaan valvontakäytäntöihinsä (esim. muuttamalla lainsäädäntöään tai valvontamenettelyjään). Tämä koskee myös ohjeita, jotka on suunnattu ensisijaisesti laitoksille.

Ilmoittamista koskevat vaatimukset

3. Asetuksen (EU) N:o 1093/2010 16 artiklan 3 kohdan nojalla toimivaltaisten viranomaisten on ilmoitettava Euroopan pankkiviranomaiselle viimeistään 07.09.2021, noudattavatko ne tai aikovatko ne noudattaa näitä ohjeita tai syyt niiden noudattamatta jättämiseen. Jos ilmoitusta ei toimiteta määräaikaan mennessä, Euroopan pankkiviranomainen katsoo, etteivät toimivaltaiset viranomaiset noudata suosituksia. Ilmoitukset lähetetään Euroopan pankkiviranomaisen verkkosivustolla olevalla lomakkeella sähköpostitse osoitteeseen compliance@eba.europa.eu. Viitteeksi merkitään "EBA/GL/2021/02". Ilmoituksen voi lähettää ainoastaan henkilö, jolla on asianmukaiset valtuudet ilmoittaa ohjeiden noudattamisesta toimivaltaisen viranomaisen puolesta. Myös ohjeiden noudattamisen osalta tehtävistä muutoksista on ilmoitettava Euroopan pankkiviranomaiselle.
4. Ilmoitukset julkaistaan Euroopan pankkiviranomaisen verkkosivustolla 16 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1093/2010, annettu 24 päivänä marraskuuta 2010, Euroopan valvontaviranomaisen (Euroopan pankkiviranomainen) perustamisesta sekä päätöksen N:o 716/2009/EY muuttamisesta ja komission päätöksen 2009/78/EY kumoamisesta (EUVL L 331, 15.12.2010, s. 12).

2. Aihe, soveltamisala ja määritelmät

Aihe

5. Näissä ohjeissa esitetään tekijöitä, joita yritysten olisi tarkasteltava arvioidessaan liiketoimintaansa sekä liikesuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön (jäljempänä 'asiakas') kanssa liittyvää rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiä. Ohjeissa esitetään myös, kuinka yritysten olisi mitoitettava asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteidensä laajuus suhteessa tunnistamaansa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiin.
6. Ohjeissa keskitytään pääasiassa yksittäisten liikesuhteiden ja yksittäisten liiketoimien riskiarvioihin, mutta yritysten olisi käytettävä näitä ohjeita *soveltuvien osin* arvioidessaan liiketoimintaansa liittyvää rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiä direktiivin (EU) 2015/849 8 artiklan mukaisesti.
7. Ohjeissa kuvatut tekijät ja toimenpiteet eivät ole tyhjentäviä, ja yritysten olisi otettava tarvittaessa huomioon muitakin tekijöitä ja toimenpiteitä.

Soveltamisala

8. Nämä ohjeet on tarkoitettu direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 1 ja 2 kohdassa määritellyille luotto- ja finanssilaitoksille sekä toimivaltaisille viranomaisille, jotka ovat vastuussa yritysten rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavelvoitteiden noudattamisen valvonnasta.
9. Toimivaltaisten viranomaisten olisi käytettävä näitä ohjeita arvioidessaan yritysten riskiarvioiden sekä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen riittävyttä.
10. Toimivaltaisten viranomaisten olisi myös otettava huomioon, missä määrin nämä ohjeet antavat tietoa niiden toimialaan liittyvän rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin arvioinnista, joka on osa valvontaa koskevaa riskiperusteista lähestymistapaa. Euroopan valvontaviranomaiset ovat antaneet direktiivin (EU) 2015/849 48 artiklan 10 kohdan mukaiset riskiperusteista valvontaa koskevat ohjeet.
11. Euroopan taloudellisen seuraamusjärjestelmän noudattaminen ei kuulu näiden ohjeiden soveltamisalaan.

Määritelmät

12. Ohjeissa sovelletaan seuraavia määritelmiä:

- a) 'Toimivaltaisilla viranomaisilla' tarkoitetaan viranomaisia, joilla on toimivalta varmistaa, että yritykset noudattavat direktiivin (EU) 2015/849 vaatimuksia sellaisina kuin ne esitetään direktiivin täytäntöönpanemiseksi annetussa kansallisessa lainsäädännössä.²
- b) 'Yrityksillä' tarkoitetaan direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 1 kohdassa määriteltyä luottolaitosta tai 2 kohdassa määriteltyä finanssilaitosta.
- c) 'Toimintariskillä' tarkoitetaan riskin tasoa ennen riskien vähentämistä.
- d) 'Lainkäyttöalueilla, joihin liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski', tarkoitetaan maita, joissa on ohjeiden I osastossa esitettyjen riskitekijöiden pohjalta tehdyn arvion mukaan suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski. Tähän eivät kuulu 'suuririskiset kolmannet maat', joiden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmissä on tunnistettu olevan strategisia puutteita, jotka muodostavat merkittävän uhan unionin rahoitusjärjestelmälle (direktiivin (EU) 2015/849 9 artikla).
- e) 'Ilman henkilökohtaista läsnäoloa hoidetuilla liikesuhteilla tai liiketoimilla' tarkoitetaan mitä tahansa liiketoimea tai liikesuhdetta, jossa asiakas ei ole fyysisesti läsnä eli fyysisesti samassa paikassa kuin yritys tai yrityksen puolesta toimiva henkilö. Tämä koskee myös tilanteita, joissa asiakkaan henkilöllisyys todennetaan videoyhteyden tai vastaavan teknisen keinon avulla.
- f) 'Yksittäisellä liiketoimella' tarkoitetaan liiketointa, jota ei suoriteta osana liikesuhdetta, sellaisena kuin se on määritelty direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 13 kohdassa.
- g) 'Asiakasvaratileillä' tarkoitetaan pankkitiliä, jonka esimerkiksi asianajaja tai notaari on avannut asiakkaansa rahojen tallettamiseen. Asiakkaan rahavarat sekoittuvat, mutta asiakas ei voi suoraan ohjeistaa pankkia suorittamaan liiketoimia.
- h) 'Jäännösriskillä' tarkoitetaan riskien vähentämisen jälkeen jäävää riskin tasoa.
- i) 'Riskillä' tarkoitetaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen toteutumisen vaikutusta ja todennäköisyyttä.
- j) 'Riskinottohalulla' tarkoitetaan riskitasoa, jonka yritys on valmis hyväksymään.
- k) 'Riskitekijöillä' tarkoitetaan muuttujia, jotka saattavat yksinään tai yhdessä lisätä tai vähentää yksittäisen liikesuhteen tai yksittäisen liiketoimen aiheuttamaa rahanpesun tai terrorismin rahoituksen riskiä.
- l) 'Riskiperusteisella lähestymistavalla' tarkoitetaan menettelytapaa, jolla toimivaltaiset viranomaiset ja yritykset tunnistavat, arvioivat ja ymmärtävät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskit, joille yritykset altistuvat, ja ryhtyvät riskeihin nähden

² Asetuksen (EU) N:o 1093/2010 4 artiklan 2 kohdan ii alakohta, asetuksen (EU) N:o 1094/2010 4 artiklan 2 kohdan ii alakohta ja asetuksen (EU) N:o 1093/2010 4 artiklan 3 kohdan ii alakohta.

oikeasuhteisiin toimenpiteisiin.

- m) 'Pöytälaatikkopankki', siten kuin se on määritelty direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 17 kohdassa.
- n) 'Varojen alkuperällä' tarkoitetaan liikesuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyvien varojen alkuperää. Määritelmään sisältyy toiminta, joka on tuottanut liikesuhteessa käytetyt varat, kuten asiakkaan palkan, sekä keinot, joilla asiakkaan varat on siirretty.
- o) 'Varallisuuden alkuperällä' tarkoitetaan asiakkaan kokonaisvarallisuuden alkuperää, kuten perintöä tai säästöjä

▼A1

- p) 'Voittoa tavoittelemattomalla järjestöllä' tarkoitetaan oikeushenkilöä tai järjestelyä tai organisaatiota, joka ensisijaisesti kerää tai maksaa varoja hyväntekeväisyyden, uskonnon, kulttuurin, koulutuksen, sosiaalityön tai solidaarisuuden kaltaisiin tarkoituksiin.

▼O

3. Täytäntöönpano

Soveltamispäivämäärä

1. Ohjeiden soveltaminen alkaa kolme kuukautta sen jälkeen, kun ne on julkaistu kaikilla EU:n virallisilla kielillä.

I osasto: Yleiset ohjeet

Ohjeet on jaettu kahteen osaan. I osasto on yleinen ja koskee kaikkia yrityksiä. II osasto on alakohtainen. II osasto on yksinään epätäydellinen, ja sitä on luettava yhdessä I osaston kanssa.

Ohje 1: Riskiarviot: kaikkia yrityksiä koskevat keskeiset periaatteet

1.1. Yritysten on varmistettava, että ne ymmärtävät perinpohjaisesti, mitä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä niillä on.

Yleiset näkökohdat

1.2. Noudattaakseen direktiivissä (EU) 2015/849 asetettuja velvoitteitaan yritysten on arvioitava

- a) rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski, jolle ne ovat alttiina niiden liiketoiminnan luonteen ja monitahoisuuden vuoksi (liiketoiminnan laajuiset riskiarviot), ja
- b) rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski, jolle ne ovat alttiina, koska ne ovat aloittaneet liikesuhteen tai toteuttaneet yksittäisen liiketoimen (yksittäiset riskiarviot).

Jokaisen riskiarvion tulee sisältää kaksi erillistä mutta toisiinsa liittyvää vaihetta:

- a) rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskitekijöiden tunnistaminen
- b) rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin arviointi.

1.3. Kun yritykset arvioivat liiketoimintaansa ja yksittäisiin liikesuhteisiin tai yksittäisiin liiketoimiin liittyvän rahanpesun ja terrorismin rahoituksen jäännösriskin yleistä tasoa, niiden on otettava huomioon sekä ominaisriskin taso että riskien hallintatoimenpiteiden ja muiden riskejä vähentävien tekijöiden laatu.

1.4. Kuten direktiivin (EU) 2015/849 8 artiklan 2 kohdassa todetaan, yritysten on kirjattava ja dokumentoitava niiden liiketoiminnan laajuinen riskiarvio sekä kaikki riskiarvioon mahdollisesti tehdyt muutokset siten, että yritys ja toimivaltaiset viranomaiset pystyvät ymmärtämään, miten arviointi tehtiin ja miksi se tehtiin tietyllä tavalla.

1.5. Luottolaitoksina ja sijoituspalveluyrityksinä toimivien yritysten on tutustuttava tässä yhteydessä myös hallintoa ja ohjausta koskeviin EPV:n ohjeisiin³.

³ Ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta, EBA/GL/2017/11

Riskiarvioiden pitäminen ajan tasalla

- 1.6. Yritysten on otettava käyttöön järjestelmiä ja valvontatoimenpiteitä, joilla niiden liiketoimintaan ja yksittäisiin liikesuhteisiin liittyvää rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiä voidaan tarkastella uudelleen, jotta voidaan varmistaa, että niiden arvio rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskistä on jatkuvasti ajan tasalla ja pätevä.
- 1.7. Järjestelmissä ja valvontatoimenpiteissä, joita yritykset ottavat käyttöön yksittäisten ja liiketoiminnan laajuisten riskiarvioiden ajantasaisuuden varmistamiseksi, on oltava seuraavat:
 - a) Jokaiselle kalenterivuodelle määrätään päivämäärä, jona seuraava liiketoiminnan laajuisen riskiarvion päivitys tehdään, ja määrätään yksittäiselle riskiarviolle päivämäärä riskialttiuden perusteella, jotta voidaan varmistaa, että se sisältää uudet tai kehittymässä olevat riskit.
 - b) Jos yritys saa ennen kyseistä päivämäärää tietoonsa, että on ilmaantunut uusi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski tai että olemassa oleva riski on kohonnut, tämän pitää näkyä sen yksittäisissä ja liiketoiminnan laajuisissa riskiarvioissa mahdollisimman pian.
 - c) Koko asiaankuuluvan kauden ajan kirjataan tarkasti riskiarvioihin vaikuttavat seikat, kuten sisäiset ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista, laiminlyönnit ja henkilöstöltä saadut tiedot.
- 1.8. Osana tätä yritysten on myös varmistettava, että niillä on käytössä järjestelmät ja valvontatoimenpiteet, joilla voidaan tunnistaa kehittymässä olevia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä, arvioida näitä riskejä ja tarvittaessa sisällyttää ne viipymättä liiketoiminnan laajuisiin ja yksittäisiin riskiarvioihin.
- 1.9. Järjestelmiä ja valvontatoimenpiteitä, joita yritysten on otettava käyttöön kehittymässä olevien riskien tunnistamiseen, ovat esimerkiksi seuraavat:
 - a) Prosessit, joilla varmistetaan, että sekä yksittäisiä liikesuhteita että yrityksen liiketoimintaa koskevat sisäiset tiedot, kuten yrityksen liikesuhteiden jatkuvan seurannan osana saadut tiedot, tarkistetaan säännöllisesti kehityssuuntien ja kehittymässä olevien ongelmien tunnistamiseksi.
 - b) Prosessit, joilla varmistetaan, että yritys tarkistaa säännöllisesti tärkeät tietolähteet, kuten ne, jotka on mainittu näiden ohjeiden kohdissa 1.28–1.30 ja erityisesti
 - i. yksittäisten riskiarvioiden osalta

- a. terrorismivaroitukset ja talouspakotteita koskevat järjestelmät tai niihin tehtävät muutokset heti, kun ne annetaan tai niistä ilmoitetaan, ja varmistaa asianmukaiset jatkotoimet, ja
 - b. tiedotusvälineiden raportit toimialoilta tai lainkäyttöalueilta, joilla yritys toimii
- ii. liiketoiminnan laajuisten riskiarvioiden osalta
- a. lainvalvontaviranomaisten varoitukset ja raportit
 - b. toimivaltaisten viranomaisten laatimat aihekohtaiset katsaukset ja vastaavat julkaisut ja
 - c. prosessit, joilla kerätään ja tarkastellaan tietoja riskeistä, erityisesti asiakkaiden, maiden tai maantieteellisten alueiden uusiin luokkiin, uusiin tuotteisiin, uusiin palveluihin, uusiin jakelureitteihin ja uusiin vaatimuksenmukaisuuden valvontajärjestelmiin ja valvontatoimenpiteisiin liittyvistä riskeistä.
- c) Tapaamiset muiden alan edustajien ja toimivaltaisten viranomaisten kanssa (esim. neuvottelut, konferenssit ja koulutukset) sekä prosessit, joilla tuloksista kerrotaan henkilöstölle.

1.10. Yritysten on määritettävä liiketoiminnan laajuisten ja yksittäisten riskiarvioidensa kokonaistarkastelujen tiheys riskialttiuden perusteella.

Liiketoiminnan laajuiset riskiarviot

1.11. Liiketoiminnan laajuisten riskiarvioiden tulisi lisätä yrityksissä ymmärrystä siitä, millä liiketoiminnan osa-alueella ne altistuvat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeille ja millä osa-alueilla niiden olisi panostettava rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjumiseen.

1.12. Tätä varten yritysten on omaksuttava kokonaisvaltainen lähestymistapa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeihin, joille ne altistuvat, määrittämällä ja arvioimalla rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskit, jotka liittyvät niiden tarjoamiin tuotteisiin ja palveluihin, lainkäyttöalueisiin, joilla ne toimivat, asiakaskuntaan sekä liiketoimiin tai asiakkaiden palveluun käytettäviin jakelukanaviin.

1.13. Yritysten on

- a) tunnistettava riskitekijät useista sisäisistä ja ulkoisista lähteistä, muun muassa ohjeiden kohdissa 1.30–1.31 luetelluista lähteistä, saatavien tietojen perusteella
- b) otettava huomioon näiden ohjeiden I ja II osastossa tarkoitettut asiaankuuluvat riskitekijät ja

- c) otettava huomioon laajemmat taustatekijät, kuten alakohtainen riski ja maantieteellinen riski, joilla voi olla vaikutusta niiden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiprofiiliin.

1.14. Yritysten on varmistettava, että niiden liiketoiminnan laajuinen riskiarvio mitoitetaan niiden liiketoimintaprofiilin mukaan ja että siinä otetaan huomioon yrityksen liiketoimintaa koskevat erityiset tekijät ja riskit riippumatta siitä, laatiiko yritys itse liiketoiminnan laajuinen riskiarvionsa vai tekeekö se ulkopuolisen osapuolen kanssa sopimuksen liiketoiminnan laajuinen riskiarvionsa tekemisestä. Jos taas yritys on osa konsernin laajuinen riskiarvion laativaa konsernia, yrityksen on arvioitava, onko konsernin laajuinen riskiarvio riittävän tarkka ja nimenomainen, jotta se kertoo yrityksen liiketoiminnasta ja riskeistä, joille se altistuu sen vuoksi, että konsernilla on yhteyksiä maihin ja maantieteellisiin alueisiin, ja täydennettävä tarvittaessa konsernin laajuista riskiarviota. Jos konsernin päätoimipaikka on maassa, jossa korruptio on laajalle levinnyttä, yrityksen on otettava tämä huomioon riskiarviossaan, vaikka konsernin laajuisessa riskiarviossa ei asiasta mainittaisi mitään.

1.15. Yleinen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiarvio, jota ei ole mitoitettu yrityksen erityistarpeiden ja liiketoimintamallin perusteella ("valmis vakiotyyppinen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiarvio"), tai konsernin laajuinen riskiarvio, jota sovelletaan kyseenalaistamatta, ei todennäköisesti täytä direktiivin (EU) 2015/849 8 artiklan vaatimuksia.

Suhteellisuus

1.16. Kuten direktiivin (EU) 2015/849 8 artiklassa todetaan, toimenpiteiden, joita yritys toteuttaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien tunnistamiseksi ja arvioimiseksi koko liiketoiminnassaan, on oltava oikeassa suhteessa kunkin yrityksen luonteeseen ja kokoon nähden. Pienet yritykset, jotka eivät tarjoa monimutkaisia tuotteita tai palveluita ja joiden toiminta on rajallista tai pelkästään kotimaista, eivät välttämättä tarvitse monimutkaista tai pitkälle kehitettyä riskiarviota.

Täytäntöönpano

1.17. Yritysten on

- a) annettava liiketoiminnan laajuinen riskiarvionsa toimivaltaisten viranomaisten saataville
- b) toteutettava toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että henkilöstö ymmärtää liiketoiminnan laajuinen riskiarvion ja sen vaikutukset päivittäiseen työhönsä direktiivin (EU) 2015/849 46 artiklan 1 kohdan mukaisesti ja
- c) ilmoitettava ylimmälle johdolle liiketoiminnan laajuisten riskiarvioidensa tuloksista ja varmistettava, että ylimmälle johdolle annetaan riittävästi tietoa,

jotta se pystyy ymmärtämään riskin, jolle yritys on alttiina, ja ottamaan kantaa siihen.

Liiketoiminnan laajuuden ja yksittäisen riskiarvion yhdistäminen

- 1.18. Yritysten on käytettävä liiketoiminnan laajuuden riskiarvionsa tuloksia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan toimintaperiaatteiden, valvontatoimenpiteiden ja menettelytapojen pohjana direktiivin (EU) 2015/849 8 artiklan 3 ja 4 kohdan mukaisesti. Yritysten on varmistettava, että niiden liiketoiminnan laajuudessa riskiarviossa otetaan huomioon myös toimenpiteet, joilla arvioidaan yksittäisiin liikesuhteisiin tai yksittäisiin liiketoimiin liittyvää rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiä ja niiden rahanpesun ja terrorismin rahoitukseen liittyvää riskinottohalua.
- 1.19. Ohjeen 1.18 noudattaminen edellyttää, että yritysten on ohjeet 1.21 ja 1.22 huomioon ottaen käytettävä liiketoiminnan laajuista riskiarviota pohjana, kun ne määrittävät alustavan asiakkaan tuntemisvelvollisuuden tason, jota ne aikovat soveltaa tietyissä tilanteissa sekä tietyntyyppisiin asiakkaisiin, tuotteisiin, palveluihin ja jakelukanaviin.
- 1.20. Yksittäiset riskiarviot tulee ottaa huomioon liiketoiminnan laajuudessa riskiarviossa, mutta niillä ei voi korvata sitä.

Yksittäiset riskiarviot

- 1.21. Yritysten on selvitettävä, mille rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeille ne altistuvat tai voivat altistua aloittaessaan liikesuhteen tai jatkaessaan sitä tai suorittaessaan yksittäisen liiketoimen.
- 1.22. Liikesuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyvien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien tunnistamisessa yritysten on otettava huomioon keskeiset riskitekijät, kuten asiakkaan henkilöllisyys, maat ja maantieteelliset alueet, joilla yritys toimii, asiakkaan tarvitsemat tuotteet, palvelut ja liiketoimet sekä niiden toimittamiseen käytetyt jakelukanavat.

Alustava asiakkaan tuntemisvelvollisuus

- 1.23. Yritysten on sovellettava direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan 1 kohdan a, b ja c alakohtien sekä 14 artiklan 4 kohdan mukaisia alustavia asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä ennen liikesuhteen aloittamista tai yksittäisen liiketoimen suorittamista.
- 1.24. Alustavaa asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskeviin toimenpiteisiin on sisällyttävä riskialttiuden perusteella vähintään
- a) asiakkaan ja tarvittaessa asiakkaan tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan tunnistaminen

- b) asiakkaan henkilöllisyyden todentaminen luotettavien ja riippumattomien lähteiden perusteella ja tarvittaessa tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyyden todentaminen siten, että yritys on vakuuttunut tietävänsä, kuka on tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja, ja
- c) liikesuhteen tarkoituksen ja aiotun luonteen selvittäminen.

1.25. Yritysten on mitoitettava alustavien asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden laajuus riskialttiuden perusteella ja otettava huomioon liiketoiminnan laajuuden riskiarvionsa tulokset. Jos liikesuhteeseen liittyvä riski on todennäköisesti vähäinen ja kansallinen lainsäädäntö niin sallii, yritykset voivat soveltaa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä. Jos liikesuhteeseen liittyvä riski on todennäköisesti kohonnut, yritysten on sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä.

Kokonaiskuvan muodostaminen

1.26. Yritysten on kerättävä riittävästi tietoa, jotta ne vakuuttuvat siitä, että kaikki merkitykselliset riskitekijät tunnistetaan liikesuhteen alussa ja koko liikesuhteen ajan tai ennen yksittäisen liiketoimen suorittamista. Tarvittaessa yritysten on sovellettava asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia lisätoimenpiteitä ja arvioitava kyseisiä riskejä, jotta tiettyyn liikesuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyvästä riskistä voidaan muodostaa kokonaiskuva.

1.27. Yritysten ei odoteta laativan asiakkaasta täydellistä riskiprofiilia yksittäisissä liiketoimissa.

Jatkuva asiakkaan tuntemisvelvollisuus

1.28. Yritysten on käytettävä liikesuhteen aikana saatuja tietoja yksittäistä riskiarviota varten (ks. "Seuranta" ohjeessa 4).

Tietolähteet

1.29. Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin tunnistamiseksi yritysten on viitattava useista lähteistä saatuihin tietoihin. Ne voivat olla saatavilla yksittäin tai kaupallisesti saatavilla olevista työkaluista tai tietokannoista, joihin kerätään tietoa useista lähteistä.

1.30. Yritysten on aina tarkasteltava seuraavia tietolähteitä:

- a) Euroopan komission ylikansallinen riskiarvio
- b) Euroopan komission luettelo suuririskisistä kolmansista maista
- c) viranomaisilta saadut tiedot, kuten kansalliset riskiarviot, toimintapoliittiset julkilausumat ja ilmoitukset sekä asiaa koskevaa lainsäädäntöä selventävät muistiot

- d) sääntelyviranomaisilta saadut tiedot, kuten ohjeet ja sakkojen yhteydessä annetut perustelut
- e) rahanpesun selvittelykeskuksilta ja lainvalvontaviranomaisilta saadut tiedot, kuten uhkaselvitykset, hälytykset ja luokittelut
- f) alustavasta asiakkaan tuntemismenettelystä ja jatkuvasta seurannasta saadut tiedot.

1.31. Muita tietolähteitä, jotka yritysten on otettava huomioon, ovat muun muassa

- a) yrityksen omat tiedot ja ammatillinen asiantuntemus
- b) toimialan elimiltä saadut tiedot, kuten luokittelut ja tiedot kehittymässä olevista riskeistä
- c) kansalaisyhteiskunnalta saadut tiedot, kuten korruptioindeksit ja maaraportit
- d) kansainvälisiltä standardeja asettavilta elimiltä saadut tiedot, kuten keskinäiset arviointiraportit tai oikeudellisesti ei-sitovat mustat listat, muun muassa ohjeissa 2.11–2.15 luetellut
- e) uskottavista ja luotettavista julkisista lähteistä saadut tiedot, kuten hyvämaineisten sanomalehtien julkaisemat artikkelit
- f) uskottavilta ja luotettavilta kaupallisilta organisaatioilta saadut tiedot, kuten riski- ja tiedusteluraportit
- g) tilastolaitoksilta ja akateemisilta laitoksilta saadut tiedot.

1.32. Yritysten on määritettävä lähteiden tyyppi ja määrä riskialttiuden perusteella ja otettava huomioon liiketoimintansa luonne ja monimutkaisuus. Yritysten ei pidä tavallisesti turvautua vain yhteen lähteeseen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien tunnistamiseksi.

Ohje 2: Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskitekijöiden tunnistaminen

2.1. Yritysten on tunnistettava riskitekijät, jotka liittyvät niiden asiakkaisiin, maihin tai maantieteellisiin alueisiin, tuotteisiin ja palveluihin sekä jakelukanaviin, näissä ohjeissa esitetyllä tavalla ja siten, että ne ottavat myös huomioon direktiivin (EU) 2015/849 liitteissä II ja III olevat viitteelliset luettelot tekijöistä.

2.2. Yritysten on huomattava, että seuraava luettelo riskitekijöistä ei ole tyhjentävä eikä yritysten odoteta tarkastelevan kaikkia riskitekijöitä kaikissa tapauksissa.

Asiakkaaseen kytkeytyvät riskitekijät

2.3. Asiakkaisiin sekä asiakkaiden tosiasiallisiin omistajiin ja edunsaajiin liittyvää riskiä määrittäessään yritysten tulisi harkita seuraaviin seikkoihin liittyvää riskiä:

- a) asiakkaan ja asiakkaan tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan liike- tai ammattitoiminta
- b) asiakkaan ja asiakkaan tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan maine
- c) asiakkaan ja asiakkaan tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan luonne ja käyttäytyminen, ja myös se, voisiko tämä olla osoitus kohonneesta terrorismin rahoituksen riskistä.

2.4. Seuraavilla riskitekijöillä voi olla merkitystä, kun tarkastellaan asiakkaan tai asiakkaan tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan liike- tai ammattitoimintaan liittyvää riskiä:

- a) Onko asiakkaalla tai tosiasiallisella omistajalla ja edunsaajalla yhteyksiä aloihin, joihin yleensä liitetään suurempi lahjonnan riski, kuten rakennus-, lääke- ja terveydenhuoltoala, asekauppa ja puolustus, kaivannaisteollisuus tai julkinen hankinta?
- b) Onko asiakkaalla tai tosiasiallisella omistajalla ja edunsaajalla yhteyksiä aloihin, joihin liitetään suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski, kuten tietyt rahapalveluyritykset, kasinot tai jalometallien välittäjät?
- c) Onko asiakkaalla tai tosiasiallisella omistajalla ja edunsaajalla yhteyksiä aloihin, joihin liittyy merkittäviä käteismääriä?
- d) Mikä on asiakkaan, joka on oikeushenkilö, trusti tai muu oikeudellinen järjestely, toimintamuodon järjestämisen tarkoitus? Mikä esimerkiksi on liiketoiminnan luonne?
- e) Onko asiakkaalla poliittisia yhteyksiä; onko asiakas tai onko hänen tosiasiallinen omistajansa ja edunsaajansa esimerkiksi poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö? Onko asiakkaalla tai tosiasiallisella omistajalla ja edunsaajalla muita merkittäviä yhteyksiä poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön; onko esimerkiksi joku asiakkaan johtajista poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, ja jos on, onko poliittisesti vaikutusvaltaisella henkilöllä merkittävää määräysvaltaa asiakkaaseen tai tosiasialliseen omistajaan ja edunsaajaan? Jos asiakas tai tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, yritysten on aina sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä direktiivin (EU) 2015/849 20 artiklan mukaisesti.

- f) Onko asiakkaalla tai tosiasiallisella omistajalla ja edunsaajalla muu merkittävä asema tai näkyvä julkinen rooli, joka voisi mahdollistaa aseman väärinkäytön yksityiseksi hyödyksi? Ovatko he esimerkiksi paikallisia tai alueellisia julkisia virkamiehiä, joilla on mahdollisuus vaikuttaa julkisiin hankintasopimuksiin, korkean profiilin urheilujärjestöjen päätöksentekijöihin tai henkilöihin, joilla tiedetään olevan vaikutusvaltaa hallitukseen ja muihin johtaviin päätöksentekijöihin?
- g) Onko asiakas oikeushenkilö, jota koskee tiedonantovelvollisuus, jolla varmistetaan, että asiakkaan tosiasiallisesta omistajasta ja edunsaajasta on julkisesti saatavilla luotettavaa tietoa? Esimerkkinä julkisesti noteeratut yhtiöt, joiden pörssilistautumisen edellytyksenä on tiedonantovelvollisuus.
- h) Onko asiakas luotto- tai finanssilaitos, joka toimii omaan lukuunsa lainkäyttöalueella, jossa on tehokas rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmä, ja jonka rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavelvoitteiden noudattamista valvotaan? Onko olemassa todisteita siitä, että asiakkaalle on asetettu viime vuosina seuraamuksia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavelvoitteiden tai laajempien menettelytapavaatimusten noudattamatta jättämisestä?
- i) Onko asiakas julkishallinto tai yritys maasta, jossa esiintyy vain vähän lahjontaa?
- j) Vastaako asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan tausta niitä tietoja, jotka yrityksellä on asiakkaan aiemmasta, tämänhetkisestä tai suunnitellusta liiketoiminnasta, liikevaihdosta, varojen alkuperästä ja asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan varallisuuden alkuperästä?

2.5. Seuraavilla riskitekijöillä voi olla merkitystä, kun tarkastellaan asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan maineeseen liittyvää riskiä:

- a) Onko tiedotusvälineissä tai muissa merkittävissä tietolähteissä uutisoitu asiakkaasta kielteisesti, kuten esittämällä asiakkaaseen tai tosiasialliseen omistajaan ja edunsaajaan kohdistettuja rikos- tai terrorismiväitteitä? Jos on, ovatko ne luotettavia ja uskottavia? Yritysten on määritettävä väitteiden uskottavuus muun muassa tietolähteen laadun ja riippumattomuuden sekä väitteiden esittämisen jatkuvuuden perusteella. Yritysten on huomattava, että rikostuomioiden puuttuminen ei välttämättä yksin riitä sivuuttamaan väitteitä väärinkäytöksistä.
- b) Onko asiakkaan, tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan tai jonkun yleisesti heidän lähipiiristään tunnetun henkilön varoja jäädytetty hallinnollisten tai rikosoikeudellisten menettelyjen tai terrorismi- tai terrorismin rahoitussyytösten vuoksi? Onko yrityksellä perustellut syyt epäillä, että asiakkaan, tosiasiallisen

omistajan ja edunsaajan tai tunnetusti heidän lähipiiriinsä kuuluvan henkilön varat on joskus aiemmin jäädytetty?

- c) Tietääkö yritys, onko asiakkaasta tai tosiasiallisesta omistajasta ja edunsaajasta tehty aiemmin ilmoitusta epäilyttävästä liiketoimesta?
- d) Onko yrityksellä esimerkiksi pitkäaikaisen liikesuhteen myötä sisäistä tietoa asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan lahjomattomuudesta?

2.6. Seuraavilla riskitekijöillä voi olla merkitystä, kun tarkastellaan asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan luonteeseen ja käyttäytymiseen liittyvää riskiä. Yritysten on huomattava, että nämä kaikki riskitekijät eivät ole nähtävissä alusta alkaen; ne saattavat tulla ilmi vasta liikesuhteen alettua:

- a) Onko asiakkaalla perustellut syyt siihen, ettei hän pysty aukottomasti todistamaan henkilöllisyyttään, koska hän on esimerkiksi turvapaikanhakija?
- b) Onko yrityksellä epäilyksiä asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyyden oikeellisuudesta tai paikkansapitävyydestä?
- c) Onko merkkejä siitä, että asiakas saattaa pyrkiä välttämään liikesuhteen aloittamista? Pyrkiikö asiakas esimerkiksi suorittamaan yksittäisen tai useita yksittäisiä liiketoimia tilanteessa, jossa liikesuhteen aloittaminen voisi olla taloudellisesti järkevämpää?
- d) Onko asiakkaan omistus- ja määräysvaltarakenne läpinäkyvä ja ymmärrettävä? Jos asiakkaan omistus- ja määräysvaltarakenne on monimutkainen tai läpinäkymätön, onko siihen ilmeistä liiketoiminnallista tai laillista perustetta?
- e) Laskeeko asiakas liikkeelle haltijaosakkeita tai onko asiakkaalla hallintarekisteröityjä osakkeenomistajia?
- f) Onko asiakas oikeushenkilö tai oikeudellinen järjestely, jota voitaisiin käyttää varojen hallintaan?
- g) Onko asiakkaan omistus- ja määräysvaltarakenteen muutoksiin olemassa perusteltu syy?
- h) Pyytääkö asiakas monimutkaisia, epätavallisia tai odottamattoman suuria liiketoimia tai liiketoimia, joissa on epätavallinen tai odottamaton kaava ilman selvää taloudellista tai laillista tarkoitusta tai pätevää liiketoiminnallista perustetta? Onko syytä epäillä, että asiakas yrittää kiertää kynnysarvoja, jotka on määritetty esimerkiksi direktiivin (EU) 2015/849 11 artiklan b alakohdassa ja kansallisessa lainsäädännössä?

- i) Pyytääkö asiakas tarpeettoman tai perusteettoman suurta salassapitoa? Onko asiakas esimerkiksi haluton jakamaan asiakkaan tuntemisvelvoitteen edellyttämiä tietoja tai vaikuttaako asiakas haluavan salata liiketoimintansa todellisen luonteen?
- j) Pystytäänkö asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan varallisuuden tai varojen alkuperä helposti selittämään esimerkiksi ammatilla, perinnöllä tai sijoituksilla? Onko selitys uskottava?
- k) Käyttääkö asiakas tuotteita ja palveluita siten kuin oli odotettavissa liikesuhteen alkaessa?
- l) Jos asiakas asuu muualla, voitaisiinko hänen tarpeitaan palvella paremmin muualla? Onko asiakkaan pyytämälle rahoituspalvelulle pätevä taloudellinen ja laillinen peruste? Yritysten on huomattava, että direktiivin 2014/92/EU 16 artikla antaa Euroopan unionissa laillisesti asuville asiakkaille oikeuden avata perusmaksutilin. Tätä oikeutta sovelletaan kuitenkin vain siltä osin kuin luottolaitokset voivat noudattaa direktiivin 2014/92/EU 1 artiklan 7 kohdassa ja 16 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavelvoitteita.

2.7. Kun tarkastellaan asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan luonteeseen ja käyttäytymiseen liittyvää riskiä, yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota riskitekijöihin, jotka voisivat osoittaa terrorismin rahoituksen riskin kohonneen, vaikka ne eivät koskisi nimenomaisesti terrorismin rahoitusta, etenkin tilanteissa, joissa on myös muita terrorismin rahoituksen riskitekijöitä. Tätä varten yritysten on otettava huomioon ainakin seuraavat riskitekijät:

- a) Onko asiakas tai tosiasiallinen omistaja tai edunsaaja terroritekoihin sekaantuneista henkilöistä, ryhmistä ja yhteisöistä laadittuihin luetteloihin kuuluva henkilö, johon sovelletaan rajoitustoimenpiteitä⁴, tai tiedetäänkö hänellä olevan läheiset henkilökohtaiset tai ammatilliset yhteydet kyseisiin luetteloihin kuuluviin ihmisiin (esimerkiksi siksi, että he ovat parisuhteessa tai muutoin asuvat kyseisen henkilön kanssa)?
- b) Onko asiakas tai tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja henkilö, jonka tiedetään yleisesti olevan tutkittavana terroritoiminnasta tai joka on tuomittu terroritoiminnasta, tai tiedetäänkö hänellä olevan läheiset henkilökohtaiset tai

⁴ Ks. esim. neuvoston yhteinen kanta 27 päivältä joulukuuta 2001, erityistoimenpiteiden toteuttamisesta terrorismin torjumiseksi (2001/931/YUTP)(EUVL L 344, 28.12.2001, s. 93); neuvoston asetus (EY) N:o 2580/2001, annettu 27 päivänä joulukuuta 2001, tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä terrorismin torjumiseksi (EUVL L 344 28.12.2001, s. 70); neuvoston asetus (EY) N:o 881/2002, annettu 27 päivänä toukokuuta 2002, tiettyihin ISIL- (Daesh-) ja al-Qaida-järjestöjä lähellä oleviin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä (EUVL L 139 29.5.2002, s. 9). EU:n asettamia pakotteita koskevaan karttaan voi tutustua osoitteessa <https://www.sanctionsmap.eu/>

ammattilliset yhteydet tällaiseen henkilöön (esimerkiksi siksi, että he ovat parisuhteessa tai muutoin asuvat kyseisen henkilön kanssa)?

- c) Suorittaako asiakas liiketoimia, joille ovat ominaisia varojen siirrot maista ja/tai maihin, joissa tiedetään toimivan terrorismirikoksiin syyllistyviä ryhmiä, joiden tiedetään olevan terrorismin rahoituslähteitä tai joihin on kohdistettu kansainvälisiä pakotteita? Jos näin on, voidaanko nämä siirrot selittää helposti esimerkiksi perhesiteillä tai liikesuhteilla?

▼A1

- d) Jos asiakas on voittoa tavoittelematon järjestö, yritysten tulisi soveltaa liitteessä esitettyjä vaatimuksia.

▼O

- e) Suorittaako asiakas liiketoimia, joille ovat ominaisia suuret rahavirrat lyhyessä ajassa ja joihin kuuluu voittoa tavoittelemattomia järjestöjä, joiden yhteydet ovat epäselviä (esim. ne sijaitsevat fyysisesti samassa paikassa, niillä on samat edustajat tai työntekijät tai niillä on useita tilejä samoilla nimillä)?
- f) Siirtääkö asiakas tai aikooko asiakas siirtää varoja a ja b kohdassa tarkoitetuille henkilöille?

2.8. Ohjeissa 1.30 ja 1.31 lueteltujen tietolähteiden lisäksi yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toimintaryhmän säännöllisesti päivitettäviin luokituksiin rahanpesusta⁵.

Maat ja maantieteelliset alueet

2.9. Maihin ja maantieteellisiin alueisiin liittyvää riskiä määrittäessään yritysten on tarkasteltava seuraavia seikkoja:

- a) lainkäyttöalueet, joissa asiakas sekä tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja sijaitsevat tai asuvat
- b) lainkäyttöalueet, jotka ovat asiakkaan ja tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan liiketoiminnan päätoimialueita
- c) lainkäyttöalueet, joihin asiakkaalla ja tosiasiallisella omistajalla ja edunsaajalla on merkittäviä henkilökohtaisia tai liiketoiminnallisia yhteyksiä tai joissa niillä on taloudellisia tai oikeudellisia etuja.

⁵ <http://www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/ml-tf-risks.html>

2.10. Yritysten on huomattava, että liikesuhteen luonne ja tarkoitus tai liiketoiminnan tyyppi määrittää usein yksittäiseen maahan ja maantieteelliseen alueeseen liittyvien riskitekijöiden suhteellisen merkityksen. Esimerkiksi:

- a) Jos liikesuhteessa käytetyt varat ovat peräisin ulkomailta, merkitystä on erityisesti rahanpesun esirikosten esiintyvyyden määrällä ja maan oikeusjärjestelmän tehokkuudella.
- b) Jos varoja vastaanotetaan tai lähetetään lainkäyttöalueille, joissa tiedetään toimivan terrorismirikoksiin syyllistyviä ryhmiä, yritysten olisi sen perusteella, mitä ne tietävät liikesuhteen tarkoituksesta ja luonteesta harkittava se, missä määrin tämän voidaan odottaa olevan epäilyttävää tai antaa aiheen epäilyille.
- c) Jos asiakas on luotto- tai finanssilaitos, yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota maan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmän riittävyteen sekä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvonnan tehokkuuteen.
- d) Jos asiakas on trusti tai muun tyyppinen oikeudellinen järjestely tai asiakkaan rakenne tai toiminnot vastaavat trusteja, kuten esimerkiksi fiducie, fideicomisio, Treuhand, yritysten on otettava huomioon, miten tehokkaasti maa, johon asiakas ja soveltuvin osin tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja on rekisteröity, noudattaa kansainvälisiä verotuksen avoimuutta ja tiedonvaihtoa koskevia standardeja.

2.11. Yritysten on tarkasteltava seuraavia riskitekijöitä arvioidessaan lainkäyttöalueen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmän tehokkuutta:

- a) Onko komissio havainnut maan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmissä strategisia puutteita direktiivin (EU) 2015/849 9 artiklan mukaisesti? Näissä tapauksissa yritysten on tutustuttava ohjeisiin 4.53–4.57.
- b) Kielletäänkö maan lainsäädännössä konsernin laajuisten toimintatapojen ja menettelyjen täytäntöönpano ja etenkin, onko tilanteita, joissa olisi sovellettava komission delegoitua asetusta (EU) 2019/758?
- c) Onko lainkäyttöalueen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan valvontatoimenpiteiden laadusta saatavilla tietoa useammasta kuin yhdestä uskottavasta ja luotettavasta lähteestä, mukaan lukien tiedot sääntelyn täytäntöönpanon ja valvonnan laadusta ja tehokkuudesta? Mahdollisia lähteitä ovat esimerkiksi hallitustenvälisen toimintaryhmän Financial Action Task Forcen (FATF) tai FATF:n kaltaisten alueellisten elinten (FSRB) keskinäiset arviointiraportit (hyviä lähtökohtia ovat yhteenveto, keskeiset havainnot ja arviot suositusten 10, 26 ja 27 sekä lyhyen aikavälin tulosten 3 ja 4 noudattamisesta), FATF:n luettelo suuririskisistä ja yhteistyöhaluttomista

lainkäyttöalueista, Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) arviot ja rahoitussektorin arviointiohjelman (Financial Sector Assessment Program, FSAP) raportit. Yritysten on huomattava, että FATF:n tai FSRB:n (esim. MoneyVal) jäsenyys ei itsessään tarkoita, että lainkäyttöalueen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmä olisi riittävä ja tehokas.

2.12. Yritysten on huomattava, että direktiivi (EU) 2015/849 ei tunnusta kolmansien maiden vastaavuutta ja EU:n jäsenmaiden vastaavista lainkäyttöalueista laatimaa luetteloa ei enää pidetä voimassa. Yritysten olisi kansallisen lainsäädännön sallimissa rajoissa kyettävä tunnistamaan vähäisen riskin lainkäyttöalueet näiden ohjeiden ja direktiivin (EU) 2015/849 liitteen II mukaisesti.

2.13. Terrorismin rahoitukseen liittyvää riskitasoa määrittäessään yritysten on tarkasteltava seuraavia riskitekijöitä lainkäyttöalueella:

- a) Onko esimerkiksi lainvalvontaviranomaisilta tai uskottavista ja luotettavista julkisista tietolähteistä saatavilla tietoa, joka viittaisi siihen, että lainkäyttöalue rahoittaa tai tukee terroristista toimintaa? Tietolähteet voivat olla joko virallisia lähteitä tai kyseisellä lainkäyttöalueella toimivia järjestäytyneitä ryhmiä tai järjestöjä.
- b) Onko esimerkiksi lainvalvontaviranomaisilta tai uskottavista ja luotettavista julkisista tietolähteistä saatavilla tietoa, joka viittaisi siihen, että maassa tai alueella tiedetään toimivan terrorismirikoksiin syyllistyviä ryhmiä?
- c) Onko esimerkiksi Yhdistyneet kansakunnat tai Euroopan unioni kohdistanut lainkäyttöalueeseen talouspakotteita, vienti- tai tuontikieltoja tai terrorismin, sen rahoituksen tai leviämisen vastaisia toimenpiteitä?

2.14. Yritysten on tarkasteltava seuraavia riskitekijöitä arvioidessaan lainkäyttöalueen avoimuuden tasoa ja verolakien noudattamista:

- a) Saako yhdestä tai useammasta uskottavasta ja luotettavasta lähteestä tietoa, jonka mukaan maan katsotaan noudattavan kansainvälisiä verotuksen avoimuutta ja tietojenvaihtoa koskevia standardeja? Onko todisteita siitä, että asiaankuuluvat säännöt on käytännössä pantu tehokkaasti täytäntöön? Mahdollisia tietolähteitä ovat esimerkiksi Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) verotusta koskevaa avoimuutta ja tietojenvaihtoa käsittelevän maailmanlaajuisen foorumin raportit, joissa luokitellaan lainkäyttöalueita verotuksen avoimuuden ja tiedonvaihdon tarkoituksia varten; arviot lainkäyttöalueen sitoutumisesta yhteisiin raportointiohjeisiin perustuvaan automaattiseen tietojenvaihtoon; arviot FATF:n suositusten 9, 24 ja 25 sekä FATF:n tai FSRB:n lyhyen aikavälin tulosten 2 ja 5 noudattamisesta; veroasioissa yhteistyöhaluttomia lainkäyttöalueita koskevan EU:n luettelon osalta tehdyt

arviot; sekä IMF:n arviot (esim. IMF:n henkilöstön arviot offshore-rahoituskeskuksista).

- b) Onko lainkäyttöalue sitoutunut automaattista tietojenvaihtoa koskevaan yleiseen raportointistandardiin, jonka G20-maat hyväksyivät vuonna 2014, ja onko se pannut sen tehokkaasti täytäntöön?
- c) Onko lainkäyttöalueella käytössä luotettavat ja saatavilla olevat tosiasiallisten omistajan ja edunsaajien rekisterit?

2.15. Rahanpesun esirikosten määrään liittyvää riskiä määrittäessään yritysten on tarkasteltava seuraavia riskitekijöitä:

- a) Onko uskottavista ja luotettavista julkisista lähteistä saatavilla tietoa direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 4 alakohdassa lueteltujen rahanpesun esirikosten, kuten lahjonnan, järjestäytyneen rikollisuuden, verorikosten ja vakavien petosten määrästä? Lähteitä ovat esimerkiksi korruptioindeksit, OECD:n lahjonnan vastaisen yleissopimuksen täytäntöönpanoa koskevat OECD:n maaraaportit sekä Yhdistyneiden kansakuntien huumeiden ja rikollisuuden torjunnasta vastaavan järjestön maailman huumeraportti (World Drug Report).
- b) Onko yhdestä tai useammasta uskottavasta ja luotettavasta lähteestä saatavilla tietoa lainkäyttöalueen tutkinta- ja tuomioistuinjärjestelmän valmiuksista tutkia ja asettaa syytteeseen tehokkaasti näitä rikoksia?

Tuotteisiin, palveluihin ja liiketoimiin kytkeytyvät riskitekijät

2.16. Tuotteisiin, palveluihin ja liiketoimiin liittyvää riskiä määrittäessään yritysten on tarkasteltava seuraavia seikkoja:

- a) tuotteen, palvelun tai liiketoimen läpinäkyvyys tai vaikeaselkoisuus
- b) tuotteen, palvelun tai liiketoimen monimutkaisuus
- c) tuotteen, palvelun tai liiketoimen arvo tai koko

2.17. Riskitekijät, jotka yritysten on otettava huomioon, kun tarkastellaan tuotteen, palvelun tai liiketoimen läpinäkyvyyteen liittyvää riskiä:

- a) Missä määrin tuotteet tai palvelut mahdollistavat asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan tai edunsaajarakenteiden pysymisen nimettöminä tai helpottavat henkilöllisyyden salaamista? Esimerkkejä sellaisista tuotteista ja palveluista ovat haltijaosakkeet, notariaattisijoitukset, offshore-välineet ja tietyt trustit sekä säätiöiden kaltaiset oikeushenkilöt, joiden rakenne mahdollistaa anonymiteetin hyödyntämisen, ja liiketoimet peiteyritysten tai yritysten kanssa, joilla on hallintarekisteröidyt osakkeenomistajat.

- b) Missä määrin liikesuhteeseen kuulumaton kolmas osapuoli voi antaa ohjeita, kun on kyse esimerkiksi tietyistä kirjeenvaihtajapankkisuhteista?

2.18. Riskitekijät, jotka yritysten on otettava huomioon, kun tarkastellaan tuotteen, palvelun tai liiketoimen monimutkaisuuteen liittyvää riskiä:

- a) Miten monimutkainen liiketoimi on, ja liittyykö siihen useita osapuolia tai useita lainkäyttöalueita, kun on kyse esimerkiksi tietyistä kaupankäynnin rahoitustoimista? Ovatko liiketoimet suoraviivaisia; esimerkiksi suoritetaanko maksut eläkerahastoon säännöllisesti?
- b) Missä määrin tuotteet tai palvelut tekevät mahdolliseksi kolmansien osapuolten suorittamat maksut tai liिकासuoritukset tilanteissa, jos niitä ei yleensä ole odotettavissa? Jos kolmannen osapuolen suorittamia maksuja on odotettavissa, onko kolmannen osapuolen henkilöllisyys yrityksen tiedossa? Onko kyse esimerkiksi valtion tukiviranomaisesta tai takaajasta? Vai rahoitetaanko tuotteet ja palvelut yksinomaan asiakkaan omalta tililtä tehtävällä varojen siirrolla, kun tili sijaitsee toisessa finanssilaitoksessa, jota koskevat direktiivin (EU) 2015/849 vaatimuksiin verrattavissa olevat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntastandardit ja valvontatoimenpiteet?
- c) Ymmärtääkö yritys uuteen tai innovatiiviseen tuotteeseensa tai palveluunsa liittyvät riskit, etenkin, jos tuote tai palvelu edellyttää uusien teknologioiden tai maksutapojen käyttöä?

2.19. Seuraavilla riskitekijöillä voi olla merkitystä, kun tarkastellaan tuotteen, palvelun tai liiketoimen arvoon tai kokoon liittyvää riskiä:

- a) Missä määrin tuotteisiin tai palveluihin liittyy paljon käteissuorituksia, kuten monien maksupalveluiden tai tiettyjen käyttötilien tapauksessa?
- b) Missä määrin tuotteet tai palvelut helpottavat tai edistävät arvoltaan suurten liiketoimien tekemistä? Onko liiketoimen arvoilla tai palkkioilla kattoa, joka voisi rajoittaa tuotteen tai palvelun käyttöä rahanpesun tai terrorismin rahoituksen tarkoituksiin?

Jakelukanavaan kytkeytyvät riskitekijät

2.20. Asiakkaiden tarvitsemien tuotteiden tai palveluiden jakelukanaviin liittyvää riskiä tunnistaessaan yritysten on tarkasteltava seuraaviin seikkoihin liittyvää riskiä:

- a) laajuus, jolla liikesuhdetta hoidetaan ilman henkilökohtaista läsnäoloa
- b) yritysten mahdollisesti käyttämät esittelijät tai välittäjät sekä suhde heidän ja yrityksen välillä.

2.21. Asiakkaiden tarvitsemien tuotteiden tai palveluiden jakelukanaviin liittyvää riskiä arvioidessaan yritysten on tarkasteltava muun muassa seuraavia tekijöitä:

a) Onko asiakas fyysisesti läsnä tunnistamista ja henkilöllisyyden todentamista varten? Jos ei ole, on tarkasteltava seuraavia tekijöitä:

- i. Onko yritys käyttänyt luotettavaa menetelmää asiakkaan etätunnistamiseen?
- ii. Onko yritys ryhtynyt toimiin ehkäistäkseen toisena henkilönä esiintymistä tai identiteettivarkautta?

Näissä tilanteissa yritysten on noudatettava ohjeita 4.29–4.31.

b) Onko samaan finanssikonserniin kuuluva toinen yksikkö esiteltyt asiakkaan, ja jos on, missä määrin yritys voi luottaa tähän esittelyyn ja varmistua siitä, että asiakas ei altista yritystä kohtuuttoman suurelle rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskille? Mitä yritys on tehnyt varmistuakseen siitä, että konsernin yksikkö soveltaa asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä noudattaen Euroopan talousalueen (ETA) standardeja direktiivin (EU) 2015/849 28 artiklan mukaisesti?

c) Onko asiakkaan esiteltyt kolmas osapuoli, esimerkiksi pankki, joka ei kuulu samaan konserniin/ryhmään? Jos on, on tarkasteltava seuraavia tekijöitä:

- i. Onko kolmas osapuoli säännelty henkilö, johon sovelletaan direktiivin (EU) 2015/849 kanssa yhdenmukaisia rahanpesun torjuntavelvoitteita, ja onko kolmas osapuoli finanssilaitos vai liittyykö sen pääliiketoiminta muuhun kuin rahoituspalveluiden tarjoamiseen?
- ii. Soveltaako kolmas osapuoli asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, säilyttääkö se tietoja ETA:n standardien mukaisesti ja valvotaanko sen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntavelvoitteiden noudattamista direktiivin (EU) 2015/849 26 artiklan mukaisesti? Onko olemassa viitteitä siitä, että kolmas osapuoli ei noudata siihen sovellettavaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä koskevaa lainsäädäntöä tai sääntelyä riittävällä tavalla? Onko kolmannelle osapuolelle esimerkiksi määrätty seuraamuksia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavelvoitteiden rikkomisesta?
- iii. Sijoittuuko kolmas osapuoli lainkäyttöalueelle, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski? Jos kolmas osapuoli on sijoittautunut suuririskiseen kolmanteen maahan, jossa Euroopan komissio on havainnut olevan strategisia puutteita, yritysten ei tule tukeutua kyseiseen kolmanteen osapuoleen. Kolmanteen osapuoleen tukeutuminen voi kuitenkin olla mahdollista kansallisen lainsäädännön sallimissa rajoissa edellyttäen, että välittäjä on unionin alueelle sijoittautuneen yrityksen sivuliike tai enemmistöomisteinen tytäryritys ja että yritys on vakuuttunut siitä, että välittäjä noudattaa täysimääräisesti koko konsernia

koskevia toimintaperiaatteita ja menettelytapoja direktiivin (EU) 2015/849 45 artiklan mukaisesti.⁶

- iv. Mitä yritys on tehnyt varmistuakseen siitä, että
- a. kolmas osapuoli toimittaa aina tarvittavat henkilöllisyysasiakirjat
 - b. kolmas osapuoli toimittaa pyynnöstä viipymättä muun muassa direktiivin (EU) 2015/849 27 artiklassa tarkoitetut tarvittavat jäljennökset tunnistamista ja henkilöllisyyden todentamista koskevista tiedoista tai sähköiset tiedot
 - c. kolmannen osapuolen asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden laatuun voi luottaa ja
 - d. kolmannen osapuolen soveltamien asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden taso on oikeassa suhteessa liikesuhteeseen liittyvään rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiin nähden, kun otetaan huomioon, että kolmas osapuoli on soveltanut asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä omia tarkoituksiaan varten ja mahdollisesti eri yhteyksissä?
- d) Onko asiakas esitelty sidonnaisasiamiehen välityksellä ilman suoraa yhteyttä yritykseen? Missä määrin yritys voi varmistua siitä, että asiamies on hankkinut tarpeeksi tietoa, jotta yritys voi katsoa tuntevansa asiakkaansa ja liikesuhteeseen liittyvän riskitason?
- e) Jos käytetään riippumatonta asiamiestä tai sidonnaisasiamiestä, missä määrin he osallistuvat liiketoimintaan jatkuvalla tavalla? Miten tämä vaikuttaa yrityksen tietämykseen asiakkaasta ja jatkuvasta riskinhallinnasta?
- f) Onko yritys tarkastellut, onko ulkoistetun palvelun toimeksisaaja ilmoitusvelvollinen ja onko se puuttunut ulkoistamisesta annetuissa EPV:n ohjeissa (EBA/GL/2019/02) esitettyihin riskeihin, jos kyseisiä ohjeita sovelletaan, kun yritys käyttää ulkoistetun palvelun toimeksisaajaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien velvolluuksiensa osalta edellyttäen, että tämä sallitaan kansallisessa lainsäädännössä?

⁶ Direktiivin (EU) 2015/849 26 artiklan 2 kohta.

Ohje 3: Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien arviointi

- 3.1. Yritysten on arvioitava rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin kokonaistaso tunnistamiensa riskitekijöiden perusteella.

Kokonaiskuvan muodostaminen

- 3.2. Yritysten on muodostettava kokonaiskuva tunnistamistaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskitekijöistä ja määritettävä näiden pohjalta liikesuhteeseen, yksittäiseen liiketoimeen tai yritysten liiketoimintaan liittyvän rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskitaso.
- 3.3. Yritysten on huomattava, että ellei direktiivissä (EU) 2015/849 tai kansallisessa lainsäädännössä toisin mainita, yksittäiset riskitekijät eivät välttämättä yksinään siirrä liikesuhdetta ylempään tai alempaan riskiluokkaan.

Riskitekijöiden painotus

- 3.4. Arvioidessaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiä yritykset voivat päättää painottaa riskitekijöitä eri tavalla niiden suhteellisen merkityksen mukaan.
- 3.5. Kun yritykset painottavat riskitekijöitä, niiden on tehtävä perusteltu päätös eri riskitekijöiden merkityksestä liikesuhteen, yksittäisen liiketoimen tai yritysten liiketoiminnan yhteydessä. Tämän johdosta yritykset usein pisteyttävät eri riskitekijöitä. Yritykset voivat esimerkiksi päättää, että asiakkaan henkilökohtaisilla yhteyksillä lainkäyttöalueeseen, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski, on vähemmän merkitystä suhteessa asiakkaan haluaman tuotteen ominaisuuksiin.
- 3.6. Näiden tekijöiden painotus voi viime kädessä vaihdella tuotteesta, asiakkaasta (tai asiakasryhmästä) ja yrityksestä toiseen. Riskitekijöitä painottaessaan yritysten olisi varmistettava, että
- a) painotukseen ei vaikuta liikaa vain yksi tekijä
 - b) taloudelliset tai voittoa koskevat seikat eivät vaikuta riskiluokitukseen
 - c) painotus ei johda tilanteeseen, jossa mitään liikesuhdetta ei voida luokitella suuririskiseksi
 - d) yrityksen painotukset eivät ohita direktiivin (EU) 2015/849 tai kansallisen lainsäädännön säännöksiä, jotka koskevat tilanteita, joihin liittyy aina suuri rahanpesun riski

- e) ne pystyvät aina tarvittaessa kumoamaan automaattisesti luodut riskipisteytykset. Pisteiden kumoamista koskevat perustelut on dokumentoitava asianmukaisesti.

3.7. Jos yritys käyttää automatisoituja tietojärjestelmiä liikesuhteiden tai yksittäisten liiketoimien luokitteluun kokonaisriskipistemäärän perusteella ja jos yritys ei kehitä kyseisiä tietojärjestelmiä vaan ostaa ne ulkoiselta palveluntarjoajalta, yrityksessä on ymmärrettävä, miten järjestelmä toimii ja miten se yhdistelee tai painottaa riskitekijöitä laskeakseen kokonaisriskipistemäärän. Yrityksen on aina kyettävä varmistumaan siitä, että annetut pisteet kuvastavat yrityksen käsitystä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskistä, ja yrityksen on pystyttävä osoittamaan tämä toimivaltaiselle viranomaiselle.

Riskin luokittelu

- 3.8. Yritysten on päätettävä sopivimmasta riskien luokittelutavasta. Tämä riippuu yrityksen liiketoiminnan luonteesta ja koosta sekä niistä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskityypeistä, joille yritys altistuu. Yritykset luokittelevat riskit usein suuriksi, keskisuuriksi tai vähäisiksi, mutta myös muut luokittelut ovat mahdollisia.
- 3.9. Kun yritys on tehnyt riskiarvion ja ottanut huomioon sekä ominaisriskit että havaitut riskiä vähentävät tekijät, yrityksen on luokiteltava liiketoiminnan osa-alueensa sekä liikesuhteensa ja yksittäiset liiketoimensa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin havaitun tason mukaisesti.

Ohje 4: Asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat toimenpiteet, joita kaikkien yritysten on sovellettava

- 4.1. Liiketoiminnan laajuuden ja yksittäisten riskiarvioiden pitäisi auttaa yritystä tunnistamaan ne kohteet, joihin sen olisi keskitettävä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskinhallintatoimia sekä asiakassuhteen alkuvaiheessa että liikesuhteen aikana.
- 4.2. Yritysten on varmistettava, että niiden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat toimintaperiaatteet ja menettelytavat perustuvat niiden riskiarvioon ja kuvaavat sitä.
- 4.3. Niiden on myös varmistettava, että niiden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat toimintaperiaatteet ja menettelytavat ovat heti käytettävissä, niitä sovelletaan, ne ovat tehokkaita ja kaikki asiaankuuluvat työntekijät ymmärtävät ne.
- 4.4. Noudattaessaan direktiivin 2015/849 8 artiklan mukaista velvollisuutta saada ylemmältä johdoltaan hyväksyntä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskeville toimintaperiaatteille, valvontatoimenpiteille ja menettelytavoille yritysten on varmistettava, että ylimmällä johdolla on saatavilla riittävästi tietoa, muun muassa liiketoiminnan laajuinen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiarvio, jotta ylin johto saa perustellun näkemyksen

näiden toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen ja erityisesti yrityksen asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen riittävydestä ja tehokkuudesta.

Asiakkaan tuntemisvelvollisuus

- 4.5. Asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden pitäisi auttaa yrityksiä ymmärtämään paremmin yksittäisiin liikesuhteisiin tai yksittäisiin liiketoimiin liittyviä riskejä.
- 4.6. Yritysten on sovellettava jokaista direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan 1 kohdassa säädettyä asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevaa toimenpidettä, mutta ne voivat määrittää kunkin toimen laajuuden riskialttiuden perusteella.
- 4.7. Yritysten on esitettävä toimintaperiaatteissaan ja menettelytavoissaan selkeästi seuraavat:
- a) Kuka asiakas on, ja soveltuvin osin kuka on kunkin asiakkaan ja tuote- ja palveluluokan tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja, ja keiden henkilöllisyys on todennettava asiakkaan tuntemisvelvollisuuden täyttämiseksi? Yritysten on tutustuttava näiden ohjeiden II osaston alakohtaisiin ohjeisiin, joissa selvennetään lisää asiakkaiden ja niiden tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien tunnistamista.
 - b) Mitä yksittäisellä liiketoimella tarkoitetaan niiden liiketoiminnan yhteydessä ja missä vaiheessa useista kertaluonteisista liiketoimista tulee liikesuhde eikä enää yksittäinen liiketoimi, kun otetaan huomioon eri tekijöitä, kuten asiakkaan yksittäisten liiketoimien tiheys ja säännöllisyys, ja miten kestoiltaan pitkä suhteen odotetaan olevan tai se näyttää olevan? Yritysten on huomattava, että direktiivin (EU) 2015/849 11 artiklan b alakohdassa tarkoitettu rahamääräinen raja on tärkeä vain siltä osin, että sen saavuttamisen myötä on ehdottoman välttämätöntä soveltaa asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä. Yksittäisten liiketoimien sarja voi olla liikesuhde, vaikka rajaa ei saavuteta.
 - c) Mitä asianmukaista asiakkaan tuntemisvelvollisuuden tasoa ja tyyppiä yritykset aikovat soveltaa yksittäisiin liikesuhteisiin ja yksittäisiin liiketoimiin?
 - d) Miten ne aikovat todentaa asiakkaan ja soveltuvin osin tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyyden ja miten ne aikovat vahvistaa liikesuhteen luonteen ja tarkoituksen?
 - e) Mitä seurannan tasoa sovelletaan eri olosuhteissa?
 - f) Miten ja missä tilanteissa heikompia tunnistamisen ja henkilöllisyyden todentamisen tapoja voidaan kompensoida tehostetulla seurannalla?
 - g) Mikä on yrityksen riskinottohalu?

- 4.8. Kuten direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan 4 kohdassa edellytetään, yritysten on pystyttävä osoittamaan niiden toimivaltaiselle viranomaiselle, että niiden soveltamat asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat toimenpiteet ovat oikeassa suhteessa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeihin nähden.

Mahdollisuus käyttää rahoituspalveluja ja riskien välttäminen (de-risking)

- 4.9. 'Riskien välttämällä' (de-risking) tarkoitetaan yritysten päätöstä lopettaa palvelujen tarjoaminen tietyille asiakasryhmille, joihin liittyy kohonnut rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski. Koska yksittäisiin liikesuhteisiin liittyvä riski vaihtelee jopa yksittäisen ryhmän sisällä, riskiperusteisen toimintamallin soveltaminen ei edellytä, että yritykset kieltäytyvät liikesuhteista kaikkien sellaisten asiakasryhmien kanssa, joilla katsotaan olevan kohonnut rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski, tai päättävän liikesuhteet niiden kanssa. Yritysten on punnittava huolellisesti tarvetta rahoituspalveluiden käyttämisen mahdollisuuteen verrattuna siihen, että rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiä on vähennettävä.
- 4.10. Osana tätä yritysten on otettava käyttöön asianmukaisia ja riskialttiuteen perustuvia toimintaperiaatteita ja menettelytapoja, jotta voidaan varmistaa, että niiden asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden soveltamiseen käyttämä toimintamalli ei johda siihen, että lainmukaisilta asiakkailta evätään mahdollisuus käyttää rahoituspalveluja. Kun asiakas ei pysty oikeutetuista ja uskottavista syistä toimittamaan henkilöllisyysasiakirjoja perinteisessä muodossa, yritysten tulisi harkita rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin hallitsemista muilla tavoilla, muun muassa
- a) mitoittamalla seurannan taso ja perusteellisuus siten, että se on oikeassa suhteessa asiakkaaseen liittyvään rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiin, kuten riskiin siitä, että henkilöllisyysasiakirjan heikommassa muodossa toimittanut asiakas ei ehkä ole se, joka hän väittää olevansa, ja
 - b) tarjoamalla vain sellaisia perustason rahoitustuotteita ja -palveluja, joissa rajoitetaan käyttäjien mahdollisuuksia käyttää kyseisiä tuotteita ja palveluja talousrikollisuuteen. Tällaisten perustuotteiden ja -palvelujen kohdalla yritysten on ehkä myös helpompaa havaita epätavanomaiset liiketoimet tai liiketoimien mallit, mukaan lukien tilanteet, joissa tuotetta käytetään muuhun tarkoitukseen kuin mihin se on tarkoitettu. On kuitenkin tärkeää, että kaikki rajoitukset ovat oikeasuhteisia ja että niillä ei rajoiteta kohtuuttomasti tai tarpeettomasti asiakkaiden mahdollisuutta käyttää rahoitustuotteita ja -palveluja.
- 4.11. Yritysten on hyvä tutustua EPV:n lausuntoon asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden soveltamisesta asiakkaisiin, jotka ovat turvapaikanhakijoita korkeamman riskin kolmansista maista tai alueilta (EBA-OP-2016-07).

Tosiasialliset omistajat ja edunsaajat

4.12. Suorittaessaan direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan 1 kohdan b alakohdassa esitettyjä velvollisuuksiaan ymmärtää asiakkaan omistus- ja määräysvaltarakennetta yritysten on toteutettava ainakin seuraavat toimenpiteet:

- a) Yritysten on kysyttävä asiakkaalta, keitä asiakkaan tosiasialliset omistajat ja edunsaajat ovat.
- b) Yritysten on dokumentoitava saadut tiedot.
- c) Yritysten on toteutettava kaikki tarvittavat ja kohtuulliset toimenpiteet tietojen tarkistamiseksi: tätä varten yritysten on harkittava tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien rekisterien käyttöä, kun ne ovat saatavilla.
- d) Vaiheita b ja c on sovellettava riskialttiuden perusteella.

Tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien rekisterit

4.13. Yritysten on tiedostettava, että pelkästään tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien rekistereissä olevien tietojen käytöllä ei täydetä niiden velvollisuutta toteuttaa riittäviä ja riskialttiuteen perustuvia toimenpiteitä, joilla tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja voidaan tunnistaa ja todentaa heidän henkilöllisyytensä. Yritysten on ehkä toteutettava lisätoimenpiteitä tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan tunnistamiseksi ja todentamiseksi etenkin, jos liikesuhteeseen liittyvä riski on kohonnut tai jos yrityksellä on epäilyksiä siitä, että rekisterissä oleva henkilö ei ole perimmäinen tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja.

Muilla keinoin käytettävä määräysvalta

4.14. Vaatimus tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan tunnistamisesta ja kaikkien tarvittavien ja kohtuullisten toimenpiteiden toteuttamisesta tämän henkilöllisyyden todentamista varten liittyy vain luonnolliseen henkilöön, joka viime kädessä omistaa asiakkaan tai käyttää siihen määräysvaltaa. Direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan mukaisten velvollisuuksiensa noudattamiseksi yritysten on kuitenkin myös toteutettava kohtuullisia toimenpiteitä ymmärtääkseen asiakkaan omistus- ja määräysvaltarakenteen.

4.15. Toimenpiteiden, joita yritykset toteuttavat asiakkaan omistus- ja määräysvaltarakenteen ymmärtämiseksi, on oltava riittäviä siten, että yritys voi olla kohtuullisen vakuuttunut siitä, että se ymmärtää omistuksen ja määräysvallan eri kerroksiin liittyvän riskin. Yritysten on erityisesti oltava vakuuttuneita siitä, että

- a) asiakkaan omistus- ja määräysvaltarakenne ei ole tarpeettoman monimutkainen tai vaikeaselkoinen; tai
- b) omistus- ja määräysvaltarakenteet ovat monimutkaisia tai vaikeaselkoisia perustelluista oikeudellisista tai taloudellisista syistä.

- 4.16. Täyttääkseen direktiivin (EU) 2015/849 33 artiklan 1 kohdan mukaiset velvollisuutensa yritysten on ilmoitettava rahanpesun selvittelykeskukselle, jos asiakkaan omistus- ja määräysvaltarakenne antaa aihetta epäilylle ja jos niillä on kohtuulliset syyt epäillä, että varat voivat olla rikollisen toiminnan tuottamaa hyötyä tai liittyvät terrorismin rahoitukseen.
- 4.17. Yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota henkilöihin, jotka voivat käyttää ”määräysvaltaa muilla keinoin” direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 6 kohdan a alakohdan i alakohdan mukaisesti. Määräysvallan käyttöä muilla keinoin koskevia esimerkkejä, jotka yritysten on otettava huomioon, ovat muun muassa
- a) määräysvalta ilman suoraa omistusta, esimerkiksi läheisten perhesuhteiden välityksellä tai aiempien tai sopimukseen perustuvien yhteyksien perusteella
 - b) asiakkaan omistamien varojen käyttäminen tai niistä hyötyminen
 - c) vastuu strategisista päätöksistä, jotka vaikuttavat oikeushenkilön liiketoimintakäytäntöihin tai yleiseen suuntaan perustavanlaatuisesti.
- 4.18. Yritysten on päätettävä riskialttiuden perusteella, onko asiakkaan omistus- ja määräysvaltarakenne todennettava.

Asiakkaan ylimmän johdon tunnistaminen

- 4.19. Jos asiakas on oikeushenkilö, yritysten on tehtävä kaikki mahdollinen tunnistaa direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 6 kohdan a alakohdan i alakohdassa määritellyn tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan.
- 4.20. Yritysten on tyydyttävä tunnistamaan asiakkaan ylimpään johtoon kuuluvat henkilöt tosiasiallisiksi omistajiksi ja edunsaajiksi vain, jos
- a) ne ovat käyttäneet kaikki mahdolliset keinot tunnistaa luonnollinen henkilö, joka viime kädessä omistaa asiakkaan tai käyttää siinä määräysvaltaa
 - b) epäilyjä rahanpesun ja terrorismin rahoituksesta ei synny siitä, että ne eivät pysty tunnistamaan luonnollista henkilöä, joka viime kädessä omistaa asiakkaan tai käyttää siinä määräysvaltaa
 - c) ne ovat vakuuttuneita sen syyn uskottavuudesta, jonka asiakas on antanut sille, miksi asiakkaan viime kädessä omistavaa tai siinä määräysvaltaa käyttävää luonnollista henkilöä ei voida tunnistaa.
- 4.21. Päätäessään, kuka tai ketkä ylimmistä johtajista määritetään tosiasialliseksi omistajaksi ja edunsaajaksi, yritysten on otettava huomioon, kenellä on lopullinen kokonaisvastuu asiakkaasta ja kuka tekee sitovia päätöksiä asiakkaan puolesta.

- 4.22. Näissä tapauksissa yritysten on dokumentoitava selkeästi syyt ylimpään johtoon kuuluvan henkilön määrittämiselle asiakkaan tosiasiallisen edustajan ja omistajan sijasta ja pidettävä kirjaa toimistaan⁷.

Julkisyhteisön tai valtion omistaman yrityksen tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan tunnistaminen

- 4.23. Jos asiakas on julkisyhteisö tai valtion omistama yritys, yritysten on noudatettava ylimmän johdon tunnistamisessa ohjeita 4.21 ja 4.22.
- 4.24. Näissä tapauksissa ja etenkin silloin, jos suhteeseen liittyvä riski on kohonnut esimerkiksi siksi, että valtion omistama yritys on maasta, jossa lahjonta on laajalle levinnyttä, yritysten on toteutettava riskialttiuteen perustuvia toimenpiteitä, joilla vahvistetaan, että asiakas on antanut yritysten määrittämälle henkilölle asianmukaisen luvan toimia asiakkaan puolesta.
- 4.25. Yritysten on myös otettava asianmukaisesti huomioon mahdollisuus siihen, että asiakkaan ylimpään johtoon kuuluva henkilö voi olla poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö. Tässä tapauksessa yritysten on sovellettava kyseiseen ylimpään johtoon kuuluvaan henkilöön tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä direktiivin (EU) 2015/849 18 artiklan mukaisesti ja arvioitava, lisääkö se, missä määrin poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö voi vaikuttaa asiakkaaseen, rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiä ja onko ehkä välttämätöntä soveltaa asiakkaaseen tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä.

Näyttö henkilöllisyydestä

- 4.26. Noudattaakseen direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettuja velvollisuuksiaan yritysten on todennettava asiakkaansa henkilöllisyys, ja soveltuvin osin tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyys, etäyhteydellä, sähköisesti tai asiakirjamuodossa saatavien luotettavien ja riippumattomien tietojen perusteella.
- 4.27. Yritysten on esitettävä toimintaperiaatteissaan ja menettelytavoissaan, minkä tietojen ne katsovat olevan luotettavia ja riippumattomia asiakkaan tuntemisvelvollisuutta varten. Tämän osana yritysten on otettava huomioon myös seuraavat seikat:

a) Mikä tekee tiedoista luotettavia? Yritysten on otettava huomioon luotettavuuden eri tasot, jotka ne voivat määrittää seuraavien perusteella:

- i. se, miten paljon asiakkaan piti läpäistä tiettyjä tarkastuksia saadakseen annetut tiedot

⁷ Direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 6 kohdan a alakohdan ii alakohta

- ii. kyseiset tarkastukset tehneen henkilön tai laitoksen virallinen asema, jos sellainen on
- iii. henkilöllisyyden tunnistamiseen käytettyyn digitaaliseen järjestelmään liittyvä varmuustaso
- iv. annettujen henkilötietojen väärentämisen vaivattomuus.

b) Mikä tekee tiedoista riippumattomia? Yritysten on otettava huomioon riippumattomuuden eri tasot, jotka niiden on määritettävä sen perusteella, missä määrin tiedot alun perin antaneella tai toimittaneella henkilöllä tai laitoksella

- i. on asiakkaaseen suoria henkilökohtaisia tai ammatillisia siteitä tai perhesiteitä ja
- ii. missä määrin asiakas olisi voinut vaikuttaa kyseiseen henkilöön tai laitokseen epäasianmukaisesti.

Useimmissa tapauksissa yritysten olisi voitava pitää viranomaisilta peräisin olevia tietoja riippumattomuuden ja luotettavuuden osalta varmimpina.

4.28. Yritysten on arvioitava henkilöllisyyden todentamiseksi esitettyyn näyttöön liittyviä riskejä kunkin näyttötyyppin osalta erikseen ja käytettyyn tunnistamis- ja todentamistapaan liittyvät riskit ja varmistettava, että valittu menetelmä ja tyyppi ovat oikeassa suhteessa asiakkaaseen liittyvään rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiin nähden.

Tilanteet, joissa asiakas ei ole henkilökohtaisesti läsnä

4.29. Kun liikesuhde on aloitettu tai vahvistettu tai sitä harjoitetaan muissa kuin tilanteissa, joissa ollaan henkilökohtaisesti läsnä, tai yksittäinen liiketoimi on suoritettu muutoin kuin olemalla henkilökohtaisesti läsnä, yritysten on direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut velvollisuutensa suorittaakseen

- a) toteutettava asianmukaiset toimenpiteet varmistuakseen, että asiakas on sitä, mitä väittää olevansa, ja
- b) arvioitava, herättääkö sellaisen suhteen tai yksittäisen liiketoimen luonne, jossa asiakas ei ole henkilökohtaisesti läsnä, epäilyjä kohonneesta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskistä, ja jos se herättää, muutettava asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitään sen mukaisesti. Arvioidessaan ilman henkilökohtaista läsnäoloa hoidettavien suhteiden riskejä yritysten on otettava huomioon ohjeessa 2 esitetyt riskitekijät.

4.30. Jos ilman henkilökohtaista läsnäoloa hoidettavaan suhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyvä riski on kohonnut, yritysten on sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä ohjeen 4.46 mukaisesti. Yritysten on erityisesti

tarkasteltava, olisiko asianmukaista tehostaa toimenpiteitä, joilla todennetaan asiakkaan henkilöllisyys, vai tehostaa suhteen jatkuvaa seurantaa.

- 4.31. Yritysten on otettava huomioon, että sähköisten tunnistamiskeinojen käyttö ei itsessään lisää rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiä, etenkin, jos näiden sähköisten keinojen asetuksen (EU) 910/2014 mukainen varmuustaso on korkea.

Innovatiivisten teknisten keinojen käyttö henkilöllisyyden todentamisessa

- 4.32. Direktiivi (EU) 2015/849 on teknologianeutraali, ja yritykset voivat halutessaan käyttää sähköisiä keinoja tai asiakirjoja tai niiden yhdistelmää asiakkaidensa henkilöllisyyden todentamiseen. Direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan yritysten on kuitenkin varmistettava, että tämä näyttö perustuu luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin oleviin tietoihin.

- 4.33. Yritysten, jotka käyttävät tai aikovat käyttää innovatiivisia teknologisia keinoja tunnistamista ja todentamista varten, on arvioitava, missä määrin innovatiivisten teknologisten ratkaisujen käytöllä voidaan puuttua rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeihin tai voidaanko keinoilla pahentaa niitä, erityisesti muissa kuin henkilökohtaisen läsnäolon tilanteissa. Yritysten on saatava arvioinnin osana selkeä käsitys

- a) tieto- ja viestintätekniikkaan ja turvallisuuteen liittyvistä riskeistä, erityisesti siitä, että innovatiivinen ratkaisu ei ole soveltuva tai luotettava tai sitä voidaan peukaloida
- b) laadullisista riskeistä, erityisesti siitä, että todentamiseen käytetyt tietolähteet eivät ole riittävän riippumattomia ja luotettavia eivätkä siten noudata unionin lainsäädäntöä tai kansallista lainsäädäntöä, ja siitä, että innovatiivisella ratkaisulla tehdyn henkilöllisyyden todentamisen laajuus ei ole oikeassa suhteessa liikesuhteeseen liittyvän rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiin nähden
- c) oikeudellisista riskeistä, erityisesti siitä, että teknologisen ratkaisun tarjoaja ei noudata sovellettavaa tietosuojalainsäädäntöä, ja
- d) toisena henkilönä esiintymällä tehtävien petosten riskeistä eli siitä, että asiakas ei ole se, joka väittää olevansa. Yritysten on myös otettava huomioon riski siitä, että henkilö ei ole todellinen henkilö.

- 4.34. Yritykset, jotka käyttävät ulkopuolista palveluntarjoajaa oman sisäisen innovatiivisen ratkaisun kehittämisen sijasta, ovat viime kädessä vastuussa asiakkaan tunnistamisvelvoitteidensa täyttämistä. Niiden on esitettävä selkeästi suhteensa innovatiivisen ratkaisun tarjoajaan (esim. onko kyse ulkoistamisesta vai onko innovatiivisen ratkaisun käyttö direktiivin (EU) 2015/849 4 jaksossa tarkoitettua tehtävien antamista

kolmansille osapuolille) ja toteutettava riittäviä toimenpiteitä, jotta ne vakuuttuvat siitä, että innovatiivisen ratkaisun tarjoaja

- a) on asiaankuuluvien kansallisten viranomaisten rekisteröimä käyttämään ja tallentamaan henkilötietoja EU:n oikeudellisia vaatimuksia noudattaen asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus, GDPR) ⁸ ja yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöön panevan lainsäädännön mukaisesti
- b) voi käyttää riittävän laajasti eri lähteistä ja eri ajoilta peräisin olevia tietoja ottaen huomioon erityisesti seuraavat tekijät:
 - i. asiakkaan passiin perustuva sähköinen näyttö ei todennäköisesti riitä muussa kuin henkilökohtaisessa yhteydessä ilman lisätarkastuksia, joilla varmistetaan, että asiakas on se, joka sanoo olevansa, ja että asiakirjaa ei ole peukaloitu, ja
 - ii. yksittäinen tietolähde tai yksittäinen ajankohta ei todennäköisesti riitä todentamisvaatimusten täyttämiseen useimmissa tapauksissa
- c) on sopimuksen perusteella veloitettu suorittamaan sopimuksessa edellytetyt velvollisuudet ja noudattamaan unionin lainsäädännön ja kansallisen lainsäädännön sitovia normeja sekä ilmoittamaan yritykselle välittömästi mahdollisista muutoksista ja
- d) toimii avoimesti siten, että yritys tietää jatkuvasti, mitä tarkastuksia tehdään, mitä lähteitä käytetään, mitä tuloksia saadaan ja miten luotettavia kyseiset tulokset ovat.

4.35. Jos ulkopuolinen palveluntarjoaja on kolmanteen maahan sijoittautunut yritys, yrityksen on varmistettava, että se ymmärtää asiaa koskevat lainsäädäntöön ja toimintaan liittyvät riskit ja tietosuovaatimukset ja vähentää riskejä tehokkaasti.

4.36. Yritysten on oltava valmiita osoittamaan niiden toimivaltaiselle viranomaiselle, että nimenomaisen innovatiivisen ratkaisun käyttö on asianmukaista.

4.37. Yritysten on hyvä tutustua Euroopan valvontaviranomaisten vuonna 2018 innovatiivisten ratkaisujen käytöstä asiakkaan tuntemismenettelyssä antamaan lausuntoon, jossa näitä asioita selitetään yksityiskohtaisemmin.

Liikesuhteen luonteen ja tarkoituksen selvittäminen

4.38. Toimenpiteiden, joita yritykset toteuttavat liikesuhteen luonteen ja tarkoituksen selvittämiseksi, on oltava oikeassa suhteessa liikesuhteeseen liittyvään riskiin nähden ja riittäviä, jotta yritys pystyy ymmärtämään, kuka asiakas on ja keitä asiakkaan tosiasialliset

⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) (EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1).

omistajat ja edunsaajat ovat. Yritysten on toteutettava toimenpiteitä vähintään seuraavien ymmärtämiseksi:

- a) asiakkaan toiminnan tai liiketoiminnan luonne
- b) syy siihen, että asiakas on valinnut yrityksen tuotteet ja palvelut
- c) tilille tulevien ja sieltä lähtevien varojen arvo ja lähteet
- d) tapa, jolla asiakas käyttää yrityksen tuotteita ja palveluja
- e) se, onko asiakkaalla muita liikesuhteita yrityksen tai sen laajemman konsernin muiden osien kanssa, ja missä määrin tämä vaikuttaa yrityksen näkemykseen asiakkaasta; ja
- f) tämän asiakkaan tai asiakasryhmän ”tavanomainen” käytös.

4.39. Yritysten on tutustuttava näiden ohjeiden ohjeissa 2.4–2.6 esitettyihin riskitekijöihin.

Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

4.40. Yritykset voivat kansallisen lainsäädännön sallimissa rajoissa soveltaa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä tilanteissa, joissa liikesuhteeseen liittyvä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski on arvioitu vähäiseksi. Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus ei vapauta asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevista toimenpiteistä. Yritykset voivat kuitenkin mitoittaa kunkin toimenpiteen tai kaikkien toimenpiteiden määrän, ajoituksen tai tyyppin siten, että ne ovat oikeassa suhteessa määritettyyn vähäiseen riskiin nähden.

4.41. Yritykset voivat soveltaa muun muassa seuraavia yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä:

- a) asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden ajoittaminen, jos esimerkiksi halutussa tuotteessa tai liiketoimessa on ominaisuuksia, jotka rajoittavat sen käyttöä rahanpesu- ja terrorismin rahoitustarkoituksiin, kuten
 - i. asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyyden todentaminen, kun liikesuhde aloitetaan
 - ii. asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyyden todentaminen, kun liiketoimet ylittävät määritetyn kynnyksarvon tai kun kohtuullinen aika on kulunut. Yritysten on varmistettava, että

- a. tämän seurauksena ei tosiasiallisesti poiketa asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta, vaan yritysten on varmistettava, että asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyys lopulta todennetaan
 - b. kynnsarvo tai aikaraja on asetettu kohtuullisen alhaiselle tasolle (yritysten on kuitenkin terrorismin rahoituksen osalta syytä huomata, että alhainen kynnsarvo ei välttämättä yksin riitä vähentämään riskiä)
 - c. niillä on käytössä järjestelmät, joilla voidaan havaita kynnsarvon tai aikarajan ylitys
 - d. ne eivät lykkää asiakkaan tuntemisvelvollisuutta tai viivyttä tarvittavan tiedon hankkimista asiakkaasta, jos sovellettava lainsäädäntö, kuten asetus (EU) 2015/847 tai kansallisen lainsäädännön säännökset, edellyttää tiedon hankkimista viipymättä
- b) tunnistamiseen, henkilöllisyyden todentamiseen tai seurantatarkoituksiin hankittavan tiedon määrän mitoittaminen esimerkiksi seuraavasti:
- i. henkilöllisyyden todentaminen vain yhdestä uskottavasta, luotettavasta ja riippumattomasta asiakirja- tai tietolähteestä tai
 - ii. liikesuhteen luonteen ja tarkoituksen oletaminen sen perusteella, että tuote on suunniteltu vain tiettyä käyttötarkoitusta varten, kuten yrityksen eläkejärjestelmät tai ostoskeskuksen lahjakortti
- c) tunnistamiseen, henkilöllisyyden todentamiseen tai seurantatarkoituksiin hankittavan tietolähteen laadun mitoittaminen esimerkiksi seuraavasti:
- i. tiedon hankkiminen asiakkaalta riippumattoman lähteen sijaan, kun todennetaan tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyyttä (tämä ei ole sallittua todennettaessa asiakkaan henkilöllisyyttä) tai
 - ii. jos liikesuhteen kaikkiin osa-alueisiin liittyvä riski on erittäin vähäinen, varojen alkuperää voidaan käyttää joidenkin asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien vaatimusten täyttämiseksi, jos varat ovat esimerkiksi valtion maksamia etuuksia tai jos varat on siirretty asiakkaan nimissä olevalta ETA-maiden alueella sijaitsevan yrityksen tililtä

- d) asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien päivitysten ja liikesuhteen tarkastelujen tiheyden mitoittaminen esimerkiksi siten, että nämä toimet suoritetaan vain etukäteen määritellyissä, tietyt kriteerit täyttävissä tilanteissa, kuten jos asiakas kiinnostuu uudesta tuotteesta tai palvelusta tai jos tietty liiketoimi ylittää kynnyksarvon; yritysten on varmistettava, ettei tämän seurauksena tosiasiallisesti poiketa asiakkaan tuntemistietojen pitämisestä ajan tasalla
- e) liiketoimien seurannan tiheyden ja perusteellisuuden mitoittaminen esimerkiksi seuraamalla vain tietyn kynnyksarvon ylittäviä liiketoimia. Jos yritykset päättävät toimia näin, niiden on varmistettava, että kynnyksarvo on asetettu kohtuulliselle tasolle ja että niiden käytössä olevilla järjestelmillä voi tunnistaa toisiinsa kytkeytyneet liiketoimet, jotka yhdessä ylittäisivät kynnyksarvon.

4.42. II osastossa on lueteltu lisää yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, joilla voi olla erityistä merkitystä eri aloille.

4.43. Yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä soveltamalla saatujen tietojen perusteella yrityksen on voitava olla kohtuullisen vakuuttunut siitä, että liikesuhteeseen liittyvä arvioitu riski on perustellusti vähäinen. Yrityksen on myös saatava riittävästi tietoa liikesuhteen luonteesta, jotta se voi tunnistaa epätavalliset tai epäilyttävät liiketoimet. Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus ei poista laitoksen velvoitetta ilmoittaa epäilyttäviä liiketoimia rahanpesun selvittelykeskukselle.

4.44. Yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta ei saa soveltaa, jos on viitteitä siitä, että riski ei ole vähäinen, kuten jos on syytä epäillä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen aietta tai jos yrityksellä on epäilyksiä saatujen tietojen oikeellisuudesta.⁹ Yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta ei saa soveltaa myöskään, jos on kyse suuririskisestä tilanteesta ja on olemassa velvoite noudattaa tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta.

Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

4.45. Direktiivin (EU) 2015/849 18–24 artiklan mukaan yritysten on sovellettava suuririskisemmissä tapauksissa tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä hallitukseen ja vähentääkseen näitä riskejä asianmukaisesti. Tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä ei voi korvata tavanomaisilla asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevilla toimenpiteillä, vaan niitä on sovellettava tavanomaisten toimenpiteiden lisäksi.

⁹ Direktiivin (EU) 2015/849 11 artiklan e ja f kohta ja 15 artiklan 2 kohta.

4.46. Direktiivissä (EU) 2015/849 on lueteltu tapaukset, joita yritysten on aina pidettävä suuririskisempinä:

- a) jos asiakas tai asiakkaan tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö (20–24 artikla)
- b) jos yritys aloittaa kirjeenvaihtajasuhteen, johon kuuluu maksujen suorittamista kolmannen maan laitoksen kanssa (19 artikla)
- c) jos yritys pitää yllä liikesuhdetta tai suorittaa liiketoimen, jossa on mukana suuririskisiä kolmansia maita (18 artiklan 1 kohta) ja
- d) kaikki liiketoimet, jotka ovat
 - i. monimutkaisia
 - ii. poikkeuksellisen suuria
 - iii. epätavallisia tai
 - iv. joilla ei ole selvää taloudellista tai laillista tarkoitusta (18 artiklan 2 kohta).

4.47. Direktiivissä (EU) 2015/849 esitetään tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat erityiset toimenpiteet, joita yritysten on noudatettava,

- a) jos asiakas tai asiakkaan tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö
- b) jos liikesuhteessa tai liiketoimessa on mukana komission direktiivin (EU) 2015/849 9 artiklan 2 kohdan nojalla yksilöimä suuririskinen kolmas maa
- c) kun on kyse kirjeenvaihtajasuhteista, joihin liittyy maksujen suorittamista kolmannelta maasta peräisin oleville vastapuolille ja
- d) kun on kyse mistä tahansa liiketoimesta, joka on monimutkainen, poikkeuksellisen suuri, epätavallinen tai jolla ei ole selvää taloudellista tai laillista tarkoitusta.

Yritysten on sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia lisätoimenpiteitä tilanteissa, joissa ne ovat oikeassa suhteessa tunnistettuun rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiin nähden.

Poliittisesti vaikutusvaltaiset henkilöt

4.48. Toteuttaessaan riskialttiuteen perustuvia toimintaperiaatteita ja menettelytapoja poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden tunnistamiseksi yritysten on otettava huomioon komission direktiivin (EU) 2015/849 20 a artiklan 3 kohdan mukaisesti julkaisema luettelo

merkittävässä julkisessa tehtävässä olevista henkilöistä ja varmistettava, että näiden tehtävien haltijat tunnustetaan. Tätä luetteloa sovelletaan merkittäviin tehtäviin EU:ssa. Määritettäessä, miten kolmansien maiden poliittisesti vaikutusvaltaiset henkilöt tunnustetaan, yritysten on sen sijaan tukeuduttava direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 9 kohdassa olevaan luetteloon tehtävistä ja sovellettava kyseistä luetteloa tapauskohtaisesti.

4.49. Yritysten, jotka käyttävät kaupallisesti saatavilla olevia luetteloita poliittisesti vaikutusvaltaisista henkilöistä, on varmistettava, että näissä luetteloissa olevat tiedot ovat ajan tasalla ja että yritykset ymmärtävät kyseisten luetteloiden rajoitukset. Yritysten on ryhdyttävä tarvittaessa lisätoimenpiteisiin, esimerkiksi silloin, kun selvitysten tulokset ovat epäselviä tai ne eivät vastaa yrityksen odotuksia.

4.50. Yritysten on toimittava aina seuraavasti, jos asiakas tai tosiasiallinen edunsaaja on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö:

- a) Yritysten on ryhdyttävä riittäviin toimenpiteisiin selvittääkseen varallisuuden ja liikesuhteessa käytettävien varojen alkuperän, jotta yritys voi varmistua siitä, että se ei käsittele lahjonnan tai muun rikollisen toiminnan tuottoja. Toimenpiteet, jotka yritysten on toteutettava selvittääkseen poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön varallisuuden ja varojen alkuperän riippuvat siitä, miten suuri riski liikesuhteeseen liittyy. Yritysten olisi todennettava varallisuuden ja varojen alkuperä luotettavien ja riippumattomien tietojen ja asiakirjojen pohjalta, jos liikesuhteeseen poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön kanssa liittyy erittäin suuri riski.
- b) Yritysten on saatava ylemmän johdon hyväksyntä liikesuhteen aloittamiselle tai jatkamiselle poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön kanssa. Liikesuhteeseen liittyvä kohonnut riskitaso määrittää liikesuhteen hyväksyjältä edellytettävän virka-aseman. Poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön kanssa solmittavan liikesuhteen hyväksyvällä ylemmällä johtajalla on oltava riittävästi toimivaltaa tehdä perusteltuja päätöksiä asioista, jotka vaikuttavat suoraan yrityksen riskiprofiiliin.
- c) Kun ylempi johto harkitsee poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön kanssa solmittavan liikesuhteen hyväksymistä, sen päätöksen on perustuttava rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskitasoon, jolle yritys altistuisi aloittaessaan liikesuhteen, sekä niille valmiuksille, jotka yrityksellä on tähän liittyvän riskin tehokkaaseen hallintaan.
- d) Yritysten on tehostetusti ja jatkuvasti seurattava sekä liiketoimia että liikesuhteeseen liittyvää riskiä. Yritysten on tunnustettava epätavalliset liiketoimet ja säännöllisesti tarkistettava olemassa olevat tietonsa varmistaakseen, että uudet tai ilmi tulevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa

riskiarvioon, huomataan ajoissa. Jatkuvan seurannan tiheys on määritettävä liikesuhteeseen liittyvän korkean riskitason perusteella.

- 4.51. Yritysten on direktiivin (EU) 2015/849 20 artiklan b alakohdan mukaisesti sovellettava kaikkia näitä toimenpiteitä poliittisesti vaikutusvaltaisiin henkilöihin, heidän perheenjäseniinsä ja läheisiksi yhtiökumppaneiksi tiedettyihin henkilöihin ja mitoitettava toimenpiteiden laajuus riskialttiuden perusteella.
- 4.52. Yritysten on varmistettava, että toimenpiteet, joita ne ottavat käyttöön direktiivin (EU) 2015/849 ja näiden ohjeiden noudattamiseksi, eivät johda siihen, että poliittisesti vaikutusvaltaisilta henkilöiltä evätään epäasianmukaisesti mahdollisuus käyttää rahoituspalveluja.

Suuririskiset kolmannet maat

- 4.53. Kun liikesuhteissa tai liiketoimissa on mukana direktiivin (EU) 2015/849 9 artiklan 2 kohdan nojalla yksilöityjä suuririskisiä kolmansia maita, yritysten on varmistettava soveltavansa vähintään direktiivin (EU) 2015/849 18 a artiklan 1 kohdassa esitettyjä tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä ja soveltuvin osin 18 a artiklan 2 kohdassa esitettyjä toimenpiteitä.
- 4.54. Yritysten on sovellettava ohjeessa 4.53 lueteltuja toimenpiteitä ja mitoitettava toimenpiteiden laajuus riskialttiuden perusteella.
- 4.55. Suuririskinen kolmas maa on aina mukana liikesuhteessa tai liiketoimessa, jos
- a) varat ovat peräisin suuririskisestä kolmannesta maasta
 - b) varat on saatu suuririskisestä kolmannesta maasta
 - c) varojen määränpää on suuririskinen kolmas maa
 - d) yritys toimii suuririskisessä kolmannessa maassa asuvan luonnollisen henkilön tai suuririskiseen kolmanteen maahan sijoittautuneen oikeushenkilön kanssa tai
 - e) yritys toimii suuririskiseen kolmanteen maahan sijoittautuneen trustin omaisuudenhoitajan tai sellaisen trustin kanssa, johon sovelletaan suuririskisen kolmannen maan lainsäädäntöä.
- 4.56. Toteuttaessaan asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä tai liikesuhteen aikana yritysten on varmistettava, että ne soveltavat myös direktiivin (EU) 2015/849 18 a artiklan 1 kohdassa esitettyjä tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia

toimenpiteitä ja soveltuvin osin 18 a artiklan 2 kohdassa esitettyjä toimenpiteitä, jos yritykset toteavat, että

- a) liiketoimi toteutetaan suuririskisen kolmannen maan kautta esimerkiksi siksi, että välittäjänä toimiva maksupalveluntarjoaja on sijoittautunut sinne, tai
- b) asiakkaan tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja asuu suuririskisessä kolmannessa maassa.

4.57. Sanotun rajoittamatta ohjeita 4.54 ja 4.56 yritysten on arvioitava huolellisesti liikesuhteisiin ja liiketoimiin liittyvät riskit, jos

- a) asiakkaalla tiedetään olevan läheiset henkilökohtaiset tai ammatilliset yhteydet suuririskiseen kolmanteen maahan tai
- b) tosiasiallisilla omistajilla ja edunsaajilla tiedetään olevan läheiset henkilökohtaiset tai ammatilliset yhteydet suuririskiseen kolmanteen maahan.

Näissä tilanteissa yritysten on tehtävä riskiperusteinen päätös siitä, sovelletaanko direktiivin (EU) 2015/849 18 a artiklassa lueteltuja toimenpiteitä, tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä vai tavanomaisia asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä.

Kirjeenvaihtajasuhteet

4.58. Direktiivin (EU) 2015/849 19 artiklan noudattamiseksi yritysten on ryhdyttävä tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskeviin erityisiin toimenpiteisiin, jos niillä on rajat ylittävät kirjeenvaihtajasuhde kolmannessa maassa sijaitsevan vastapuolen kanssa. Yritysten on sovellettava kaikkia näitä toimenpiteitä ja mitoitettava toimenpiteiden laajuus riskialttiuden perusteella.

4.59. Yritysten on kirjeenvaihtajapankkisuhteiden osalta tutustuttava II osaston tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskeviin ohjeisiin. Näistä ohjeista voi olla hyötyä myös muissa kirjeenvaihtajasuhteissa oleville yrityksille.

Epätavalliset liiketoimet

4.60. Yritysten on otettava käyttöön asianmukaiset toimintaperiaatteet ja menettelyt epätavallisten liiketoimien tai liiketoimikaavojen havaitsemiseksi. Jos yritys havaitsee tällaisia liiketoimia, sen on sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvoitetta koskevia toimenpiteitä. Liiketoimet voivat epätavallisia siksi, että

- a) ne ovat suurempia kuin mitä yritys odottaisi perustuen siihen, mitä yritys tietää asiakkaasta, liikesuhteesta tai siitä ryhmästä, johon asiakas kuuluu

- b) niissä on epätavallinen tai odottamaton kaava verrattuna asiakkaan tavalliseen toimintaan tai samankaltaisiin asiakkaisiin, tuotteisiin tai palveluihin liittyvään liiketoimikaavaan
- c) ne ovat hyvin monimutkaisia verrattuna muihin samanlaisiin liiketoimiin, jotka liittyvät samankaltaisiin asiakastyyppeihin, tuotteisiin tai palveluihin, ja yritys ei ole tietoinen taloudellisesta perusteesta tai laillisesta tarkoituksesta tai epäilee saamiensa tietojen oikeellisuutta.

4.61. Tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden avulla yrityksen pitäisi pystyä ratkaisemaan, antavatko liiketoimet aiheutta epäilyksille. Näihin toimenpiteisiin on sisällyttävä vähintään

- a) kohtuulliset ja asianmukaiset toimenpiteet liiketoimien taustan ja tarkoituksen ymmärtämiseksi, esimerkiksi todentamalla varojen alkuperä tai kohde tai hankkimalla lisätietoa asiakkaan liiketoiminnasta sen varmistamiseksi, kuinka todennäköisiä tällaiset liiketoimet ovat, ja
- b) liikesuhteen ja peräkkäisten liiketoimien tiheämpi seuranta, samalla kiinnittäen enemmän huomiota yksityiskohtiin. Yritys voi päättää seurata yksittäisiä liiketoimia silloin, kun tämä menettely on oikeasuhteinen tunnistettuun riskiin nähden.

Muut suuririskiset tilanteet

4.62. Kaikissa muissa suuririskisissä tilanteissa yritysten on tehtävä perusteltu päätös siitä, mitkä tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat toimenpiteet ovat asianmukaisia kunkin suuririskisen tilanteen osalta. Tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden asianmukaisuus, mukaan lukien pyydettyjen lisätietojen ja tehostetun seurannan laajuus, riippuu siitä syystä, jonka perusteella satunnainen liiketoimi tai liikesuhde luokiteltiin suuririskiseksi.

4.63. Yritysten ei tarvitse soveltaa kaikkia alla lueteltuja tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä kaikissa tapauksissa. Tietyissä suuririskisissä tilanteissa voi olla esimerkiksi tarkoituksenmukaista keskittyä tehostettuun ja jatkuvaan seurantaan liikesuhteen aikana.

4.64. Sovellettavia tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä ovat muun muassa seuraavat:

- a) Asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskeviin tarkoituksiin hankitun tietomäärän lisääminen seuraavasti:
 - i. Tiedot asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyydestä tai asiakkaan omistus- ja määräysvaltarakenteesta, jotta voidaan vakuuttua siitä, että

liikesuhteeseen liittyvä riski on ymmärretty. Tähän voi sisältyä asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan mainetta koskevien tietojen hankkiminen ja arvioiminen sekä asiakkaaseen tai tosiasialliseen omistajaan ja edunsaajaan kohdistettujen kielteisten väitteiden arvioiminen. Esimerkiksi:

- a. tiedot perheenjäsenistä ja läheisistä liikekumppaneista
 - b. tiedot asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan menneistä ja nykyisistä liiketoimista
 - c. kielteiset hakutulokset tiedotusvälineistä.
- ii. Tiedot liikesuhteen aiotusta luonteesta, jotta liikesuhteen luonteen ja tarkoituksen laillisuus voidaan varmistaa ja yritys voi muodostaa kattavamman kuvan asiakkaan riskiprofiilista. Tähän voi sisältyä seuraavien tietojen hankkiminen:
- a. tilin kautta kulkevien liiketoimien lukumäärä, suuruus ja toistumistiheys, joiden avulla yritys voi havaita sellaiset poikkeamat, jotka herättävät epäilyksiä (joissakin tapauksissa voi olla aiheellista pyytää todisteita)
 - b. asiakkaan syyt hakea tiettyä tuotetta tai palvelua etenkin, jos on epäselvää, miksi asiakkaan tarpeita ei voida paremmin täyttää muulla tavoin tai eri lainkäyttöalueella
 - c. varojen määränpää
 - d. asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan liiketoiminnan luonne, jotta yritys voisi ymmärtää paremmin liikesuhteen todennäköisen luonteen.
- b) Asiakkaan tuntemisvelvollisuustarkoituksiin hankitun tiedon laadun parantaminen asiakkaan tai tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyyden todentamiseksi muun muassa seuraavasti:
- i. Vaatimus ensimmäisen maksun suorittamisesta todistettavasti asiakkaan nimissä olevalta tililtä, joka on pankissa, jota koskevat asiakkaan tuntemisvelvollisuusvaatimukset ovat vähintään direktiivin (EU) 2015/849 II luvussa säädetyt mukaisia.
 - ii. Selvitys siitä, että asiakkaan varallisuus ja liikesuhteessa käytetyt varat eivät ole rikollisesta toiminnasta saatua tuottoa ja että varallisuuden ja varojen alkuperä vastaa niitä tietoja, jotka yrityksellä on asiakkaasta ja liikesuhteen luonteesta.

Tapauksissa, joissa liikesuhteeseen liittyvä riski on erityisen suuri, varallisuuden ja varojen alkuperän todentaminen voi olla ainoa riittävä keino vähentää riskiä. Varojen tai varallisuuden alkuperä voidaan todentaa muun muassa alv- ja tuloveroilmoituksista, tilintarkastettuja tilejä koskevista kopioista, palkkalaskelmista, julkisista asiakirjoista tai riippumattomien tiedotusvälineiden raporteista. Yritysten on otettava huomioon, että laillisesta liiketoiminnasta saadut varat voivat edelleen olla direktiivin (EU) 2015/849 1 artiklan 3–5 kohdassa tarkoitettua rahanpesua tai terrorismin rahoitusta.

- c) Tarkastustiheyden lisääminen, jolloin voidaan varmistua, että yritys kykenee edelleen hallitsemaan yksittäiseen liikesuhteeseen liittyvää riskiä, tai todeta, että liikesuhde ei enää vastaa yrityksen riskinottohalua, sekä tunnistaa lisätarkastelua edellyttävät liiketoimet:
- i. Liikesuhteiden tarkastamisen lisääminen varmistamaan, onko asiakkaan riskiprofiili muuttunut ja onko riski edelleen hallittavissa.
 - ii. Ylemmän johdon hyväksynnän saaminen liikesuhteen aloittamiselle tai jatkamiselle, millä varmistetaan, että ylempi johto on tietoinen riskistä, jolle yritys altistuu, ja että johto voi tehdä perustellun päätöksen siitä, missä määrin yrityksellä on valmiuksia hallita riskiä.
 - iii. Liikesuhteen säännöllisempi tarkastelu sen varmistamiseksi, että asiakkaan riskiprofiilissa tapahtuvat muutokset tunnistetaan, arvioidaan ja että niiden osalta ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin.
 - iv. Liiketoimien tiheämpi tai perusteellisempi seuranta sellaisten epätavallisten tai odottamattomien liiketoimien tunnistamiseksi, jotka voivat herättää epäilyksiä rahanpesusta ja terrorismin rahoituksesta. Toimenpiteisiin voi sisältyä varojen kohteen selvittäminen tai tiettyjen liiketoimien syyn varmistaminen.

4.65. II osastossa on lueteltu lisää tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, joilla voi olla erityistä merkitystä eri aloille.

Muita näkökohtia

4.66. Yritysten ei pidä solmia liikesuhdetta, jos ne eivät pysty noudattamaan asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia vaatimuksia, jos ne eivät ole vakuuttuneita liikesuhteen tarkoituksen ja luonteen laillisuudesta tai jos ne eivät ole vakuuttuneita voivansa tehokkaasti hallita rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiä. Jos tällainen liikesuhde on jo olemassa, yritysten on lopetettava se tai keskeytettävä liiketoimet siihen saakka, kunnes liikesuhde voidaan lopettaa soveltaen tarvittaessa lainvalvontaviranomaisten ohjeita.

4.67. Jos yrityksillä on perustellut syyt epäillä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen yritystä, niiden on ilmoitettava siitä rahanpesun selvittelykeskukselle.

- 4.68. Yritysten on huomattava, että riskiperusteisen lähestymistavan soveltaminen ei itsessään edellytä yritysten kieltäytyvän tai lopettavan liikesuhteita kaikkien sellaisiin asiakasryhmiin kuuluvien asiakkaiden kanssa, joihin liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski, koska yksittäiseen liikesuhteeseen liittyvä riski voi vaihdella samankin ryhmän sisällä.

Seuranta

- 4.69. Direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan nojalla yritysten on seurattava liikesuhteitaan asiakkaisiin.

4.70. Seurantaan täytyy kuulua

- a. liiketoimien seuranta sen varmistamiseksi, että ne ovat asiakkaan riskiprofiilin ja taloudellisen tilanteen mukaisia ja että ne vastaavat yrityksen laajempaa tietämystä asiakkaasta, jotta voidaan havaita epätavalliset tai epäilyttävät liiketoimet, ja
- b. yrityksillä olevien asiakirjojen ja tietojen pitäminen ajan tasalla, jotta voidaan ymmärtää, onko liikesuhteeseen liittyvä riski muuttunut ja varmistaa, että jatkuvan seurannan perustana olevat tiedot pitävät paikkansa.

- 4.71. Yritysten on määritettävä seurannan tiheys ja perusteellisuus riskialttiuden perusteella ja otettava huomioon liiketoimintansa luonne, koko ja monimutkaisuus sekä sen riskin taso, jolle ne altistuvat.

Liiketoimien seuranta

- 4.72. Yritysten on varmistettava, että niiden liiketoimien seuranta koskeva toimintamalli on tehokas ja asianmukainen.

- 4.73. Tehokas liiketoimien seurantajärjestelmä perustuu ajan tasalla oleviin asiakastietoihin, ja yrityksen tulisi sen avulla pystyä tunnistamaan luotettavasti epätavalliset ja epäilyttävät liiketoimet ja liiketoimien kaavat. Yritysten on varmistettava, että niillä on käytössä prosessit, joilla epätavallisiksi tai epäilyttäviksi ilmoitetut liiketoimet voidaan tarkastaa uudelleen ilman aiheetonta viivytystä.

- 4.74. Asianmukaisuus riippuu yrityksen liiketoiminnan luonteesta, koosta ja monimutkaisuudesta sekä riskistä, jolle yritys altistuu. Yritysten on mitoitettava seurannan perusteellisuus ja tiheys riskiperusteisen lähestymistavan mukaisesti. Yritysten on joka tapauksessa määritettävä seuraavat näkökohdat:

- a) Mitä liiketoimia ne seuraavat reaaliaikaisesti ja mitä jälkikäteen? Tämän osana yritysten on määritettävä,
 - i. minkä suuririskisten tekijöiden tai niiden yhdistelmän vuoksi aloitetaan aina reaaliaikainen seuranta ja

- ii. mitä kohonneeseen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiin liittyviä liiketoimia seurataan reaaliajassa, erityisesti niitä, joissa liikesuhteeseen liittyvä riski on jo kohonnut.
 - b) Seurataanko toimia manuaalisesti vai automaattista liiketoimien seurantajärjestelmää käyttämällä? Suurta liiketoimien määrää käsittelevien yritysten on harkittava automaattisen liiketoimien seurantajärjestelmän käyttöönottoa.
 - c) Mikä on liiketoimen seurannan tiheys näiden ohjeiden vaatimusten perusteella?
- 4.75. Yksittäisten liiketoimien reaaliaikaisen ja jälkikäteen tehtävän seurannan lisäksi, ja riippumatta käytössä olevasta automaation tasosta, yritysten on tehtävä säännöllisesti jälkitarkastuksia kaikista käsitellyistä liiketoimista saadulle otokselle. Näin voidaan tunnistaa kehittyviä suuntauksia, jotka olisi syytä ottaa huomioon yritysten riskiarvioissa. Säännöllisten jälkitarkastusten avulla voidaan myös testata yritysten liiketoimien seurantajärjestelmän luotettavuutta ja asianmukaisuutta ja tarvittaessa sitten parantaa niitä. Yritysten on myös käytettävä ohjeiden 1.29–1.30 mukaisesti saatuja tietoja liiketoimien seurantajärjestelmänsä testaamista ja parantamista varten.

Asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien tietojen pitäminen ajan tasalla

- 4.76. Yritysten on pidettävä asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat tiedot ajan tasalla¹⁰.
- 4.77. Toteuttaessaan toimintaperiaatteita ja menettelytapoja asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien tietojen pitämiseksi ajan tasalla yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että niiden on seurattava valppaasti ja hankittava asiakkaasta tietoja, jotka auttavat niitä ymmärtämään, onko liikesuhteeseen liittyvä riski muuttunut. Tietoja, joita yritysten on hankittava, ovat esimerkiksi ilmeinen muutos asiakkaan varojen lähteessä tai asiakkaan omistusrakenteessa taikka käyttäytyminen, joka on johdonmukaisesti toisenlaista kuin oletettu käyttäytyminen tai liiketoimen profiili, jota yritys oli odottanut.
- 4.78. Jos asiakkaan olosuhteissa tapahtuu muutos, kyseiseen asiakkaaseen on todennäköisesti sovellettava asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä. Yritysten ei näissä tilanteissa ehkä tarvitse soveltaa uudelleen kaikkia asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, vaan niiden on määritettävä, mitä asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä sovelletaan, sekä niiden soveltamisen laajuus. Esimerkiksi pienemmän riskin tapauksissa yritysten voi olla mahdollista hyödyntää liikesuhteen aikana saatuja tietoja, joiden perusteella niiden hallussa olevat asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat tiedot voidaan saattaa ajan tasalle .

¹⁰ Rahanpesun vastaisen direktiivin 14 artiklan 5 kohta

Ohje 5: Tietojen säilyttäminen

- 5.1. Direktiivin (EU) 2015/849 8 ja 40 artiklan noudattamiseksi yritysten on säilytettävä tiedot vähintään
- a) asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevista tiedoista
 - b) riskiarvioistaan ja
 - c) liiketoimista.
- 5.2. Yritysten on varmistettava, että nämä tiedot riittävät osoittamaan niiden toimivaltaiselle viranomaiselle, että toteutetut toimenpiteet ovat riittäviä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin kannalta.

Ohje 6: Koulutus

- 6.1. Yritysten on tiedotettava työntekijöilleen säännöksistä, joita ne ovat ottaneet käyttöön rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien velvollisuuksiensa täyttämiseksi¹¹.
- 6.2. Osana tätä, ja I osastossa olevien ohjeiden mukaisesti, yritysten on toteutettava toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että työntekijät ymmärtävät
- a) liiketoiminnan laajuisen riskiarvion ja sen vaikutukset heidän päivittäiseen työhönsä
 - b) yrityksen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat toimintaperiaatteet ja menettelyt sekä niiden soveltamistavan
 - c) sen, miten epäilyttävät tai epätavalliset liiketoimet ja toiminta tunnistetaan ja miten sellaisissa tapauksessa toimitaan.
- 6.3. Yritysten on varmistettava, että rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskeva koulutus
- a) on tarkoituksenmukaista yrityksen ja sen liiketoiminnan kannalta
 - b) on räätälöity työntekijöitä ja heidän erityisiä tehtäviään varten
 - c) saatetaan ajan tasalle säännöllisesti
 - d) on tehokasta.

¹¹ Direktiivin (EU) 2015/849 46 artiklan 1 kohta.

Ohje 7: Tehokkuuden arviointi

- 7.1. Yritysten on arvioitava säännöllisesti rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan toimintamallinsa tehokkuutta ja määritettävä kyseisten arviointien tiheys ja perusteellisuus riskialttiuden perusteella ja otettava siinä huomioon liiketoimintansa luonne ja koko sekä sen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin taso, jolle ne altistuvat.
- 7.2. Yritysten on pohdittava, olisiko niiden toimintamallin riippumaton tarkastus tarpeen tai välttämätöntä¹².

¹² Direktiivin (EU) 2015/849 8 artiklan 4 kohta b alakohta.

II osasto: Alakohtaiset ohjeet

II osaston alakohtaiset ohjeet täydentävät I osaston yleisiä ohjeita. Ne tulee lukea yhdessä I osaston ohjeiden kanssa.

II osaston kussakin alakohtaisessa ohjeessa kuvatut riskitekijät eivät ole tyhjentäviä. Yritysten on muodostettava kokonaiskuva tilanteeseen liittyvästä riskistä ja huomattava, että yksittäiset riskitekijät eivät välttämättä yksinään siirrä liikesuhdetta tai yksittäistä liiketoimea ylempään tai alempaan riskiluokkaan.

II osaston jokaisessa alakohtaisessa ohjeessa annetaan esimerkkejä asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevista toimenpiteistä, joita yritysten on sovellettava suuririskisissä tilanteissa riskialttiuden perusteella sekä vähäriskisissä tilanteissa kansallisen lainsäädännön sallimissa rajoissa. Esimerkit eivät ole tyhjentäviä, ja yritysten on päätettävä asianmukaisista asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevista toimenpiteistä tunnistamansa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskitason ja -tyypin mukaisesti.

Ohje 8: Kirjeenvaihtajasuhteita koskeva alakohtainen ohje

- 8.1. Ohjeessa 8 annetaan ohjeita direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 8 kohdan a alakohdassa määritellyistä kirjeenvaihtajapankkipalveluista. Direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 8 kohdan b alakohdassa määriteltyjä muita kirjeenvaihtajasuhteita tarjoavien yritysten on sovellettava näitä ohjeita tarpeen mukaan.
- 8.2. Yritysten on otettava huomioon, että kirjeenvaihtajapankkisuhhteessa kirjeenvaihtaja tarjoaa pankkipalveluita vastapuolelle joko päämiesten välisesti tai vastapuolen asiakkaan puolesta. Kirjeenvaihtajalla ei yleensä ole liikesuhdetta vastapuolen asiakkaiden kanssa, eikä kirjeenvaihtaja yleensä tiedä heidän henkilöllisyyttään tai taustalla olevan liiketoimen luonnetta tai taustaa, elleivät nämä tiedot sisälly maksutoimeksiantoon.
- 8.3. Yritysten on tarkasteltava seuraavia riskitekijöitä ja toimenpiteitä näiden ohjeiden I osastossa esitettyjen riskitekijöiden ja toimenpiteiden ohella.

Riskitekijät

Tuotteeseen, palveluun ja liiketoimeen kytkeytyvät riskitekijät

- 8.4. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:
 - a) Tiliä voivat käyttää muut vastapuolipankit, joilla on suora suhde vastapuoleen mutta ei kirjeenvaihtajaan (maksujen välittäjä), mikä tarkoittaa, että kirjeenvaihtaja tarjoaa epäsuorasti palveluita muille pankeille, jotka eivät ole vastapuolena toimivia pankkeja.
 - b) Tiliä voivat käyttää muut vastapuolen konsernin yksiköt, joihin ei sovelleta vastapuolen tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä.
 - c) Palveluun kuuluu maksujenvälitystilin avaaminen, jonka avulla vastapuolen asiakkaat voivat suorittaa maksuja suoraan vastapuolen tililtä.
- 8.5. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää riskiä:
 - a) Suhde rajoittuu SWIFT Risk Management Application (RMA) -ominaisuuteen, joka on suunniteltu finanssilaitosten välisen yhteydenpidon hallintaan. SWIFT RMA -suhteessa vastapuolten välillä ei ole maksutilisuhdetta.
 - b) Pankit toimivat pikemminkin keskenään toistensa toimeksiantajina kuin käsittelevät liiketoimia taustalla olevien asiakkaidensa puolesta. Esimerkkinä kahden pankin väliset valuutanvaihtopalvelut, joissa liiketoimintaa harjoitetaan (toimeksiantajien kesken) pankkien välillä ja joissa liiketoimen tapahtumahyvitykseen ei sisälly maksua kolmannelle osapuolelle. Kyseisissä tapauksissa liiketoimi tehdään vastapuolena toimivan pankin omaan lukuun.

- c) Liiketoimi koskee arvopapereiden myymistä, ostamista tai panttaamista säännellyillä markkinoilla, esimerkiksi toimimalla arvopaperinsäilyttäjänä tai käyttämällä arvopaperisäilyttäjää, jolla on suora pääsy yleensä paikallisen osallistujan kautta EU:n tai EU:n ulkopuoliseen arvopapereiden selvitysjärjestelmään.

Asiakkaaseen kytkeytyvät riskitekijät

8.6. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Vastapuolen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat toimintaperiaatteet sekä niiden täytäntöönpanemiseksi käytetyt järjestelmät ja valvontatoimenpiteet eivät täytä direktiivin (EU) 2015/849 vaatimuksia.
- b) Vastapuoleen ei sovelleta riittäviä rahanpesun ja terrorismin torjunnan valvontatoimenpiteitä.
- c) Vastapuoleen, sen emoyhtiöön tai vastapuolen kanssa samaan konserniin kuuluvaan yritykseen on äskettäin kohdistettu sääntelytoimenpiteitä riittämättömien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien toimintaperiaatteiden ja menettelyjen ja/tai rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavelvoitteiden rikkomisen vuoksi.
- d) Vastapuoli harjoittaa merkittävää liiketoimintaa aloilla, joihin liittyy suuri rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski. Vastapuoli harjoittaa esimerkiksi merkittävää rahansiirtotoimintaa tai liiketoimintaa tiettyjen rahansiirtopalvelujen tarjoajien tai rahanvaihtoyritysten puolesta ulkomailla asuvien tahojen kanssa ja muussa kuin sijaintimaansa valuutassa.
- e) Vastapuolen johdossa tai omistajissa on poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä etenkin, kun poliittisesti vaikutusvaltaisella henkilöllä voi olla merkittävää vaikutusvaltaa vastapuoleen, kun poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön maine, lahjomattomuus tai sopivuus johtokunnan jäseneksi tai keskeisistä toiminnoista vastaavaksi henkilöksi herättää huolta tai kun poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö on lainkäyttöalueelta, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski. Yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota lainkäyttöalueisiin, joissa lahjonta on järjestelmällistä tai laajalle levinnyttä.
- f) Vastapuolen ja kirjeenvaihtajan välisen liikesuhteen historia herättää huolta esimerkiksi siksi, että liiketoimien lukumäärä ei vastaa sitä, mitä kirjeenvaihtaja vastapuolen luonteesta ja koosta tietämänsä perusteella voisi odottaa.
- g) Vastapuoli ei pysty antamaan kirjeenvaihtajan asiakkaan tuntemisvelvollisuutta tai tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta varten pyytämiä tietoja eikä maksajaa tai maksunsaajaa koskevia tietoja, joita edellytetään asetuksessa (EU)

2015/847. Tätä varten kirjeenvaihtajan on otettava huomioon määrälliset ja laadulliset kriteerit, jotka on asetettu yhteisissä ohjeissa JC/GL/2017/16¹³.

- 8.7. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää riskiä: kirjeenvaihtaja on vakuuttunut siitä, että
- a) vastapuolen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat toimenpiteet ovat vähintään direktiivin (EU) 2015/849 vaatimusten mukaisia
 - b) vastapuoli kuuluu samaan konserniin kuin kirjeenvaihtaja, ei ole lainkäyttöalueella, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski ja noudattaa tehokkaasti konsernin rahanpesun torjuntaa koskevia standardeja, jotka ovat vähintään direktiivin (EU) 2015/849 vaatimusten mukaisia.

Maahan tai maantieteelliseen alueeseen kytkeytyvät riskitekijät

8.8. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Vastapuoli on lainkäyttöalueella, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski. Yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota lainkäyttöalueisiin,
 - i. jotka on yksilöity suuririskisiksi kolmansiksi maiksi direktiivin (EU) 2015/849 9 artiklan 2 kohdan nojalla
 - ii. joissa esiintyy merkittävä määrä lahjontaa ja/tai muita rahanpesun esirikoksia
 - iii. joiden oikeus- ja tuomioistuinjärjestelmällä ei ole riittäviä valmiuksia kyseisten rikosten tehokkaaseen syytteeseen asettamiseen
 - iv. joissa on huomattavasti terrorismin rahoitusta tai terroritoimintaa tai
 - v. joissa ei ole tehokasta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevaa valvontaa.
- b) Vastapuoli harjoittaa merkittävää liiketoimintaa asiakkaiden kanssa, jotka sijaitsevat lainkäyttöalueella, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski.
- c) Vastapuolen emoyhtiön päätoimipaikka sijaitsee tai on rekisteröity lainkäyttöalueelle, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski.

¹³ Asetuksen (EU) 2015/847 25 artiklan nojalla 22. syyskuuta 2017 annetut yhteiset ohjeet toimenpiteistä, joita maksupalveluntarjoajien on toteutettava maksajan tai maksunsaajan tietojen puuttumisen tai puutteellisuuden havaitsemiseksi, ja menettelyistä, joita niiden tulisi ottaa käyttöön käsitelläkseen ilman vaadittuja tietoja olevan varainsiirron.

8.9. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää riskiä:

- a) Vastapuoli sijaitsee ETA-jäsenmaassa.
- b) Vastapuoli sijaitsee kolmannessa maassa, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat vaatimukset ovat vähintään direktiivin (EU) 2015/849 mukaisia ja joka panee vaatimukset tehokkaasti täytäntöön (kirjeenvaihtajien on kuitenkin huomattava, että tämä ei poista niiltä velvoitetta soveltaa direktiivin (EU) 2015/849 19 artiklassa säädettyjä tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä).

Toimenpiteet

8.10. Kaikkien kirjeenvaihtajien on sovellettava direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklassa tarkoitettuja asiakkaan tuntemista koskevia toimenpiteitä riskialttiuden perusteella vastapuoleen, joka on kirjeenvaihtajan asiakas. Tämä tarkoittaa seuraavia toimenpiteitä:

- a) Kirjeenvaihtajien on tunnistettava ja todennettava vastapuolen ja sen tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyys. Kirjeenvaihtajien on osana tätä hankittava riittävästi tietoa vastapuolen liiketoiminnasta ja maineesta selvittääkseen, että vastapuoleen liittyvä rahanpesun riski ei ole kohonnut. Kirjeenvaihtajien on erityisesti
 - i. hankittava tietoa asiakkaan johtajistosta ja tarkasteltava vastapuolen johdon tai omistajien mahdollisia yhteyksiä poliittisesti vaikutusvaltaisiin tai suuririskisiin henkilöihin ehkäistäkseen talousrikoksia
 - ii. harkittava riskialttiuden perusteella, olisiko tarkoituksenmukaista hankkia tietoa vastapuolen pääliiketoiminnasta, asiakaskunnasta ja sen rahanpesun torjuntaa koskevista järjestelmistä ja valvontatoimenpiteistä (mukaan lukien julkisesti saatavilla olevat tiedot äskettäisistä rahanpesun torjunnan laiminlyönneistä aiheutuneista sääntelyllisistä ja rikosoikeudellisista seuraamuksista). Jos vastapuoli on sivuliike, tytäryhtiö tai osakkuusyhtiö, kirjeenvaihtajien on tarkasteltava myös emoyhtiön asemaa, mainetta ja rahanpesun torjunnan valvontatoimenpiteitä.
- b) Kirjeenvaihtajien on selvitettävä ja dokumentoitava tarjotun palvelun luonne ja tarkoitus sekä jokaisen laitoksen tehtävät. Osana tätä voidaan kirjallisesti määrittää liikesuhteen laajuus, toimitettavat tuotteet ja palvelut sekä miten kirjeenvaihtajan pankkitoimitiloja voidaan käyttää ja kuka voi käyttää niitä (esim. voivatko toiset pankit käyttää toimitilaa liikesuhteen aikana).
- c) Kirjeenvaihtajien on seurattava liikesuhdetta sekä liiketoimia vastapuolen riskiprofiilissa tapahtuvien muutosten tunnistamiseksi ja epätavallisen tai epäilyttävän käyttäytymisen havaitsemiseksi, mukaan lukien toimet, jotka eivät ole yhdenmukaisia tarjottujen palveluiden tarkoituksen kanssa tai jotka ovat

vastoin kirjeenvaihtajan ja vastapuolen välisiä sitoumuksia. Jos kirjeenvaihtajapankki antaa vastapuolen asiakkaille suoran pääsyn tileille (esim. maksujenvälitystililtä tai sisäkkäiset tililtä), sen on seurattava liikesuhdetta tehostetusti ja jatkuvasti. Kirjeenvaihtajapankkitoiminnan luonteen vuoksi toimeenpanon jälkeinen seuranta kuuluu käytäntöön.

d) Kirjeenvaihtajien on varmistettava, että asiakkaan tuntemistiedot ovat ajan tasalla.

8.11. Kirjeenvaihtajien on myös selvitettävä, että vastapuoli ei salli pöytälaatikkopankkien käyttävän tilejään, kuten direktiivin (EU) 2015/849 24 artiklassa säädetään. Tähän voi sisältyä se, että kirjeenvaihtaja pyytää vastapuolelta vahvistuksen siitä, että se ei toimi pöytälaatikkopankkien kanssa, kirjeenvaihtaja saa nähtäväkseen vastapuolen toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen keskeisimmät osat tai että kirjeenvaihtaja tarkastelee julkisesti saatavilla olevaa tietoa, kuten säännöksiä, jotka kieltävät pöytälaatikkopankkien palvelemisen.

8.12. Direktiivissä (EU) 2015/849 ei edellytetä, että kirjeenvaihtajat soveltaisivat asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä vastapuolen yksittäisiin asiakkaisiin.

8.13. Kirjeenvaihtajien on otettava huomioon, että kansainvälisten järjestöjen tarjoamia asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia kyselykaavakkeita ei ole yleensä suunniteltu erityisesti kirjeenvaihtajille direktiivin (EU) 2015/849 mukaisten velvoitteiden noudattamisen avuksi. Harkitessaan näiden kyselykaavakkeiden käyttöä kirjeenvaihtajien on arvioitava, riittävätkö ne direktiivin (EU) 2015/849 mukaisten velvoitteiden noudattamiseksi ja ovatko lisätoimenpiteet tarpeen.

ETA:n ulkopuolisissa maissa sijaitsevat vastapuolet

8.14. Täyttääkseen direktiivin (EU) 2015/849 19 artiklassa tarkoitetun velvollisuutensa, kun kirjeenvaihtajasuhteeseen liittyy maksujen suorittamista kolmannessa maassa sijaitsevalle vastapuolena toimivalle laitokselle, kirjeenvaihtajien on sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia erityisiä toimenpiteitä direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklassa tarkoitettujen asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden lisäksi, mutta kyseisiä toimenpiteitä voidaan mitoittaa riskialttiuden perusteella. Kaikissa muissa tapauksissa yritysten on sovellettava vähintään ohjeita 8.10–8.13.

8.15. Kirjeenvaihtajien on sovellettava kaikkia näitä tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä ETA:n ulkopuolisissa maassa sijaitseviin vastapuoliin, mutta kirjeenvaihtajat voivat mitoittaa toimenpiteiden laajuuden riskialttiuden perusteella. Esimerkiksi vastapuolen rahanpesun torjuntaa koskevien valvontatoimenpiteiden arvioinnin ei välttämättä tarvitse olla yksityiskohtainen, jos kirjeenvaihtaja on asianmukaisen tutkinnan perusteella vakuuttunut vastapuolen sijaitsevan kolmannessa maassa, jossa on tehokas rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmä ja jonka vaatimusten noudattamista valvotaan tehokkaasti, ja jos ei ole syytä epäillä vastapuolen rahanpesun ja

terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen olevan riittämättömiä tai äskettäin pidetyn sellaisina.

- 8.16. Kirjeenvaihtajien on dokumentoitava aina asianmukaisesti asiakkaan tuntemisvelvollisuutta ja tehostettua tuntemisvelvollisuutta koskevat toimenpiteet sekä päätöksentekoprosessit.
- 8.17. Direktiivin (EU) 2015/849 19 artiklan noudattamiseksi yritysten pitää toteuttamiensa riskialttiuteen perustuvien toimenpiteiden avulla pystyä tekemään seuraavat toimenpiteet:
- a) Keräämään riittävät tiedot vastapuolena toimivasta laitoksesta kattavan käsityksen saamiseksi tämän liiketoiminnan luonteesta ja sen määrittämiseksi, missä määrin vastapuolen liiketoiminta altistaa kirjeenvaihtajan suuremmalle rahanpesun riskille. Tähän täytyy kuulua toimenpiteitä, joilla saadaan käsitys ja riskiarvio vastapuolen asiakaskunnan luonteesta tarvittaessa esittämällä vastapuolelle kysymyksiä sen asiakkaista ja niistä toimista, joita vastapuoli aikoo suorittaa kirjeenvaihtajan tilin kautta.
 - b) Määrittämään julkisesti saatavilla olevien tietojen perusteella laitoksen maineen ja valvonnan laadun. Tämä tarkoittaa sitä, että kirjeenvaihtajan on arvioitava, missä määrin se voi olla vakuuttunut siitä, että vastapuolen rahanpesun torjuntavelvoitteiden noudattamista valvotaan riittävästi. Arvioinnissa voi olla apua useista julkisesti saatavilla olevista lähteistä, kuten FATF:n tai FSAP:n arvioista, jotka sisältävät tehokasta valvontaa käsitteleviä osioita.
 - c) Arvioimaan vastapuolena toimivan laitoksen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevia valvontatoimenpiteitä. Tämä merkitsee sitä, että kirjeenvaihtajan on tehtävä laadullinen arviointi vastapuolen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevasta valvontakehyksestä eikä vain hankittava jäljennöstä vastapuolen rahanpesun torjuntaa koskevista toimintaperiaatteista ja menettelytavoista. Tämä arvio on dokumentoitava asianmukaisesti. Jos riski on erittäin suuri, ja etenkin, jos kirjeenvaihtajapankkitoimien määrä on huomattava, kirjeenvaihtajan on harkittava riskiperusteisen lähestymistavan mukaisesti paikan päälle tehtäviä vierailuja ja/tai pistokokeita, jotta se voi vakuuttua vastapuolen rahanpesun torjuntaa koskevien toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen tehokkaasta täytäntöönpanosta.
 - d) Saamaan direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 12 kohdassa tarkoitetun ylemmän johdon hyväksynnän ennen uuden kirjeenvaihtajasuhteen aloittamista ja olennaisten uusien riskien tullessa ilmi esimerkiksi siksi, että maa, johon vastapuoli on sijoittautunut, on määritetty suuririskiseksi direktiivin (EU) 2015/849 9 artiklan säännösten mukaisesti. Hyväksynnän antavan ylemmän johtajan ei tule olla kirjeenvaihtajasuhdetta rahoittava toimihenkilö. Mitä suurempi riski suhteeseen liittyy, sitä korkeampi asema hyväksynnän antavalla

johtajalla on oltava. Kirjeenvaihtajien on ilmoitettava ylemmälle johdolle suuririskisistä kirjeenvaihtajapankkisuhteista ja toimista, joita kirjeenvaihtaja toteuttaa hallitakseen riskiä tehokkaasti.

- e) Vahvistamaan asiakirjoin kullekin laitokselle kuuluvat tehtävät. Jos vakiosopimuksessa ei jo ole eritelty tätä, vastapuolten on tehtävä kirjallinen sopimus, jossa on vähintään seuraavat tiedot:
- i. vastapuolelle tarjottavat tuotteet ja palvelut
 - ii. se, miten kirjeenvaihtajan pankkitoimitiloja voidaan käyttää ja kuka niitä voi käyttää (esim. voivatko toiset pankit käyttää niitä, kun niiden suhde vastapuoleen on voimassa) ja mitkä ovat vastapuolen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat velvollisuudet
 - iii. se, miten kirjeenvaihtaja seuraa suhdetta varmistaakseen, että vastapuoli noudattaa kyseisen sopimuksen mukaisia velvollisuuksiaan (esim. liiketoimien jälkiseurannalla)
 - iv. tiedot, jotka vastapuolen on toimitettava kirjeenvaihtajan pyynnöstä (erityisesti kirjeenvaihtajasuhteen seuranta varten), ja kohtuullinen määräaika, johon mennessä tiedot on toimitettava (ottaen huomioon maksuketjun tai kirjeenvaihtajaketjun monimutkaisuuden).
- f) Varmistamaan maksujenvälitystilien ja sisäkkäisten tilien osalta, että vastapuolena toimiva luotto- tai finanssilaitos on todentanut niiden asiakkaiden henkilöllisyyden, jotka pääsevät suoraan käyttämään kirjeenvaihtajalaitoksen tilejä, ja noudattanut näiden osalta jatkuvaa asiakkaan tuntemisvelvollisuutta ja että se pystyy pyynnöstä toimittamaan merkitykselliset asiakkaan tuntemistiedot kirjeenvaihtajalaitokselle. Kirjeenvaihtajien on hankittava vastapuolelta vahvistus siitä, että merkittävät tiedot toimitetaan pyynnöstä.

ETA-maissa sijaitsevat vastapuolet

- 8.18. Jos vastapuoli sijaitsee ETA-maassa, direktiivin (EU) 2015/849 19 artiklaa ei sovelleta. Kirjeenvaihtaja on silti velvollinen soveltamaan direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan mukaisia riskialttiuteen perustuvia asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä.
- 8.19. Jos ETA-jäsenmaassa sijaitsevaan vastapuoleen liittyvä riski on kohonnut, kirjeenvaihtajien on sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä direktiivin (EU) 2015/849 18 artiklan mukaisesti. Tällaisessa tapauksessa kirjeenvaihtajien on harkittava vähintään joidenkin direktiivin (EU) 2015/849 19 artiklassa, etenkin 19 artiklan a ja b kohdassa, kuvattujen tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden soveltamista.

Suuririskisiin kolmansiin maihin sijoittautuneet vastapuolet ja kirjeenvaihtajasuhteet, joissa on mukana suuririskisiä kolmansia maita

- 8.20. Kirjeenvaihtajien on määritettävä, missä niiden suhteissa on mukana direktiivin (EU) 2015/849 9 artiklan 2 kohdan nojalla määrittämä suuririskinen kolmas maa.
- 8.21. Kirjeenvaihtajien on myös osana tavanomaista asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitään määritettävä, miten todennäköisesti vastapuoli tekee liiketoimia, joissa on mukana suuririskisiä kolmansia maita, myös silloin, jos huomattavalla osuudella vastapuolen omista asiakkaista on merkittäviä ammatillisia tai henkilökohtaisia yhteyksiä suuririskisiin kolmansiin maihin.
- 8.22. Täyttääkseen direktiivin (EU) 2015/849 18 a artiklassa tarkoitetun velvollisuutensa yritysten on varmistettava, että ne soveltavat myös direktiivin 13 ja 19 artiklaa.
- 8.23. Ellei kirjeenvaihtaja ole arvioinut suhteesta vastapuoleen johtuvaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiä erityisen suureksi, kirjeenvaihtajien on kyettävä noudattamaan direktiivin (EU) 2015/849 18 a artiklan 1 kohdan vaatimuksia soveltamalla direktiivin 13 ja 19 artiklaa.
- 8.24. Täyttääkseen direktiivin (EU) 2015/849 18 a artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetyn velvollisuutensa kirjeenvaihtajien on sovellettava ohjeen 8.17 kohtaa c ja huolehdittava siitä, että vastapuolen toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen, joilla voidaan selvittää niiden asiakkaiden varojen ja varallisuuden lähteet ja toteuttaa paikalla tehtäviä tarkastuksia tai otosten tarkastuksia, asianmukaisuus arvioidaan tai pyydettyä tarvittaessa vastapuolta toimittamaan todisteet tietyn asiakkaan varallisuuden tai varojen lähteen laillisesta alkuperästä.
- 8.25. Jos jäsenvaltiot edellyttävät, että yritysten on sovellettava lisätoimenpiteitä 18 a artiklan 2 kohdan mukaisesti, kirjeenvaihtajien on sovellettava yhtä tai useampaa seuraavista toimenpiteistä:
- a) Tihennetään vastapuolesta hallussa olevien asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien tietojen arviointikertoja ja tehdään kyseisestä vastapuolesta riskiarvio.
 - b) Edellytetään aiempaa perusteellisempaa arviointia vastapuolen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevista valvontatoimenpiteistä. Näissä suuririskisemmissä tilanteissa kirjeenvaihtajien on harkittava vastapuolen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevista valvontatoimenpiteistä tehdyn riippumattoman tarkastusraportin arviointia, säännösten noudattamista valvovien virkamiesten haastattelemista, kolmannen osapuolen tekemän arvioinnin tilaamista tai tarkastuksen tekemistä paikan päällä.

- c) Edellytetään seurannan ja sen tarkkuuden lisäämistä. Liiketoimien reaaliaikainen seuranta on yksi tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevista toimenpiteistä, joita pankkien olisi harkittava tilanteissa, joissa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski on erityisesti kohonnut. Tämän osana kirjeenvaihtajien on harkittava jatkuvan vuoropuhelun käymistä vastapuolen kanssa, jotta voidaan saada entistä parempi käsitys kirjeenvaihtajasuhteeseen liittyvistä riskeistä ja helpottaa tarvittaessa merkityksellisten tietojen nopeaa vaihtamista.
- d) Edellytetään varojen siirtojen seurannan lisäämistä sen varmistamiseksi, että maksajaa ja maksunsaajaa koskevat puuttuvat tai epätäydelliset tiedot havaitaan asetuksen (EU) 2015/847 ja yhteisten ohjeiden JC/GL/2017/16¹⁴ mukaisesti.
- e) Rajoitetaan liikesuhteita tai liiketoimia, joissa on mukana suuririskisiä kolmansia maita, maksun luonteen, määrän tai keinojen osalta, kun kirjeenvaihtajasuhteen aiheuttama jäännösriski on arvioitu perusteellisesti.

¹⁴ Asetuksen (EU) 2015/847 25 artiklan nojalla 22. syyskuuta 2017 annetut yhteiset ohjeet toimenpiteistä, joita maksupalveluntarjoajien on toteutettava maksajan tai maksunsaajan tietojen puuttumisen tai puutteellisuuden havaitsemiseksi, ja menettelyistä, joita niiden tulisi ottaa käyttöön käsitelläkseen ilman vaadittuja tietoja olevan varainsiirron (JC/GL/2017/16).

Ohje 9: Alakohtainen ohje vähittäispankeille

- 9.1. Näissä ohjeissa vähittäispankkitoiminta tarkoittaa pankkipalveluiden tarjoamista luonnollisille henkilöille sekä pienille ja keskisuurille yrityksille. Vähittäispankkituotteita ja -palveluita ovat esimerkiksi käyttötilit, kiinnelainat, säästötilit, kulutusluotot, määräaikaishainat ja lainajärjestelyt.
- 9.2. Tarjottavien tuotteiden ja palveluiden luonteen, helpon saatavuuden ja liiketoimien ja liikesuhteiden usein suuren määrän vuoksi vähittäispankkitoiminta on altis terrorisminrahoitukselle ja kaikille rahanpesuprosessin vaiheille. Samalla vähittäispankkitoimintaan liittyvien liikesuhteiden ja liiketoimien määrä voi tehdä yksittäisiin liikesuhteisiin liittyvien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien tunnistamisesta ja epäilyttävien liiketoimien havaitsemisesta erityisen haastavaa.
- 9.3. Pankkien on tarkasteltava seuraavia riskitekijöitä ja toimenpiteitä näiden ohjeiden I osastossa esitettyjen riskitekijöiden ja toimenpiteiden ohella. Maksutoimeksiantopalveluja tai tilitietopalveluja tarjoavien pankkien on myös tutustuttava alakohtaiseen ohjeeseen 18.

Riskitekijät

Tuotteeseen, palveluun ja liiketoimeen kytkeytyvät riskitekijät

- 9.4. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:
 - a) anonymiteettiä edistävät tuotteen ominaisuudet
 - b) tuote mahdollistaa kolmansien osapuolten suorittamat maksut tilanteissa, joissa kolmannet osapuolet eivät ole osallisina tai joita ei ole tunnistettu etukäteen ja joissa kolmansien osapuolten suorittamat maksut eivät ole odotettavissa, kuten kiinnelainoissa tai lainoissa
 - c) tuote ei aseta rajoituksia liikevaihdolle tai rajat ylittävälle liiketoimille tai muille vastaaville tuoteominaisuuksille
 - d) uudet tuotteet ja uudet liiketoimintakäytännöt, mukaan lukien uudet toimitusmekanismit, sekä uusiin ja olemassa oleviin tuotteisiin käytetyt uudet tai kehitymässä olevat teknologiat, joita ei vielä täysin tunneta
 - e) lainat (mukaan lukien kiinnelainat), joiden vakuutena on toisella lainkäyttöalueella sijaitsevan omaisuuden arvo, erityisesti maissa, joissa on vaikeaa vahvistaa asiakkaan laillinen omistusoikeus vakuuteen tai todentaa lainan takaajien henkilöllisyys
 - f) liiketoimien epätavallisen suuri määrä tai arvo.

9.5. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää riskiä:

- a) Tuotteen toimivuus on rajoitettu, jos kyseessä on esimerkiksi
 - i. määräaikainen talletustuote, jossa on matala talletusraja
 - ii. tuote, jonka etuja ei voi hyödyntää kolmannen osapuolen hyväksi
 - iii. tuote, jonka edut ovat hyödynnettävissä vain pitkällä aikavälillä tai tiettyyn tarkoitukseen, kuten eläkkeeseen tai kiinteistön ostoon
 - iv. arvoltaan vähäinen laina, mukaan lukien sellainen, jonka ehtona on tietyn kulutushyödykkeen tai -palvelun osto
 - v. arvoltaan vähäinen tuote, mukaan lukien vuokrasopimus, jossa omistuksen laillinen tai tosiasiallinen omistajuus ei siirry asiakkaalle ennen sopimussuhteen päättymistä tai ei ollenkaan.
- b) Tuote on tarkoitettu vain tietyille asiakasryhmille, kuten eläkeläisille, lapsen puolesta tuotetta käyttäville vanhemmille tai alaikäisille täysi-ikäiseksi tuloon asti.
- c) Maksut on suoritettava asiakkaan nimissä olevalta tililtä luotto- tai finanssilaitoksessa, jota koskevat vähintään direktiivin (EU) 2015/849 mukaiset rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavaatimukset.
- d) Liikasuoritusten mahdollisuutta ei ole.

Asiakkaaseen kytkeytyvät riskitekijät

9.6. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Asiakkaan luonne, esimerkiksi:
 - i. Asiakas on yritys, jonka toimintaan liittyy paljon käteissuorituksia.
 - ii. Asiakas on yritys, johon liittyy suurempi rahanpesun riski, esimerkiksi tietyt rahansiirtopalvelujen tarjoajat ja rahapeliyhtiöt.
 - iii. Asiakas on yritys, johon liittyy suurempi lahjonnan riski, ja yritys toimii esimerkiksi kaivosteollisuuden tai asekaupan alalla.
 - iv. Asiakas on voittoa tavoittelematon järjestö, joka tukee lainkäyttöalueita, joihin liittyy kohonnut terrorismin rahoituksen riski.
 - v. Asiakas on uusi yritys, jolla ei ole asiaankuuluvaa yritysprofiilia tai näyttöä toiminnastaan.

- vi. Asiakas asuu ulkomailla. Pankkien on huomattava, että direktiivin 2014/92/EU 16 artikla antaa Euroopan unionissa laillisesti asuville kuluttajille oikeuden perusmaksutilin avaamiseen. Oikeutta avata ja käyttää perusmaksutiliä sovelletaan kuitenkin vain siltä osin kuin pankkeja sitovat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavelvoitteet sallivat, eikä se poista pankkien velvoitetta tunnistaa ja arvioida rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiä, mukaan lukien riski, joka liittyy siihen, että asiakas ei ole sen jäsenvaltion asukas, jossa pankki sijaitsee.¹⁵
- vii. Asiakkaan tosiasiallista omistajaa ja edunsaajaa on vaikea tunnistaa, koska asiakkaan omistusrakenne on epätavallinen, kohtuuttoman monimutkainen tai se ei ole avoin tai asiakas laskee liikkeelle haltijaosakkeita.

b) Asiakkaan käyttäytyminen, esimerkiksi:

- i. Asiakas ei ole halukas toimittamaan asiakkaan tuntemisvelvoitteen edellyttämiä tietoja tai vaikuttaa välttelevän tarkoituksellisesti henkilökohtaista asiointia.
- ii. Asiakkaan henkilöllisyystodistus on muussa kuin standardimuodossa ilman selvää syytä.
- iii. Asiakkaan käyttäytyminen tai liiketoimien määrä ei ole asiakasluokituksen mukaista tai se on odottamatonta niiden tietojen perusteella, jotka asiakas on antanut tilin avauksen yhteydessä.
- iv. Asiakkaan käyttäytyminen on epätavallista: asiakas esimerkiksi yllättäen ja ilman järkevää selitystä nopeuttaa sovittua takaisinmaksuaikataulua maksamalla joko suuria kertasuorituksia tai ennenaikaisesti; tallettaa tai vaatii saada nostaa arvoltaan suuria seteleitä ilman selvää syytä; lisää aktiivisuuttaan hiljaisen kauden jälkeen; tai suorittaa liiketoimia, joilla ei vaikuta olevan taloudellista perustetta.

9.7. Seuraava tekijä voi osaltaan vähentää riskiä:

- a) Asiakas on pitkäaikainen asiakas, jonka aiemmat liiketoimet eivät ole herättäneet epäilyksiä tai huolta, ja asiakkaan haluama tuote tai palvelu vastaa asiakkaan riskiprofiilia.

¹⁵ EPV:n julkaisema lausunto asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden soveltamisesta asiakkaisiin, jotka ovat turvapaikanhakijoita suuremman riskin kolmansista maista tai alueilta, on luettavissa osoitteessa <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1359456/EBA-Op-2016-07+%28Opinion+on+Customer+Due+Diligence+on+Asylum+Seekers%29.pdf>

Maahan tai maantieteelliseen alueeseen kytkeytyvät riskitekijät

9.8. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Asiakkaan varat ovat peräisin henkilökohtaisista tai yrityksen yhteyksistä lainkäyttöalueisiin, joihin liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski.
- b) Maksunsaaja sijaitsee lainkäyttöalueella, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski. Yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota lainkäyttöalueisiin, joiden tiedetään rahoittavan tai tukevan terroristista toimintaa tai joissa tiedetään toimivan terrorismirikoksiin syyllistyviä ryhmiä, sekä lainkäyttöalueisiin, joihin on kohdistettu talouspakotteita, vientikieltoja tai toimenpiteitä, jotka koskevat terrorismia, terrorismin rahoitusta tai terrorismin lisääntymistä.

9.9. Seuraava tekijä voi osaltaan vähentää riskiä:

- a) Liiketoimeen liittyvillä mailla on rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmä, joka on vähintään direktiivin (EU) 2015/849 vaatimusten mukainen, ja maissa esiintyy vähän esirikoksia.

Jakelukanavaan kytkeytyvät riskitekijät

9.10. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Ilman henkilökohtaista läsnäoloa toteutettavat liikesuhteet, joissa ei käytetä asianmukaisia lisäsuojatoimia, kuten sähköisiä allekirjoituksia, asetuksen (EU) N:o 910/2014 mukaisesti myönnettyjä sähköisiä tunnistuskeinoja ja toisena henkilönä esiintymällä tehtävien petosten torjuntaan liittyviä tarkastuksia.
- b) Tukeutuminen kolmannen osapuolen asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskeviin toimenpiteisiin tilanteissa, joissa pankilla ei ole pitkäaikaista suhdetta kolmanteen osapuoleen.
- c) Uudet jakelukanavat, joita ei ole vielä testattu.

9.11. Seuraava tekijä voi osaltaan vähentää riskiä:

- a) Tuote on vain sellaisten asiakkaiden saatavilla, jotka täyttävät kansallisten viranomaisten säätämät kelpoisuusehdot, kuten valtion maksamien etuuksien saajat tai kun on kyse jäsenvaltioon rekisteröidyille lapsille suunnatusta talletustuotteesta.

Toimenpiteet

9.12. Jos pankit käyttävät automatisoituja järjestelmiä yksittäiseen liikesuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyvän rahanpesun tai terrorismin rahoituksen riskin ja epäilyttävien liiketoimien tunnistamiseen, niiden on varmistettava, että järjestelmät ovat tarkoitukseen sopivia I osastossa esitettyjen kriteerien mukaisesti. Automatisoitujen tietojärjestelmien käytön ei pidä koskaan katsoa korvaavan henkilökunnan tarkkaavaisuutta.

Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

9.13. Jos liikesuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyvä riski on kohonnut, pankkien on sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä direktiivin (EU) 2015/849 18 artiklan mukaisesti. Näihin voivat sisältyä seuraavat toimenpiteet:

- a) Asiakkaan ja tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyyden todentaminen useammasta kuin yhdestä luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä.
- b) Seuraavien henkilöiden tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen: muut osakkeenomistajat, jotka eivät ole asiakkaan tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia, tai luonnolliset henkilöt, joilla on valtuudet käyttää tiliä tai antaa ohjeita varojen tai arvopapereiden siirrosta.
- c) Lisätietojen hankkiminen asiakkaasta ja liikesuhteen luonteesta ja tarkoituksesta asiakasprofiiliin täydentämiseksi, esimerkiksi etsimällä tietoa julkisista lähteistä tai kielteisestä uutisoinnista tai tilaamalla kolmannelta osapuolelta tiedusteluraportin. Pankit voivat etsiä esimerkiksi seuraavanlaisia tietoja:
 - i. asiakkaan yrityksen tai työsuhteen luonne
 - ii. asiakkaan varallisuuden ja liikesuhteessa käytettyjen varojen alkuperä, niin että pankki voi olla kohtuullisen vakuuttunut niiden laillisuudesta
 - iii. liiketoimen tarkoitus, tarvittaessa myös asiakkaan varojen kohde
 - iv. tiedot yhteyksistä, joita asiakkaalla voi olla muihin lainkäyttöalueisiin (päätoimipaikat, toimitilat, sivuliikkeet jne.), ja henkilöistä, jotka voivat vaikuttaa asiakkaan toimintaan
 - v. jos asiakas sijaitsee toisessa maassa, syyn selvittäminen sille, miksi hän hakee vähittäispankkipalveluita oman lainkäyttöalueensa ulkopuolelta.
- d) Liiketoimien seurannan lisääminen.

- e) Tietojen ja olemassa olevien asiakirjojen tarkistaminen ja tarvittaessa päivittäminen useammin. Jos liikesuhteeseen liittyvä riski on erityisen suuri, pankkien on arvioitava liikesuhde vuosittain.

9.14. Niiden liikesuhteiden tai liiketoimien osalta, joissa on mukana suuririskisiä kolmansia maita, pankkien on noudatettava I osaston ohjetta.

Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

9.15. Vähäriskisissä tilanteissa ja kansallisen lainsäädännön sallimissa rajoissa pankit voivat soveltaa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, joita voivat olla seuraavat:

- a) Asiakkaiden henkilöllisyyden todentaminen sellaisten todisteiden perusteella, jotka pohjautuvat asiakkaaseen sovellettaviin lakisääteisiin lisensointi- ja sääntelyjärjestelmiin, esimerkiksi hankkimalla todisteet sääntelyviranomaisen julkisesta rekisteristä.
- b) Asiakkaan ja tarvittaessa tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyyden todentaminen liikesuhdetta luotaessa direktiivin (EU) 2015/849 14 artiklan 2 kohdan mukaisesti.
- c) Olettaminen, että ETA-maan säännellyssä luotto- tai finanssilaitoksessa yksin tai jaetusti asiakkaan nimissä olevalta tililtä veloitettu maksu täyttää direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa säädetyt vaatimukset.
- d) Sellaisten vaihtoehtoisten henkilöllisyystodistusten hyväksyminen, jotka täyttävät direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan 1 kohdan a alakohdan kriteerit riippumattomasta ja luotettavasta lähteestä. Esimerkkinä asiakkaan saama kirje valtion virastolta tai muulta luotettavalta julkiselta taholta, jos asiakas ei perustellusta syystä johtuen pysty toimittamaan tavanomaista henkilöllisyystodistusta ja edellyttäen, että epäilyksille ei ole aihetta.
- e) Asiakkaan tuntemistietojen päivittäminen vain tietyt ehdot täyttävissä tilanteissa, kuten jos asiakas pyytää uutta tai suuririskisempää tuotetta tai jos asiakkaan käyttäytymisessä tai liiketoimia koskevassa profiilissa tapahtuu muutoksia, jotka viittaavat liikesuhteeseen liittyvän riskin kohoamiseen.

Asiakasvaratilit

9.16. Jos pankin asiakas avaa asiakasvaratilin hallinnoidakseen varoja, jotka kuuluvat asiakkaan omille asiakkaille, pankin on sovellettava asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä kokonaisuudessaan, mukaan lukien asiakkaan asiakkaiden käsitteleminen asiakasvaratilille talletettujen varojen tosiasiallisina omistajina ja edunsaajina ja heidän henkilöllisyytensä todentaminen.

9.17. Jos on viitteitä siitä, että liikesuhteeseen liittyvä riski on suuri, pankkien on sovellettava direktiivin (EU) 2015/849 18 artiklassa esitettyjä tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä soveltuvin osin.

9.18. Pankit voivat kuitenkin kansallisen lainsäädännön sallimissa rajoissa soveltaa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, jos liikesuhteeseen liittyvä riski on vähäinen ja seuraavien edellytysten mukainen:

- a) Asiakas on ETA-valtiossa sijaitseva yritys, jota koskevat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavelvoitteet, tai yritys, joka sijaitsee kolmannessa maassa, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmä on vähintään direktiivin (EU) 2015/849 vaatimusten mukainen ja että näiden vaatimusten noudattamista valvotaan tehokkaasti.
- b) Asiakas ei ole yritys vaan muu ETA-valtiossa sijaitseva ilmoitusvelvollinen, jota koskevat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavelvoitteet ja jonka velvoitteiden noudattamista valvotaan tehokkaasti.
- c) Liikesuhteeseen liittyvä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski on vähäinen sen arvion perusteella, jonka pankki on tehnyt muun muassa asiakkaan liiketoiminnasta, asiakkaan palvelemasta asiakaskunnasta ja niistä lainkäyttöalueista, joille asiakkaan liiketoiminta altistuu.
- d) Pankki on vakuuttunut siitä, että asiakas soveltaa omiin asiakkaisiinsa ja asiakkaidensa tosiasiallisiin omistajiin ja edunsaajiin tehokkaita ja riskialttiuteen perustuvia asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä (pankin voi olla tarkoituksenmukaista toteuttaa riskialttiuteen perustuvia toimenpiteitä arvioidakseen asiakkaansa tuntemisvelvollisuutta koskevien toimintaperiaatteiden ja menettelyjen riittävyttä esimerkiksi olemalla suoraan yhteydessä asiakkaaseen).
- e) Pankki on toteuttanut riskialttiuteen perustuvia toimia vakuuttuakseen siitä, että asiakas toimittaa pyynnöstä välittömästi asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat tiedot ja asiakirjat taustalla olevista asiakkaistaan, jotka ovat asiakasvaratileillä olevien varojen tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia. Pankki on esimerkiksi sisällyttänyt asiaankuuluvat ehdot asiakkaan kanssa tehtyyn sopimukseen tai pistokokein testannut asiakkaan kykyä toimittaa asiakkaan tuntemistietoja pyynnöstä.

9.19. Jos edellytykset täyttyvät, pankki voi soveltaa asiakasvaratileihin esimerkiksi seuraavia yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä:

- a) asiakkaan sekä asiakkaan tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien (mutta ei asiakkaan taustalla olevia asiakkaiden) tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen

- b) liikesuhteen tarkoituksen ja aiotun luonteen arviointi
- c) liikesuhteen jatkuva seuranta.

Virtuaalivaluuttoihin liittyviä palveluja tarjoavat asiakkaat

9.20. Yritysten on otettava huomioon, että lukuun ottamatta palveluntarjoajia, jotka tarjoavat vaihtopalveluja virtuaalivaluuttojen ja fiat-valuuttojen välillä, sekä lompakkopalvelujen tarjoajia, jotka ovat direktiivissä (EU) 2015/849 tarkoitettuja ilmoitusvelvollisia, direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 18 alakohdassa tarkoitettujen virtuaalivaluuttojen liikkeeseenlaskua tai hallussapitoa ei juurikaan säännellä EU:ssa, ja tämä lisää rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiä. Yritysten on hyvä tutustua EPV:n tammikuussa 2019 kryptovaroista laatimaan raporttiin.

9.21. Kun yritykset aloittavat liikesuhteen virtuaalivaluuttoihin liittyviä palveluja tarjoavien asiakkaiden kanssa, niiden on osana rahanpesun ja terrorismin rahoitusta koskevaa asiakkaan riskiarviotaan otettava huomioon virtuaalivaluuttoihin liittyvä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski.

9.22. Muun muassa seuraavat on katsottava virtuaalivaluuttoihin liittyväksi liiketoiminnaksi:

- a) toimiminen virtuaalivaluutan vaihtolustana, joka tekee vaihtoja fiat-valuutan ja virtuaalivaluutan välillä
- b) toimiminen virtuaalivaluutan vaihtolustana, joka tekee vaihtoja virtuaalivaluuttojen välillä
- c) toimiminen virtuaalivaluutan vaihtolustana, jossa voidaan tehdä vertaisvaihtoja
- d) lompakkopalvelujen tarjoaminen
- e) uuden virtuaalivaluutan liikkeeseenlaskun järjestäminen, siinä neuvominen tai siitä hyötyminen.

9.23. Varmistaakseen, että kyseisiin asiakkaisiin liittyvän rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin tasoa vähennetään, pankkien ei pidä soveltaa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä. Yritysten pitää asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteidensä osana vähintään

- a) käydä asiakkaan kanssa vuoropuhelua liiketoiminnan luonteen ja sen aiheuttamien rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien ymmärtämiseksi
- b) asiakkaan tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien henkilöllisyyden todentamisen lisäksi tehdä taustaselvitys ylimmästä johdosta, mikäli he ovat eri henkilöitä, ja ottaa huomioon myös kaikki haitalliset tiedot

LOPPURAPORTTI ASIAKKAAN TUNTEMISVELVOLLISUUTTA KOSKEVISTA OHJEISTA SEKÄ TEKIJÖISTÄ,
JOITA LUOTTO- JA FINANSSILAITOSTEN OLISI TARKASTELTAVA ARVIOIDESSAAN YKSITTÄISIIN LIIKESUHTEISIIN JA
YKSITTÄISIIN LIIKETOIMIIN LIITTYVÄÄ RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITUKSEN RISKIÄ

- c) tiedostaa, missä laajuudessa nämä asiakkaat soveltavat omia asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitään omiin asiakkaisiinsa joko lain velvoittamana tai vapaaehtoisesti
- d) selvittää, onko asiakas rekisteröity tai lisensoitu ETA:n jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa ja arvioida, onko kyseisen kolmannen maan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskeva järjestelmä riittävä
- e) ottaa selville, ovatko yritykset, jotka keräävät rahaa laskemalla liikkeeseen uusia virtuaalivaluuttoja, laillisia ja soveltuvin osin säänneltyjä.

9.24. Jos tällaisiin asiakkaisiin liittyvä riski on kohonnut, pankkien on sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä I osaston mukaisesti.

Ohje 10: Alakohtaiset ohjeet sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoille

- 10.1. Ohjeessa 10 annetaan ohjeita direktiivin 2009/110/EY 2 artiklan 3 alakohdassa määritellyille sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoille. Direktiivin 2009/110/EY 2 artiklan 2 alakohdassa määriteltyyn sähköiseen rahaan liittyvä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskitaso riippuu ensisijaisesti yksittäisten sähköisen rahan tuotteiden ominaisuuksista ja siitä, missä määrin sähköisen rahan liikkeeseenlaskijat käyttävät muita henkilöitä sähköisen rahan jakeluun ja lunastamiseen heidän puolestaan direktiivin 2009/110/EY 3 artiklan 4 kohdan mukaisesti.
- 10.2. Sähköistä rahaa liikkeeseen laskevien yritysten on tarkasteltava seuraavia riskitekijöitä ja toimenpiteitä näiden ohjeiden I osastossa esitettyjen riskitekijöiden ja toimenpiteiden ohella. Yritysten, joiden toimilupaan kuuluu maksutoimeksiantopalvelujen ja tilitietopalvelujen kaltaisten liiketoimen tarjoaminen, on tutustuttava myös alakohtaiseen ohjeeseen 18. Myös rahansiirtopalvelujen tarjoajia koskeva alakohtainen ohje 11 voi olla tärkeä tässä yhteydessä.

Riskitekijät

Tuotteeseen kytkeytyvät riskitekijät

- 10.3. Sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden on tarkasteltava rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiä, joka liittyy
- a) kynnysarvoihin
 - b) rahoitusmenetelmiin sekä
 - c) käyttö- ja vaihdantakelpoisuuteen.
- 10.4. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:
- a) Kynnysarvot: tuote sallii
 - i. arvoltaan suuret tai rajoittamattomat maksut, lataukset tai lunastukset, mukaan lukien käteisnostot
 - ii. määrältään suuret maksut, lataukset tai lunastukset, mukaan lukien käteisnostot
 - iii. määrältään suurten tai rajoittamattomien varojen tallettamisen sähköisen rahan tuotteelle / tilille.

b) Rahoitusmenetelmä: tuotetta voidaan

- i. rahoittaa lataamalla tuotteelle rahaa anonyymisti, esimerkiksi käteistä, anonyymiä sähköistä rahaa tai sähköisen rahan tuotteita, jotka hyötyvät direktiivin (EU) 2015/849 12 artiklan poikkeuksesta
- ii. rahoittaa tuntemattomilta kolmansilta osapuolilta saaduilla maksuilla
- iii. rahoittaa muilla sähköisen rahan tuotteilla.

c) Käyttö- ja vaihdantakelpoisuus:

- i. tuote sallii henkilöiden väliset rahansiirrot
- ii. lukuisat kauppiat ja myyntipisteet ovat hyväksyneet tuotteen maksuvälineeksi
- iii. tuote on suunniteltu käytettäväksi maksuvälineenä erityisesti tavara- ja palvelukaupassa, johon liittyy suuri talousrikosten riski, kuten verkkorahapelaamisessa
- iv. tuotetta voidaan käyttää rajat ylittävissä liiketoimissa tai eri lainkäyttöalueilla
- v. tuote on suunniteltu muiden kuin asiakkaiden käyttöön, esimerkkinä tietyt kanta-asiakaskorttituotteet (mutta ei arvoltaan pienet lahjakortit)
- vi. tuote sallii arvoltaan suuret käteisnostot.

10.5. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää riskiä:

a) Kynnysarvot: tuote

- i. asettaa alhaiset arvorajat maksuille, latauksille tai lunastuksille sekä käteisnostoille (yritysten on kuitenkin syytä huomata, että alhainen kynnysarvo ei välttämättä yksin riitä vähentämään terrorismin rahoituksen riskiä)
- ii. rajoittaa maksujen, latausten tai lunastusten sekä käteisnostojen lukumäärää tietyinä ajanjaksona
- iii. rajoittaa varojen määrää, joka voidaan kerralla tallettaa sähköisen rahan tuotteelle/tilille.

b) Rahoitus: tuote

- i. edellyttää, että varat ostoa tai uudelleenlatausta varten ovat todistettavasti peräisin ETA-maan luotto- tai rahalaitoksessa yksin tai jaetusti asiakkaan nimissä olevalta tililtä.

c) Käyttö- ja vaihdantakelpoisuus: tuote

- i. ei salli käteisnostoja tai asettaa niille tiukat rajat
- ii. on käytettävissä vain kotimaassa
- iii. on hyväksytty vain harvoissa kaupoissa tai myyntipisteissä, joiden liiketoiminnan sähköisen rahan liikkeeseenlaskija tuntee
- iv. on suunniteltu niin, että sen käyttöä voidaan rajoittaa tavara- ja palvelukaupassa, johon liittyy suuri talousrikosten riski
- v. on hyväksytty rajattujen vähäriskisten palveluiden tai tuotteiden maksuvälineeksi.

Asiakkaaseen liittyvät riskitekijät

10.6. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Asiakas ostaa useita sähköisen rahan tuotteita samalta liikkeeseenlaskijalta, uudelleen lataa tuotetta usein tai tekee useita käteisnostoja lyhyen ajan sisällä ja ilman taloudellista perustetta. Jos jakelijat (tai jakelijana toimivat asiamiehet) ovat itse ilmoitusvelvollisia, tämä koskee myös eri liikkeeseenlaskijoiden sähköisen rahan tuotteita, jotka on ostettu samalta jakelijalta.
- b) Asiakkaan liiketoimet ovat aina hieman kaikkien arvo-/suoritusrajojen alapuolella.
- c) Useat henkilöt, joiden henkilöllisyyttä liikkeeseenlaskija ei tiedä, vaikuttavat käyttävän tuotetta (esim. tuotetta käytetään useista IP-osoitteista samanaikaisesti).
- d) Asiakkaan tunnistetiedot, kuten kotiosoite, IP-osoite tai liitetyt pankkitilit muuttuvat usein.
- e) Tuotetta ei käytetä siihen tarkoitukseen, johon se on suunniteltu, vaan sitä esimerkiksi käytetään ulkomailla, vaikka se on tarkoitettu ostoskeskuksen lahjakortiksi.

10.7. Seuraava tekijä voi osaltaan vähentää riskiä:

- a) Tuote on vain tiettyjen asiakasryhmien saatavilla, esimerkkinä sosiaalietuuksien saajat tai työntekijät yrityksestä, joka laskee tuotetta liikkeelle kattaakseen yrityskuluja.

Jakelukanavaan kytkeytyvät riskitekijät

10.8. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Verkossa ja ilman henkilökohtaista läsnäoloa tapahtuva jakelu ilman riittäviä suojaotoimia, kuten sähköisiä allekirjoituksia, asetuksen (EU) N:o 910/2014 kriteerit täyttäviä sähköisiä tunnistamiskeinoja ja toisena henkilönä esiintymällä tehtävien petosten vastaisia toimenpiteitä.
- b) Jakelu sellaisten välittäjien kautta, jotka eivät itse ole ilmoitusvelvollisia direktiivin (EU) 2015/849 tai sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla, jos sähköisen rahan liikkeeseenlaskija
 - i. antaa välittäjän tehtäväksi täyttää osan sähköisen rahan liikkeeseenlaskijan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavelvoitteista
 - ii. ei ole vakuuttunut siitä, että välittäjällä on käytössään riittävät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat järjestelmät ja valvontatoimenpiteet.
 - iii. segmentoi palveluja eli useat toiminnallisesti riippumattomat palveluntarjoajat tarjoavat sähköisen rahan palveluja ilman asianmukaista valvontaa ja koordinoitua.

10.9. Ennen kuin kauppiaan kanssa allekirjoitetaan jakelusopimus, yritysten on ymmärrettävä kauppiaan liiketoiminnan luonne ja tarkoitus, jotta ne voivat vakuuttua siitä, että tarjottavat tavarat ja palvelut ovat laillisia, ja arvioida kauppiaan liiketoimintaan liittyvän rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski. Jos kyse on verkkokauppiasta, yritysten on myös ryhdyttävä toimenpiteisiin ymmärtääkseen, minkä tyyppisiä asiakkaita kyseinen kauppias houkuttelee, ja selvittääkseen liiketoimien odotetun määrän ja koon, jotta epäilyttävät tai epätavalliset liiketoimet voidaan havaita.

Maahan tai maantieteelliseen alueeseen kytkeytyvät riskitekijät

10.10. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Maksunsaaja sijaitsee lainkäyttöalueella, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski, ja/tai tuote on laskettu liikkeeseen tai se saa rahoitusta kyseisellä lainkäyttöalueella olevista lähteistä. Yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota lainkäyttöalueisiin, joiden tiedetään rahoittavan

tai tukevan terroristista toimintaa tai joissa tiedetään toimivan terrorismirikoksiin syyllystyviä ryhmiä, sekä lainkäyttöalueisiin, joihin on kohdistettu talouspakotteita, vientikieltoja tai terrorismia, terrorismin rahoitusta tai terrorismin lisääntymistä koskevia toimenpiteitä.

Toimenpiteet

Asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat toimenpiteet

10.11. Yritysten on sovellettava asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä

- a) sähköisen rahan tilin tai tuotteen omistajaan ja
- b) muihin kortin haltijoihin. Jos tuotteet liittyvät useisiin kortteihin, yritysten on selvitettävä, ovatko ne aloittaneet yhden vai useamman liiketoimintasuhteen ja voisivatko muut kortin haltijat olla tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia.

10.12. Kansallinen lainsäädäntö voi mahdollistaa poikkeamisen asiakkaan ja tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan tunnistamisesta ja henkilöllisyyden todentamisesta sekä liikesuhteen luonteen ja tarkoituksen arvioinnista tiettyjen sähköisen rahan tuotteiden osalta direktiivin (EU) 2015/849 12 artiklan mukaisesti.

10.13. Yritysten on huomattava, että direktiivin (EU) 2015/849 12 artiklan mukainen poikkeus ei koske velvoitetta suorittaa jatkuvaa liiketoimien ja liikesuhteen seurantaa eikä se poista yritysten velvoitetta tunnistaa ja ilmoittaa epäilyttävistä liiketoimista. Tämä tarkoittaa, että yritysten on varmistettava, että ne hankkivat riittävästi tietoa asiakkaastaan tai tuotteensa kohderyhmästä, jotta ne voivat suorittaa tarkoituksenmukaista ja jatkuvaa liikesuhteen seurantaa.

10.14. Yritysten on otettava käyttöön esimerkiksi seuraavanlaisia valvontajärjestelmiä:

- a) Liiketoimien seurantajärjestelmät, jotka havaitsevat poikkeavuudet tai epäilyttävät käyttäytymiskaavat, mukaan lukien tuotteen käyttö tavalla, johon sitä ei ole suunniteltu. Yritys voi pystyä poistamaan tuotteen käytöstä joko manuaalisesti tai sirun kautta, kunnes se on vakuuttunut siitä, että epäilykselle ei ole aihetta.
- b) Järjestelmät, jotka tunnistavat ilmoitettujen ja havaittujen tietojen väliset erot, esimerkiksi ilmoitetun kotimaan ja sähköisesti tunnistetun IP-osoitteen eroavuudet.
- c) Järjestelmät, jotka vertailevat annettuja tietoja muista liikesuhteista säilytettyihin tietoihin ja jotka voivat tunnistaa kaavamaisuuksia, kuten samoja rahoitusvälineitä tai samoja yhteystietoja.

LOPPURAPORTTI ASIAKKAAN TUNTEMISVELVOLLISUUTTA KOSKEVISTA OHJEISTA SEKÄ TEKIJÖISTÄ, JOITA LUOTTO- JA FINANSSILAITOSTEN OLISI TARKASTELTAVA ARVIOIDESSAAN YKSITTÄISIIN LIIKESUHTEISIIN JA YKSITTÄISIIN LIIKETOIMIIN LIITTYVÄÄ RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITUKSEN RISKIÄ

- d) Järjestelmät, jotka tunnistavat sen, käytetäänkö tuotetta tavara- ja palvelukaupassa, johon liittyy suuri talousrikosten riski.
- e) Järjestelmät, jotka yhdistävät sähköisen rahan tuotteet laitteisiin tai IP-osoitteisiin verkossa tehtäviä liiketoimia varten.

Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

10.15. Noudattaakseen 18 a artiklan säännöksiä suhteista tai liiketoimista, joissa on mukana suuririskisiä kolmansia maita, sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden on sovellettava tämän osalta I osastossa esitettyjä tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä.

10.16. Yritysten on sovellettava kaikissa muissa suuririskisissä tilanteissa esimerkiksi seuraavia tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä:

- a) Hankittava lisätietoja asiakkaasta tunnistuksen aikana, kuten tieto varojen alkuperästä.
- b) Sovellettava lisätoimenpiteitä asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyyden todentamiseksi käyttäen monipuolisemmin luotettavia ja riippumattomia lähteitä (esim. vertailevat tarkistukset verkkotietokannoista).
- c) Hankittava lisätietoja liikesuhteen aiotusta luonteesta, esimerkiksi kysymällä asiakkaalta heidän liiketoiminnastaan tai lainkäyttöalueista, jonne he aikovat siirtää sähköistä rahaa.
- d) Hankittava tietoja kauppiasta/maksunsaajasta, etenkin, jos sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalla on syytä epäillä, että sen tuotteita käytetään laittomien tai ikärajoitettujen tavaroiden ostoon.
- e) Tehtävä identiteettivarkauksiin liittyviä tarkastuksia sen varmistamiseksi, että asiakas on se, joka väittää olevansa.
- f) Sovellettava tehostettua asiakassuhteen ja yksittäisten liiketoimien seuranta.
- g) Selvitettävä varojen alkuperä ja/tai kohde.

Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

10.17. Yritykset voivat kansallisen lainsäädännön sallimissa rajoissa harkita yksinkertaistetun asiakkaan tuntemisvelvollisuuden soveltamista vähäriskisiin sähköisen rahan tuotteisiin, jotka eivät hyödy direktiivin (EU) 2015/849 12 artiklassa säädetyistä poikkeuksesta.

10.18. Kansallisen lainsäädännön sallimissa rajoissa yritykset voivat soveltaa vähäriskisissä tilanteissa esimerkiksi seuraavia yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä:

- a) Asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyyden todentamisen lykkääminen liikesuhteen aloittamisen jälkeiseen ajankohtaan tai kunnes tietty (alhainen) rahamääräinen raja ylittyy (sen mukaan, kumpi tapahtuu ensin). Rahamääräisen rajan ei tulisi ylittää 150:tä euroa, jos tuote ei ole ladattavissa uudelleen tai jos sitä voidaan käyttää muilla lainkäyttöalueilla tai rajat ylittävissä liiketoimissa.
- b) Asiakkaan henkilöllisyyden todentaminen sellaisen maksun perusteella, joka on veloitettu ETA-säännellyssä luotto- tai finanssilaitoksessa sijaitsevalta yksin tai jaetusti asiakkaan nimissä olevalta tililtä tai tililtä, jota asiakas todistetusti hallinnoi.
- c) Henkilöllisyyden todentaminen harvemmistä lähteistä.
- d) Henkilöllisyyden todentaminen vähemmän luotettavista lähteistä.
- e) Henkilöllisyyden todentaminen vaihtoehtoisilla menetelmillä.
- f) Liikesuhteen luonteen ja aiotun tarkoituksen olettaminen ilmeisessä tapauksessa, kuten jos kyse on lahjakorteista, jotka eivät kuulu suljettua kiertoa/suljettua verkkoa koskevan poikkeuksen piiriin.
- g) Seurannan vähentäminen niin kauan kuin tiettyä rahamääräistä rajaa ei saavuteta. Koska jatkuva seuranta on tärkeä keino lisätiedon hankkimiseksi asiakkaaseen liittyvistä riskitekijöistä asiakassuhteen aikana (katso edellä), yksittäisten liiketoimien ja 12 kuukauden aikavälillä toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien rahamääräiset rajat olisi asetettava tasolle, jonka yritys on arvioinut vähäriskiseksi sekä terrorismin rahoituksen että rahanpesun osalta.

Ohje 11: Alakohtainen ohje rahansiirtopalvelujen tarjoajille

- 11.1. Rahansiirtopalvelujen tarjoajat ovat maksulaitoksia tai sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitoksia tai luottolaitoksia, jotka ovat direktiivin (EU) 2015/2366 mukaisesti saaneet toimiluvan tarjota ja toteuttaa maksupalveluja kaikkialla Euroopan unionissa. Alalla toimii erilaisia yrityksiä, jotka vaihtelevat yksittäisistä yrityksistä monimutkaisiin ketjutoimijoihin.
- 11.2. Useat rahansiirtopalvelujen tarjoajat käyttävät asiamiehiä, jotka tarjoavat maksupalveluja heidän puolestaan. Asiamiehet tarjoavat usein maksupalveluja pääliiketoimintansa oheispalveluna, eivätkä he välttämättä ole ilmoitusvelvollisia sovellettavan rahanpesun ja terrorismin torjuntaa koskevan lainsäädännön nojalla. Näin ollen heidän rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskeva asiantuntemuksensa voi olla rajallista.
- 11.3. Tarjotun palvelun luonne voi altistaa rahansiirtopalvelujen tarjoajat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskille. Tämä johtuu liiketoimien yksinkertaisuudesta ja nopeudesta, maailmanlaajuisesta saatavuudesta ja usein käteissuorituksiin perustuvasta luonteesta. Maksupalvelujen luonteesta johtuu myös, että rahansiirtopalvelujen tarjoajat suorittavat usein yksittäisiä liiketoimia pikemmin kuin aloittavat liikesuhteen asiakkaidensa kanssa, mikä tarkoittaa, että heidän käsityksensä asiakkaaseen liittyvästä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskistä voi olla rajallinen.
- 11.4. Rahansiirtopalvelujen tarjoajien on tarkasteltava seuraavia riskitekijöitä ja toimenpiteitä näiden ohjeiden I osastossa esitettyjen riskitekijöiden ja toimenpiteiden ohella. Yritysten, joiden toimilupaan kuuluu maksutoimeksiantopalvelujen ja tilitietopalvelujen kaltaisten liiketoimien tarjoaminen, on tutustuttava myös alakohtaiseen ohjeeseen 18.

Riskitekijät

Tuotteeseen, palveluun ja liiketoimeen kytkeytyvät riskitekijät

- 11.5. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:
 - a) Tuote sallii arvoltaan suuret tai rajoittamattomat liiketoimet.
 - b) Tuote tai palvelu on saatavilla maailmanlaajuisesti.
 - c) Liiketoimi on käteissuorituksiin perustuva tai rahoitettu anonyymillä sähköisellä rahalla, mukaan lukien direktiivin (EU) 2015/849 12 artiklassa säädetystä poikkeuksesta hyötyvä sähköinen raha.
 - d) Yksi tai useampi maksaja eri maista tekee rahansiirrot paikalliselle maksunsaajalle.

11.6. Seuraava tekijä voi osaltaan vähentää riskiä:

- a) rahansiirrossa käytetyt varat ovat peräisin ETA:n luotto- tai finanssilaitoksessa maksajan nimissä olevalta tililtä.

Asiakkaaseen liittyvät riskitekijät

11.7. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Asiakkaan liiketoiminta:
 - i. Asiakas omistaa tai johtaa yritystä, joka käsittelee suuria käteismääriä.
 - ii. Asiakkaan yrityksen omistusrakenne on monimutkainen.
 - iii. Asiakkaan toiminta voisi liittyä terrorismin rahoitukseen, koska hänen tiedetään yleisesti olevan myötämielinen ääriliikkeitä kohtaan tai hänen tiedetään olevan yhteydessä rikollisjärjestöön.
- b) Asiakkaan käyttäytyminen:
 - i. Asiakkaan tarpeet voitaisiin paremmin täyttää muualla, esimerkiksi koska rahansiirtopalvelujen tarjoaja ei sijaitse samassa maassa kuin asiakas tai asiakkaan yritys.
 - ii. Asiakas vaikuttaa toimivan jonkun muun puolesta, esimerkiksi toiset henkilöt valvovat asiakasta tai näkyvät olevan sen paikan ulkopuolella, jossa liiketoimi suoritetaan, tai asiakas lukee ohjeet muistilapulta.
 - iii. Asiakkaan käyttäytyminen ei ole taloudellisesti järkevää. Asiakas esimerkiksi hyväksyy kyseenalaistamatta huonon vaihtokurssin tai korkeat maksut; pyytää maksusuoritusta valuutassa, joka ei ole virallinen valuutta tai yleisesti käytössä lainkäyttöalueella, jossa asiakas ja/tai vastaanottaja sijaitsee; tai tarjoaa suuria valuuttamääriä joko pieni- tai suuriarvoisina.
 - iv. Asiakkaan liiketoimet ovat aina hieman sovellettavien kynnysarvojen alapuolella, mukaan lukien direktiivin (EU) 2015/849 11 artiklan b kohdan mukainen asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevan yksittäisen liiketoimen kynnysarvo ja asetuksen (EU) 2015/847 5 artiklan 2 kohdassa määritetty 1 000 euron kynnysarvo.¹⁶ Yritysten on huomattava, että asetuksen (EU) 2015/847 5 artiklan 2 kohdan kynnysarvo koskee vain liiketoimia, joita ei rahoiteta käteisellä tai anonyymillä sähköisellä rahalla.

¹⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2015/847, annettu 20 päivänä toukokuuta 2015, varainsiirtojen mukana toimitettavista tiedoista ja asetuksen (EY) N:o 1781/2006 kumoamisesta.

- v. Asiakas käyttää palvelua epätavallisesti; hän esimerkiksi lähettää tai vastaanottaa rahaa itselleen tai itseltään tai lähettää varat heti vastaanotettuaan ne.
- vi. Asiakas vaikuttaa tietävän vähän tai on haluton toimittamaan tietoja maksunsaajasta.
- vii. Useat yrityksen asiakkaista siirtävät varoja samalle maksunsaajalle tai heillä vaikuttaa olevan samat tunnistetiedot, kuten osoite tai puhelinnumero.
- viii. Saapuvan maksun mukana ei ole tarvittavia tietoja maksajasta tai maksunsaajasta.
- ix. Lähetetty tai vastaanotettu rahasumma on ristiriidassa asiakkaan tulojen kanssa (jos tiedossa).
- x. Liiketoimien koon tai määrän kasvu ei liity palkkojen maksamisen tai kansallisten juhlapäivien kaltaiseen tavanomaiseen kaavaan.
- xi. Asiakas antaa epä johdonmukaisia henkilötietoja tai henkilöllisyysasiakirjoja, joissa on epä johdonmukaista tietoa.

11.8. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää riskiä:

- a) Asiakas on yrityksen pitkäaikainen asiakas, jonka aiempi toiminta ei ole herättänyt epäilyksiä, eikä ole viitteitä siitä, että rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski olisi kohonnut.
- b) Siirretty summa on pieni; yritysten on kuitenkin syytä huomata, että pienet summat eivät yksin riitä vähentämään terrorismin rahoituksen riskiä.

Jakelukanavaan kytkeytyvät riskitekijät

11.9. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Rahoitusvälineellä ei ole rajoituksia, kun on kyse esimerkiksi käteisestä, direktiivin (EU) 2015/849 12 artiklan poikkeuksesta hyötyvillä sähköisen rahan tuotteilla tehdyistä maksuista, tilisiirroista tai shekeistä.
- b) Käytetty jakelukanava tarjoaa jonkinasteista anonymiteettiä.
- c) Palvelu tarjotaan kokonaan verkossa ilman riittäviä suojoitoimia.
- d) Rahansiirtopalvelua tarjotaan asiamiesten välityksellä,
 - i. jotka edustavat useampaa kuin yhtä päämiestä
 - ii. joiden liikevaihdot ovat epätavallisia verrattuna samanlaisilla alueilla toimiviin asiamiehiin; esimerkiksi liiketoimien määrät ovat epätavallisen suuria tai pieniä, käteismaksut ovat epätavallisen suuria,

suuri määrä liiketoimista jää hieman asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevan kynnsarvon alapuolelle tai liiketoimintaa harjoitetaan tavallisen työajan ulkopuolella

- iii. jotka harjoittavat suurta osaa liiketoiminnasta maksajien ja maksunsaajien kanssa, joiden lainkäyttöalueisiin liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski
 - iv. jotka vaikuttavat olevan epävarmoja tai epä johdonmukaisia konserninlaajuisten rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien toimintaperiaatteiden soveltamisessa
 - v. jotka eivät ole rahoitus alalta ja harjoittavat muuta liiketoimintaa pääliiketoimintanaan.
- e) Rahansiirtopalvelua tarjotaan laajan, eri lainkäyttöalueilla sijaitsevien asiamiesten verkoston välityksellä.
 - f) Rahansiirtopalvelua tarjotaan hyvin monimutkaisten maksuketjujen välityksellä, esimerkkinä lukuisat eri lainkäyttöalueilla toimivat välittäjät tai jäljittämättömät (viralliset tai epäviralliset) toimitusjärjestelmät.

11.10. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää riskiä:

- a) Asiamiehet ovat säänneltyjä finanssilaitoksia.
- b) Palvelua voidaan rahoittaa vain tilisiirroilla ETA-säännellyssä luotto- tai finanssilaitoksessa asiakkaan nimissä olevalta tililtä tai tililtä, jota asiakas todistetusti hallinnoi.

Maahan tai maantieteelliseen alueeseen kytkeytyvät riskitekijät

11.11. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Maksaja tai maksunsaaja sijaitsee tai liiketoimi suoritetaan IP-osoitteesta lainkäyttöalueella, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski. Yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota lainkäyttöalueisiin, joiden tiedetään rahoittavan tai tukevan terroristista toimintaa tai joissa tiedetään toimivan terrorismirikoksiin syyllistyviä ryhmiä, sekä lainkäyttöalueisiin, joihin on kohdistettu talouspakotteita, vientikieltoja tai terrorismia, terrorismin rahoitusta tai terrorismin lisääntymistä koskevia toimenpiteitä.
- b) Maksunsaaja asuu lainkäyttöalueella, jolla ei ole virallista pankkisektoria tai jolla se on vähemmän kehittynyt, mikä tarkoittaa, että hawalan kaltaisia epävirallisia rahansiirtopalveluja voidaan käyttää maksun yhteydessä.
- c) Yrityksen vastapuoli sijaitsee kolmannessa maassa [johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski].

- d) Maksaja tai maksunsaaja sijaitsee suuririskisessä kolmannessa maassa.

Toimenpiteet

11.12. Koska useiden rahansiirtopalvelujen tarjoajien liiketoiminta perustuu ensisijaisesti maksutapahtumiin, yritysten on harkittava, mitä seurantajärjestelmiä ja valvontatoimenpiteitä ne ottavat käyttöön varmistukseksi, että ne havaitsevat rahanpesu- ja terrorismin rahoitusyritykset, vaikka niillä olisi asiakkaasta vain perustiedot tai ei ollenkaan tietoja, koska liikesuhdetta ei ole aloitettu. Analysoidessaan asianmukaisia seurantajärjestelmiä rahansiirtopalvelujen tarjoajien on varmistettava, että ne ovat yhdenmukaisia liiketoiminnan koon ja monimutkaisuuden ja niiden liiketoimien määrän kanssa.

11.13. Yritysten on joka tapauksessa otettava käyttöön

- a) järjestelmät, joilla voidaan tunnistaa toisiinsa kytkeytyvät liiketoimet, myös ne, jotka voisivat yritysten toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen mukaisesti muodostaa liikesuhteita kuten järjestelmät, joilla voidaan tunnistaa useat alle tuhannen euron liiketoimet, joilla on sama maksaja, maksunsaaja sekä keston/pysyvyyteen liittyvä elementti
- b) järjestelmät, joilla voidaan tunnistaa, onko eri asiakkaiden tekemät maksusuoritukset kohdistettu samalle maksunsaajalle
- c) järjestelmät, jotka mahdollistavat varojen alkuperän ja kohteen selvittämisen niin pitkälle kuin mahdollista
- d) järjestelmät, jotka sallivat sekä maksutapahtumien että maksuketjussa mukana olevien toimijoiden lukumäärän täydellisen jäljitettävyyden
- e) järjestelmät, joilla voidaan tunnistaa, onko siirto tehty suuririskiseen kolmanteen maahan tai saatu suuririskisestä kolmannesta maasta; ja
- f) järjestelmät, joilla voidaan varmistaa, että vain asianmukaisen toimiluvan saaneet rahansiirtopalvelujen tarjoajat voivat puuttua tapahtumiin maksuketjun eri vaiheissa.

11.14. Jos yksittäiseen liiketoimeen tai liikesuhteeseen liittyvä riski on kohonnut, yritysten on sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta I osaston mukaisesti ja tarvittaessa lisättävä liiketoimien seuranta (esim. tihentämällä seurantakertoja tai soveltamalla alhaisempia kynnysarvoja). Jos sitä vastoin yksittäiseen liiketoimeen tai liikesuhteeseen liittyvä riski on vähäinen ja kansallinen lainsäädäntö niin sallii, yritykset voivat soveltaa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä I osaston mukaisesti.

11.15. Noudattaakseen direktiivin (EU) 2015/849 18 a artiklan säännöksiä suhteista tai liiketoimista, joissa on mukana suuririskisiä kolmansia maita, rahansiirtopalvelujen tarjoajan on sovellettava tämän osalta I osastossa esitettyjä tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä.

Asiamiesten käyttö

11.16. Asiamiehiä maksupalvelujen tarjoamiseen käyttävien rahansiirtopalvelujen tarjoajien on tiedettävä, keitä heidän direktiivin (EU) 2015/2366 19 artiklassa tarkoitetut asiamiehensä ovat. Rahansiirtopalvelujen tarjoajien on tämän osana luotava ja ylläpidettävä asianmukaisia ja riskialttiuteen perustuvia toimintaperiaatteita ja menettelytapoja vastatakseen riskiin siitä, että heidän asiamiehensä saattaa osallistua tai häntä saatetaan käyttää rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen. Näitä voivat olla seuraavat:

- a) Jos asiamies on oikeushenkilö, asiamiehen omistavan tai häneen määräysvaltaa käyttävän henkilön tunnistaminen vakuuttumiseksi siitä, että rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski, jolle rahansiirtopalvelujen tarjoaja asiamiehen käytön myötä altistuu, ei ole kohonnut.
- b) Direktiivin (EU) 2015/2366 19 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisten näyttöjen hankkiminen siitä, että asiamiehen johtamisesta vastuussa olevat johtajat ja muut henkilöt ovat soveliaita ja luotettavia henkilöitä, ottaen huomioon myös heidän rehellisyytensä, lahjomattomuutensa ja maineensa. Rahansiirtopalvelujen tarjoajan tekemät tiedustelut on mitoitettava asiamiesten tarjoamiin maksupalveluihin liittyvän rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin luonteen, monimutkaisuuden ja laajuuden perusteella, ja niiden on perustuttava rahansiirtopalvelujen tarjoajan asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskeviin menettelyihin.
- c) Riittäviin toimenpiteisiin ryhtyminen vakuuttumiseksi siitä, että asiamiehen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat sisäiset valvontatoimenpiteet ovat asianmukaisia ja pysyvät asianmukaisina koko asiamiessuhteen ajan, esimerkiksi seuraamalla otteita asiamiehen liiketoimista tai arvioimalla asiamiehen valvontatoimenpiteet paikan päällä. Jos asiamiehen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat sisäiset valvontatoimenpiteet eroavat rahansiirtopalvelujen tarjoajan toimenpiteistä esimerkiksi siksi, että asiamies edustaa useampaa päämiestä tai koska asiamies on sovellettavan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan lainsäädännön nojalla ilmoitusvelvollinen, rahansiirtopalvelujen tarjoajan on arvioitava ja hallittava erojen aiheuttamaa riskiä, joka voi vaikuttaa sen omaan ja asiamiehen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavelvoitteiden noudattamiseen.

LOPPURAPORTTI ASIAKKAAN TUNTEMISVELVOLLISUUTTA KOSKEVISTA OHJEISTA SEKÄ TEKIJÖISTÄ,
JOITA LUOTTO- JA FINANSSILAITOSTEN OLISI TARKASTELTAVA ARVIOIDESSAAN YKSITTÄISIIN LIIKESUHTEISIIN JA
YKSITTÄISIIN LIIKETOIMIIN LIITTYVÄÄ RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITUKSEN RISKIÄ

- d) Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan koulutuksen tarjoaminen asiamiehille sen varmistamiseksi, että asiamiehillä on riittävä käsitys merkityksellisistä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeistä sekä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien valvontatoimenpiteiden laatuodotuksista.

Ohje 12: Alakohtainen ohje varainhoitoon

- 12.1. Varainhoito on pankki- ja muiden rahoituspalvelujen tarjoamista varakkaille yksityishenkilöille ja heidän perheilleen tai yrityksille. Se tunnetaan myös yksityispankkitoimintana. Varainhoitoyhtiöiden asiakkaat voivat odottaa asiakassuhteista vastaavan henkilöstön tarjoavan räätälöityjä palveluita, kuten pankkipalveluita (esim. käyttötilit, kiinnelainat ja valuutanvaihto), omaisuudenhoitoa ja sijoitusneuvontaa, notariaattipalveluita, arvopaperisäilytystä, vakuutuksia, family office -palveluita, vero- ja perintösuunnittelua ja niihin liittyviä palveluita sekä oikeudellista tukipalvelua.
- 12.2. Monet yleensä varainhoitoon liitetystä piirteistä, kuten varakkaat ja vaikutusvaltaiset asiakkaat, arvoltaan erittäin suuret liiketoimet tai osakesalkut, monimutkaiset tuotteet ja palvelut, mukaan lukien räätälöidyt sijoitustuotteet, sekä luottamuksellisuuden ja vaitiolon odotus viittaavat suurempaan rahanpesun riskiin kuin vähittäispankkitoimintaan liitetyt piirteet. Varainhoitoyhtiöiden palvelut voivat olla erityisen alttiita asiakkaiden väärinkäytöksille tapauksissa, joissa asiakkaat haluavat salata varojensa alkuperän tai esimerkiksi kiertää kotimaansa verotusta.
- 12.3. Tämän alan yritysten on tarkasteltava seuraavia riskitekijöitä ja toimenpiteitä näiden ohjeiden I osastossa esitettyjen riskitekijöiden ja toimenpiteiden ohella. Myös I osaston alakohtaiset ohjeet 9, 14 ja 17 voivat olla merkityksellisiä tässä yhteydessä.

Riskitekijät

Tuotteeseen, palveluun ja liiketoimeen kytkeytyvät riskitekijät

- 12.4. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:
- a) Asiakkaat, jotka pyytävät suuria määriä käteistä tai muita aineellisia arvon säilyttäviä kohteita, kuten jalometalleja.
 - b) Arvoltaan erittäin suuret liiketoimet.
 - c) Rahoitusjärjestelyt, joihin kytkeytyviin lainkäyttöalueisiin liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski (yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota maihin, joissa on vahvan pankkisalaisuuden kulttuuri tai jotka eivät noudata kansainvälisiä verotuksen avoimuutta koskevia standardeja).
 - d) Lainat (mukaan lukien kiinnelainat), joiden vakuutena on toisella lainkäyttöalueella sijaitsevan omaisuuden arvo, erityisesti maissa, joissa on vaikeaa vahvistaa asiakkaan laillinen omistusoikeus vakuuteen tai todentaa lainan takaajien henkilöllisyys.

- e) Monimutkaisten liiketoimintarakenteiden, kuten trustien ja yksityisten sijoitusvälineiden käyttö, etenkin, jos lopullisen tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyys on epäselvä.
- f) Useissa maissa tapahtuva liiketoiminta, etenkin, jos siihen liittyy useita rahoituspalvelujen tarjoajia.
- g) Rajat ylittävät järjestelyt, joissa varat talletetaan tai niitä hallinnoidaan toisessa finanssilaitoksessa joko saman finanssikonsernin sisällä tai sen ulkopuolella, etenkin, jos toinen finanssilaitos sijaitsee lainkäyttöalueella, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski. Yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota lainkäyttöalueisiin, joissa esiintyy paljon esirikoksia ja joilla on heikko rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmä tai löyhät verotuksen avoimuutta koskevat standardit.

Asiakkaaseen liittyvät riskitekijät

12.5. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Asiakkaat, joiden tulot ja/tai varallisuus on peräisin suuririskisiltä aloilta, kuten asekaupasta, kaivannaisteollisuudesta, rakennus- tai rahapelialalta tai yksityisiltä palkka-armeijoilta.
- b) Asiakkaat, joiden väärinkäytöksistä on esitetty uskottavia väitteitä.
- c) Asiakkaat, jotka odottavat tavallista enemmän luottamuksellisuutta tai vaitioloa.
- d) Asiakkaat, joiden kulutus- tai maksutapahtumakäyttäytyminen tekee ”tavallisten” tai odotettavien käyttäytymiskaavojen hahmottamisesta vaikeaa.
- e) Erittäin varakkaat ja vaikutusvaltaiset asiakkaat, mukaan lukien asiakkaat, joilla on näkyvä julkinen rooli, jotka asuvat ulkomailla tai jotka ovat poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä. Jos asiakas tai asiakkaan tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, yritysten on aina sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta direktiivin (EU) 2015/849 18–22 artiklojen mukaisesti.
- f) Asiakas pyytää, että yritys auttaa asiakasta saamaan kolmannen osapuolen tarjoaman tuotteen tai palvelun ilman selkeää liiketoiminnallista tai taloudellista perustetta.

Maahan tai maantieteelliseen alueeseen kytkeytyvät riskitekijät

12.6. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Liiketoimintaa harjoitetaan maissa, joissa on vahvan pankkialaisuuden kulttuuri tai jotka eivät noudata kansainvälisiä verotuksen avoimuutta koskevia standardeja.
- b) Asiakas asuu tai hänen varansa ovat peräisin sellaisella lainkäyttöalueella harjoitetusta toiminnasta, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski.

Toimenpiteet

12.7. Varainhoitoyhtiön ja asiakkaan välisestä suhteesta vastaava työntekijä (asiakassuhdepäällikkö) on tavallisesti avainasemassa riskinarvioinnin kannalta. Asiakassuhdepäällikön läheinen suhde asiakkaaseen helpottaa tietojen keräämistä ja täten kattavamman kuvan muodostamista asiakkaan liiketoiminnan tarkoituksesta ja luonteesta (esim. asiakkaan varojen alkuperästä, varojen määränpäästä ja syistä, miksi monimutkaiset tai epätavalliset järjestelyt voivat olla myös vilpittömiä ja laillisia, tai miksi lisävakuus voi olla aiheellinen). Läheinen suhde voi kuitenkin johtaa myös eturistiriitoihin, jos asiakassuhdepäällikkö tulee liian läheiseksi asiakkaan kanssa, jolloin se vahingoittaa yrityksen pyrkimyksiä hallita talousrikosriskiä. Näin ollen on myös tarkoituksenmukaista, että esimerkiksi lakien ja säännösten noudattamista valvova osasto ja ylempi johto suorittavat riippumattonta riskinarvioinnin valvontaa.

Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

12.8. Noudattaakseen 18 a artiklan säännöksiä suhteista tai liiketoimista, joissa on mukana suuririskisiä kolmansia maita, yritysten on sovellettava tämän osalta I osastossa esitettyjä tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä.

- a) Lisätietojen hankkiminen ja todentaminen asiakkaasta sekä näiden tietojen tarkistaminen ja päivittäminen säännöllisesti sekä silloin, kun asiakasprofiili muuttuu olennaisesti. Yritysten on suoritettava tarkistuksia riskialttiuden perusteella, ja arvioitava suuririskisiä asiakkaita vähintään vuosittain tai useammin riskin niin vaatiessa. Näihin menettelyihin voi kuulua joko asiakkaan kotiin tai yrityksen tiloihin tehtyjen vierailujen kirjaaminen, mukaan lukien asiakasprofiilin muutokset tai muut vierailun myötä ilmi tulleet tiedot, jotka voivat vaikuttaa riskiarvioon.
- b) Varallisuuden ja varojen alkuperän selvittäminen. Jos riski on erityisen suuri ja/tai jos yrityksellä on epäilyksiä varojen laillisesta alkuperästä, varallisuuden ja varojen alkuperän todentaminen voi olla ainoa riittävä keino vähentää riskiä. Varojen tai varallisuuden alkuperän todentajana voi olla muun muassa

- i. alkuperäinen tai oikeaksi todistettu jäljennös äskettäisestä palkkalaskelmasta
 - ii. kirjallinen, työnantajan allekirjoittama vahvistus vuosipalkasta
 - iii. alkuperäinen tai oikeaksi todistettu jäljennös esimerkiksi sijoitusten tai yrityksen myyntiä koskevasta kauppakirjasta
 - iv. kirjallinen asianajajan tai uskotun miehen allekirjoittama kaupanvahvistus
 - v. alkuperäinen tai oikeaksi todistettu jäljennös testamentista tai Common law -maissa tuomioistuimen nimittämälle, kuolinpesää hoitavalle henkilökohtaiselle edustajalle annetusta valtuutuksesta (grant of probate)
 - vi. kirjallinen asianajajan, uskotun miehen tai pesänjakajan allekirjoittama perukirja
 - vii. yritysrekisteriin tehty internethaku yrityksen myynnin vahvistamiseksi
 - viii. tarkemman valvonnan ja tuntemisvelvollisuuden kohdistaminen liikesuhteeseen kuin valtavirtaa edustavien rahoituspalvelujen, kuten vähittäispankkipalvelujen tai omaisuudenhoidon yhteydessä.
- c) Varojen kohteen selvittäminen.

Ohje 13: Alakohtainen ohje kaupan rahoituspalvelujen tarjoajille

- 13.1. Kaupan rahoitus tarkoittaa maksujen hallinnointia, jotta tavaroiden (ja palvelujen) kotimaista tai rajat ylittävää liikkuvuutta voidaan helpottaa. Kansainvälisessä tavarantoimituksessa maahantuojalla on vastassaan riski, että tavarat eivät saavu perille, kun taas maastaviejän huolena on jääminen ilman saataviaan. Näiden riskien pienentämiseksi useat kaupan rahoitusvälineet asettavat pankit liiketoimen välittäjäksi.
- 13.2. Kaupan rahoituksella voi olla monia muotoja. Näitä ovat muun muassa:
- a) Avoin tililuotto: tässä maksutavassa ostaja suorittaa maksun, kun hän on vastaanottanut tavarat. Avoin tililuotto on yleisin keino rahoittaa kauppaa, mutta suorituksen taustalla oleva kaupankäyntiin liittyvä luonne ei usein ole varoja siirtävän pankin tiedossa. Pankkien on tutustuttava I osaston ohjeisiin hallitakseen tällaisiin liiketoimiin liittyvää riskiä.
 - b) Remburssit, joista on monia muunnelmia ja jotka soveltuvat siten eri tilanteisiin: remburssi on pankin avaama rahoitusväline, joka varmistaa, että maksu suoritetaan nimetylle edunsaajalle (yleensä viejä), kun hän esittää ehdoissa määritellyt, luottoehtojen noudattamista osoittavat asiakirjat (esim. tavaroiden toimitusasiakirjat).
 - c) Asiakirjaperittävät: asiakirjaperittävä viittaa prosessiin, jossa pankki kerää maksun tai hyväksytyin vekselin tavaroiden maahantuojalta välittääkseen maksun edelleen viejälle. Pankki luovuttaa kauppaa koskevat asiakirjat (jotka on saatu viejältä yleensä viejän pankin kautta) tuojalle maksua tai vekselin hyväksymistä vastaan.
- 13.3. Muut kaupan rahoitustuotteet, kuten forfaiting-rahoitus, strukturoitu rahoitus tai laajemmat toimet, kuten hankerahoitus, eivät kuulu näiden alakohtaisten ohjeiden soveltamisalaan. Näitä tuotteita tarjoavien pankkien on tutustuttava I osaston yleisiin ohjeisiin.
- 13.4. Kaupan rahoitustuotteita voidaan väärinkäyttää rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen. Ostaja ja myyjä voivat esimerkiksi yhteistyössä vääristellä tavaroiden hintaa, tyyppiä, laatua tai määrää siirtääkseen varoja tai arvoa maiden välillä.
- 13.5. Pankkien on otettava huomioon, että Kansainvälinen kauppakamari (The International Chamber of Commerce, ICC) on laatinut remburseja koskevat yhtenäiset tavat ja käytännöt (Uniform Customs & Practice for Documentary Credits, UCP660). Näitä sääntöjä sovelletaan remburseja liikkeeseen laskeviin rahoituslaitoksiin, ja niissä käsitellään remburssien ja asiakirjaperittävien käyttöä, mutta ne eivät koske talousrikoksiin liittyviä seikkoja. Pankkien on huomattava, että nämä säännöt eivät ole lainvoimaisia eikä niiden soveltaminen tarkoita sitä, että pankkien ei tarvitse noudattaa lain ja sääntelyn mukaisia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavelvoitteitaan.

13.6. Tämän alan yritysten on tarkasteltava seuraavia riskitekijöitä ja toimenpiteitä näiden ohjeiden I osastossa esitettyjen riskitekijöiden ja toimenpiteiden ohella. II osaston alakohtainen ohje 8 voi myös olla merkityksellinen tässä yhteydessä.

Riskitekijät

13.7. Kaupan rahoitustoimiin osallistuvat pankit saavat usein vain osittaisia tietoja liiketoimesta ja sen osapuolista. Kaupan asiakirjat voivat olla sekalaisia, eikä pankeilla välttämättä ole asiantuntemusta vastaanottamistaan kaupan asiakirjoista. Tämä voi vaikeuttaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin tunnistamista ja arviointia.

13.8. Pankkien on kuitenkin käytettävä tervettä järkeä ja ammatillista harkintaa arvioidessaan, missä määrin pankilla olevat tiedot ja asiakirjat antavat aiheutta huoleen tai epäilyksiin rahanpesusta tai terrorismin rahoituksesta.

13.9. Pankkien on tarkasteltava seuraavia riskitekijöitä siinä määrin kuin mahdollista:

Liiketoimeen kytkeytyvät riskitekijät

13.10. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Liiketoimi on epätavallisen suuri suhteessa siihen, mitä tiedetään asiakkaan aiemmasta liiketoiminnasta ja kaupankäyntitoiminnasta.
- b) Liiketoimi on hyvin jäsennelty, hajanainen tai monimutkainen, ja siihen liittyy useita osapuolia ilman selvää laillista perustetta.
- c) Asiakirjajäljennöksiä käytetään ilman järkevää selitystä tilanteissa, joissa voitaisiin odottaa käytettävän alkuperäisiä asiakirjoja.
- d) Asiakirjoissa on merkittäviä eroja, kuten keskeisten asiakirjojen (esim. laskut, vakuutus- ja kuljetusasiakirjat) sisältämien tavaroiden tyyppin, määrän ja laadun kuvausten ja tosiasiallisesti lähetettyjen tavaroiden välillä, siltä osin kuin tämä on tiedossa.
- e) Tavaroiden tyyppi, laatu ja arvo ovat ristiriidassa niiden tietojen kanssa, jotka pankilla on ostajan liiketoiminnasta.
- f) Toimitettuihin tavaroihin liittyy suurempi rahanpesun riski, esimerkiksi tiettyjen hyödykkeiden hinnat voivat vaihdella huomattavasti, mikä vaikeuttaa tekaistujen hintojen havaitsemista.
- g) Tavaroiden tai kuljetuksen sovittu arvo on yli- tai alivakuutettu tai käytössä on useita vakuutuksia, siltä osin kuin tämä on tiedossa.

- h) Toimitetut tavarat edellyttävät vientilupia, kuten erityisiä vientilupia kaksikäyttötuotteita varten. Ne ovat tavaroita, ohjelmistoja ja teknologiaa, joita voidaan käyttää sekä siviili- että sotilastarkoituksiin.
- i) Kaupan asiakirjat eivät noudata sovellettavia lakeja tai standardeja.
- j) Yksikköhinnat vaikuttavat epätavallisilta sen perusteella, mitä pankki tietää tavaroista ja niihin liittyvästä kaupankäynnistä.
- k) Liiketoimi on muuten epätavallinen, esimerkiksi rembursseja muutetaan usein ilman selvää perustetta tai tavarat kuljetetaan toisen lainkäyttöalueen kautta ilman selvää liiketoiminnallista syytä.
- l) Kaupankäynnin kohteena olevat tavarat on tarkoitettu osapuolelle tai maahan, joka on pakotteiden, tuontikiellon tai sellaisen vastaavan toimenpiteen kohteena, jonka on asettanut esimerkiksi Euroopan unioni tai Yhdistyneet kansakunnat, tai tukemaan kyseistä osapuolta tai maata.

13.11. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää riskiä:

- a) Riippumattomat tarkastajat ovat tarkistaneet tavaroiden laadun ja määrän ja sen, että niillä on tarvittavat asiakirjat ja luvat.
- b) Liiketoimiin liittyy asemaltaan vakiintuneita vastapuolia, jotka ovat todistetusti käyneet kauppaa keskenään, ja asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä on aiemmin suoritettu.

Asiakkaaseen liittyvät riskitekijät

13.12. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Liiketoimi ja/tai osapuolet ovat ristiriidassa sen kanssa, mitä pankki tietää asiakkaan aiemmasta toiminnasta tai toimialasta (esim. kuljetettavat tavarat tai kuljetusmäärät ovat ristiriidassa sen kanssa, mitä tiedetään tuojan tai viejän liiketoiminnasta).
- b) On olemassa viitteitä siitä, että ostaja ja myyjä ovat salaa yhteistyössä, esimerkiksi:
 - i. ostaja ja myyjä ovat saman henkilön määräysvallassa
 - ii. kauppaa käyvillä yrityksillä on sama osoite, ne ilmoittavat vain rekisteröidyn asiamiehen osoitteen tai niiden osoitteissa on muita ristiriitaisuuksia
 - iii. ostaja on halukas hyväksymään asiakirjoissa olevat eroavuudet tai olemaan vaatimatta asiakirjoissa olevien eroavuuksien korjausta.

- c) Asiakas ei kykene tai on haluton toimittamaan asiaankuuluvia asiakirjoja liiketoimen tueksi.
- d) Asiakkaan on hankalaa ilmaista koko vientiprosessin syy tai asiakas ei pysty selittämään sitä koskevien remburssien tai asiakirjaperittävien sisältöä ja merkitystä.
- e) Ostajan oikeudellisen rakenteen perusteella ei voida tunnistaa sen omistajia, tai se käyttää asiamiehiä tai kolmansia osapuolia ostajien oikeuksien ja etujen edustamisessa.

13.13. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää riskiä:

- a) Asiakas on nykyinen asiakas, jonka liiketoiminnan pankki tuntee hyvin, ja liiketoimi on yhdenmukainen asiakkaan liiketoiminnan kanssa.

Maahan tai maantieteelliseen alueeseen kytkeytyvät riskitekijät

13.14. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Liiketoimeen liittyvässä maassa (mukaan lukien tavaroiden alkuperämaa, kohdema, kauttakuljetusmaa tai liiketoimen toisen osapuolen sijaintimaa) ei ole käytössä valuutanvaihtoa koskevia valvontatoimenpiteitä. Tämä lisää sen riskiä, että liiketoimen todellinen tarkoitus on viedä valuuttaa maasta paikallisen lainsäädännön vastaisesti.
- b) Liiketoimeen liittyvässä maassa esiintyy paljon esirikoksia (esim. huumekauppaan, salakuljetukseen tai väärentämiseen liittyviä) tai maassa on vapaakauppa-alueita.
- c) Liiketoimi suoritetaan sellaisen virallisen tai kansainvälisen järjestön taikka säätiön suojissa, joka tukee luonnonkatastrofien uhreja tai henkilöitä, joihin sotilaallinen konflikti tai yhteiskunnalliset levottomuudet ovat vaikuttaneet.

13.15. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää riskiä:

- a) Kauppa on EU:n/ETA:n sisäinen.
- b) Liiketoimeen liittyvillä mailla on rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmä, joka on vähintään direktiivin (EU) 2015/849 vaatimusten mukainen, ja maissa esiintyy vähän esirikoksia.

Toimenpiteet

13.16. Pankkien on sovellettava asiakkaan tuntemisvelvollisuutta ohjeita antavaan osapuoleen. Käytännössä useimmat pankit ottavat ohjeita vastaan vain nykyisiltä asiakkailta.

Laajamittaisempi pankin ja asiakkaan välinen liikesuhde voi auttaa saavuttamaan asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat tavoitteet.

13.17. Jos pankki tarjoaa asiakkaalle kaupan rahoituspalveluita, sen on osana asiakkaan tuntemisvelvollisuusprosessia muodostettava käsitys asiakkaan liiketoiminnasta. Pankki voi hankkia tietoa esimerkiksi seuraavista seikoista: maat, joiden kanssa asiakas käy kauppaa; mitä kauppareittejä käytetään; mistä tavaroista käydään kauppaa; kenen kanssa asiakas käy kauppaa (ostajat, tavarantoimittajat jne.); käyttääkö asiakas asiamiehiä tai kolmansia osapuolia ja jos käyttää, missä he sijaitsevat. Tämän pitäisi auttaa pankkia muodostamaan käsitys asiakkaasta ja havaitsemaan epätavalliset tai epäilyttävät liiketoimet.

13.18. Jos pankki on kirjeenvaihtaja, sen on sovellettava vastapuoleen asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä. Kirjeenvaihtajapankkien on noudatettava kirjeenvaihtajapankkitoimintaa koskevaa alakohtaista ohjetta 8.

Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

13.19. Noudattaakseen 18 a artiklan säännöksiä suhteista tai liiketoimista, joissa on mukana suuririskisiä kolmansia maita, yritysten on sovellettava tämän osalta I osastossa esitettyjä tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä.

13.20. Muissa suuririskisissä tilanteissa pankkien on myös sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta. Pankkien on tämän osana harkittava, olisiko asianmukaista kohdistaa perusteellisempia tuntemisvelvollisuutta koskevia tarkastuksia itse liiketoimeen ja liiketoimen muihin osapuoliin (myös muut kuin asiakkaat).

13.21. Liiketoimen muihin osapuoliin liittyviin tarkastuksiin voi sisältyä seuraavia:

- a) Paremman käsityksen muodostaminen liiketoimen muiden osapuolten omistussuhteesta tai taustasta etenkin, jos he sijaitsevat lainkäyttöalueella, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski tai jos he käsittelevät suuririskisiä tavaroita. Tähän voi sisältyä yrityrekistereiden tai kolmannen osapuolen tietolähteiden tarkistaminen sekä julkisiin lähteisiin perustuvat internethaut.
- b) Lisätietojen hankkiminen osapuolten taloudellisesta tilanteesta.

13.22. Liiketoimiin liittyviin tarkastuksiin voi sisältyä seuraavia:

- a) Kolmannen osapuolen tai julkisiin lähteisiin perustuvien tietolähteiden käyttö, esimerkiksi International Maritime Bureaulta saatavat tiedot (varoitukset, konossementit, laivausta ja hinnoittelua koskevat tarkastukset) tai varustamoiden ilmainen konttien seurantapalvelu annettujen tietojen todentamiseksi ja liiketoimen tarkoituksen laillisuuden tarkistamiseksi.

LOPPURAPORTTI ASIAKKAAN TUNTEMISVELVOLLISUUTTA KOSKEVISTA OHJEISTA SEKÄ TEKIJÖISTÄ,
JOITA LUOTTO- JA FINANSSILAITOSTEN OLISI TARKASTELTAVA ARVIOIDESSAAN YKSITTÄISIIN LIIKESUHTEISIIN JA
YKSITTÄISIIN LIIKETOIMIIN LIITTYVÄÄ RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITUKSEN RISKIÄ

- b) Ammatillisen harkintakyvyn käyttö, kun arvioidaan, onko tuote hinnoiteltu liiketoiminnallisesti katsoen järkevästi, etenkin suhteessa hyödykkeisiin, joilla on käyty kauppaa ja joista on saatavilla luotettavaa ja ajantasaista hinnoittelutietoa.
- c) Sen tarkistaminen, että kuljetettavien tavaroiden painot ja määrät vastaavat kuljetusmenetelmää.

13.23. Koska remburssit ja asiakirjaperittävät perustuvat suurimmaksi osaksi paperisiin asiakirjoihin ja niiden liitteenä on kauppaa koskevia asiakirjoja (esim. laskuja, konossementteja ja lastiluetteloita), automatisoitu liiketoimien seuranta ei välttämättä ole mahdollista. Asiakirjoja käsittelevän pankin on arvioitava niiden yhdenmukaisuus kaupan ehtoihin nähden ja edellytettävä, että henkilöstö käyttää ammatillista asiantuntemustaan ja harkintaansa arvioidessaan, antavatko epätavalliset piirteet aiheen soveltaa tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä tai aihetta epäillä rahanpesua tai terrorismin rahoitusta.

Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

13.24. Pankit suorittavat rutiininomaisia tarkastuksia havaitakseen petoksia ja varmistaakseen, että liiketoimet noudattavat Kansainvälisen kauppakamarin asettamia standardeja. Tämä tarkoittaa sitä, että pankit eivät käytännössä sovelta yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä vähäriskisemmissäkään tilanteissa.

Ohje 14: Alakohtainen ohje henkivakuutusyhtiöille

- 14.1. Henkivakuutustuotteet on suunniteltu suojaamaan vakuutuksenottajaa taloudellisesti epävarman tulevan tapahtuman, kuten kuoleman, sairauden tai eläkkeellä säästöjen loppumisen (pitkäikäisyyden riski) varalta. Vakuutuksenantaja suojaaa vakuutuksenottajaa jakamalla taloudelliset riskit, joita vakuutuksenottajat joutuvat kohtaamaan. Henkivakuutustuotteita voidaan ostaa myös sijoitustuotteina tai eläketarkoituksiin.
- 14.2. Henkivakuutustuotteita tarjotaan eri jakelukanavien kautta asiakkaille, jotka voivat olla luonnollisia henkilöitä, oikeushenkilöitä tai oikeudellisia järjestelyjä. Sopimuksen edunsaaja voi olla vakuutuksenottaja tai nimetty tai määrätty kolmas osapuoli. Edunsaaja voi myös vaihtua sopimuksen voimassaolon aikana, ja alkuperäinen edunsaaja ei välttämättä koskaan saa vakuutuskorvausta.
- 14.3. Useimmat henkivakuutustuotteet on suunniteltu pitkäaikaisiksi, ja jotkut tuotteet maksavat korvauksen vain todennettavissa olevassa tapauksessa, kuten kuolemantapauksessa tai siirryttäessä eläkkeelle. Tämä tarkoittaa sitä, että monet henkivakuutustuotteista eivät ole riittävän joustavia rahanpesijöiden ensisijaiseksi valinnaksi. Kuten muidenkin rahoituspalvelutuotteiden kohdalla, myös henkivakuutusten osalta on olemassa riski, että vakuutus on ostettu rikollisesta toiminnasta peräisin olevilla varoilla.
- 14.4. Tämän alan yritysten on tarkasteltava seuraavia riskitekijöitä ja toimenpiteitä näiden ohjeiden I osastossa esitettyjen riskitekijöiden ja toimenpiteiden ohella. II osaston alakohtaiset ohjeet 12 ja 16 voivat myös olla merkityksellisiä tässä yhteydessä. Jos käytössä on välittäjiä, huomiota on syytä kiinnittää I osastossa esitettyihin jakelukanavaan kytkeytyviin riskitekijöihin.
- 14.5. Nämä ohjeet voivat olla hyödyllisiä myös välittäjille.

Riskitekijät

Tuotteeseen, palveluun ja liiketoimeen kytkeytyvät riskitekijät

- 14.6. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:
- a) Maksujen joustavuus; tuotteet sallivat esimerkiksi:
 - i. tuntemattomien kolmansien osapuolten suorittamat maksut
 - ii. arvoltaan suuret tai rajoittamattomat vakuutusmaksut, liikamaksut tai suuret määrät arvoltaan vähäisiä vakuutusmaksuja
 - iii. käteismaksut.
 - b) Helppo pääsy kertyneisiin varoihin; tuote sallii esimerkiksi osittaiset nostot tai ennenaikaiset takaisinostot milloin tahansa pientä veloitusta tai maksua vastaan.

- c) Vaihdamakelpoisuus; tuotetta voidaan esimerkiksi
 - i. kaupata jälkimarkkinoilla
 - ii. käyttää lainan vakuutena.
- d) Anonymiteetti; tuote tekee helpommaksi tai sallii asiakkaan pysymisen anonyyminä.

14.7. Tekijät, jotka voivat osaltaan vähentää riskiä: Tuote

- a) maksetaan vain ennalta määritellyssä tapauksessa, kuten kuolemantapauksessa tai tiettyinä päivämäärinä; esimerkkinä luotto-henkivakuutukset, jotka kattavat kulutusluotot ja asuntolainat ja joista maksetaan korvaus vain vakuutetun henkilön kuollessa
- b) ei sisällä takaisinostoarvoa
- c) ei sisällä sijoituspiirteitä
- d) ei mahdollista kolmansien osapuolten suorittamia maksuja
- e) edellyttää, että kokonaissijoitus on rajoitettava pieneen arvoon
- f) on henkivakuutus, jonka vakuutusmaksu on pieni
- g) sallii vain arvoltaan pienet, säännölliset vakuutusmaksut; liikamaksut eivät ole sallittuja
- h) on saatavilla vain työnantajien kautta; esimerkkinä eläke-etuuksia työntekijöille tarjoavat eläke-, eläkkeellesiirtymis- tai vastaavat järjestelyt, joiden maksut vähennetään palkasta ja joiden säännöt eivät salli sitä, että jäsen siirtää saamansa etuudet toiselle
- i) ei ole lunastettavissa lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä, kuten eläkejärjestelmissä, joissa ei ole ennen aikaista takaisinostomahdollisuutta.
- j) ei ole käytettävissä vakuutena
- k) ei salli käteismaksuja
- l) sisältää varojen saatavuutta rajoittavia ehtoja, jotka on täytettävä verohelpotusten saamiseksi.

Asiakkaaseen ja edunsaajaan kytkeytyvät riskitekijät

14.8. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Asiakkaan luonne, esimerkiksi
 - i. oikeushenkilöt, joiden rakenne vaikeuttaa tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan tunnistamista
 - ii. asiakas tai asiakkaan tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö
 - iii. vakuutuksen edunsaaja tai edunsaajan tosiasiallinen edunsaaja on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö
 - iv. asiakkaan ikä on tuotteeseen nähden epätavallinen (esim. asiakas on hyvin nuori tai hyvin vanha)
 - v. sopimus ei vastaa asiakkaan varallisuustilannetta
 - vi. asiakkaan ammatin tai toiminnan katsotaan erityisen todennäköisesti liittyvän rahanpesuun, koska niihin tiedetään liittyvän esimerkiksi paljon käteissuorituksia tai ne ovat alttiina suurelle lahjonnan riskille
 - vii. sopimuksen on allekirjoittanut ”portinvartija”, kuten omaisuudenhoitoyhtiö, joka toimii asiakkaan puolesta
 - viii. vakuutuksenottaja ja/tai sopimuksen edunsaaja ovat yrityksiä, joilla on hallintarekisteröityjä osakkeenomistajia ja/tai haltijaosakkeita.
- b) Asiakkaan käyttäytyminen:
 - i. Sopimuksen osalta esimerkiksi:
 - a. asiakas siirtää sopimuksen toistuvasti toiselle vakuutuksenantajalle
 - b. usein toistuvat ja selittämättömät takaisinostot etenkin, jos palautukset maksetaan eri pankkitileille
 - c. asiakas hyödyntää toistuvasti tai odottamattomalla tavalla harkinta-aikaa, etenkin, jos palautus maksetaan oletettavasti ulkopuoliselle kolmannelle osapuolelle
 - d. asiakas aiheuttaa suuret kustannukset pyrkiessään irtisanomaan tuotteen ennen aikaisesti

- e. asiakas siirtää sopimuksen oletettavasti ulkopuoliselle kolmannelle osapuolelle
 - f. asiakkaan pyyntö muuttaa tai nostaa vakuutussummaa ja/tai vakuutusmaksua on epätavallinen tai liiallinen.
- ii. Edunsaajan osalta esimerkiksi:
- a. vakuutuksenantaja saa tietää edunsaajan muutoksesta vasta, kun korvaushakemus tehdään
 - b. asiakas muuttaa edunsaajalauseketta ja nimeää edunsaajaksi oletettavasti ulkopuolisen kolmannen osapuolen
 - c. vakuutuksenantaja, asiakas, tosiasiallinen edunsaaja, edunsaaja tai edunsaajan tosiasiallinen edunsaaja ovat eri lainkäyttöalueilla.
- iii. Maksujen osalta esimerkiksi:
- a. asiakas käyttää epätavallisia maksutapoja, kuten käteistä tai strukturoituja rahoitusvälineitä tai muita maksuvälineitä, jotka edistävät anonymiteettiä
 - b. eri pankkitileiltä suoritettut maksut ilman selitystä
 - c. maksut pankeista, jotka eivät ole sijoittautuneet asiakkaan asuinmaahan
 - d. asiakas suorittaa toistuvia tai arvoltaan suuria liikamaksuja odottamattomasti
 - e. maksut saadaan ulkopuolisilta kolmansilta osapuolilta
 - f. täydentävät eläketurvamaksut lähellä eläköitymisajankohtaa.

14.9. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää riskiä: Kun henkivakuutuksen omistajana on yritysasiakas:

- a) Luotto- tai rahoituslaitos, jota koskevat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavelvoitteet ja jonka velvoitteiden noudattamista valvotaan direktiivin (EU) 2015/849 mukaisella tavalla.
- b) ETA-maassa sijaitseva julkishallinto tai julkinen yritys.

Jakelukanavaan kytkeytyvät riskitekijät

14.10. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Ilman henkilökohtaista läsnäoloa tapahtuva myynti, kuten verkko-, posti- tai puhelinmyynti ilman riittäviä suojatoimia, kuten sähköisiä allekirjoituksia tai asetuksen (EU) N:o 910/2014 kriteerit täyttäviä sähköisiä tunnistamiskeinoja.
- b) Pitkät välittäjäketjut.
- c) Välittäjää käytetään epätavallisissa olosuhteissa (esim. selittämättömän pitkä maantieteellinen etäisyys).

14.11. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää riskiä:

- a) Vakuutusenantaja tuntee hyvin välittäjät ja on vakuuttunut siitä, että välittäjä soveltaa asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, jotka ovat oikeassa suhteessa suhteeseen liittyvään riskiin nähden ja direktiivin (EU) 2015/849 vaatimusten mukaisia.
- b) Tuote on vain tiettyjen yhtiöiden työntekijöiden saatavilla, jotka ovat tehneet vakuutusenantajan kanssa sopimuksen työntekijöidensä henkivakuuttamisesta, esimerkiksi osana etuuspakettia.

Maahan tai maantieteelliseen alueeseen kytkeytyvät riskitekijät

14.12. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Vakuutusenantaja, asiakas, tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja, edunsaaja tai edunsaajan tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja sijaitsevat lainkäyttöalueilla tai ovat kytköksissä lainkäyttöalueisiin, joihin liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski. Yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota lainkäyttöalueisiin, joissa ei ole tehokasta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevaa valvontaa.
- b) Vakuutusmaksut maksetaan sellaisissa finanssilaitoksissa olevilta tileiltä, jotka ovat lainkäyttöalueilla, joihin liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski. Yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota lainkäyttöalueisiin, joissa ei ole tehokasta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevaa valvontaa.
- c) Välittäjä sijaitsee lainkäyttöalueella tai on kytköksissä lainkäyttöalueeseen, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski. Yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota lainkäyttöalueisiin, joissa ei ole tehokasta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevaa valvontaa.

14.13. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää riskiä:

- a) Maat, joissa luotettavien lähteiden, kuten keskinäisten arviointikertomusten ja yksityiskohtaisten arviointikertomusten mukaan on tehokkaat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmät.
- b) Maat, joissa luotettavien lähteiden mukaan on vain vähän lahjontaa tai muuta rikollista toimintaa.

Toimenpiteet

14.14. Direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan 5 kohdassa säädetään henkivakuutustoiminnan osalta, että yritysten on sovellettava asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä asiakkaan sekä tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan lisäksi edunsaajiin heti, kun edunsaajat on yksilöity tai nimetty. Tämä tarkoittaa, että yritysten on

- a) hankittava edunsaajan nimi, kun edunsaajaksi on yksilöity luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö tai oikeudellinen järjestely
- b) hankittava riittävästi tietoja varmistuakseen siitä, että ne pystyvät selvittämään kyseisten edunsaajien henkilöllisyyden maksuajankohtana, kun edunsaajina on henkilöryhmä tai heidät on nimetty tiettyjen ominaisuuksien mukaan. Esimerkiksi, jos edunsaajana on "tulevat lapsenlapseni", vakuutuksenantaja voi hankkia tietoa vakuutuksenottajan lapsista.

14.15. Yritysten on todennettava edunsaajien henkilöllisyydet viimeistään maksuajankohtana.

14.16. Jos yrityksessä on tiedossa, että henkivakuutus on siirretty kolmannelle osapuolelle, joka saa sopimuksen arvon itselleen, tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja on tunnistettava siirronajankohtana.

14.17. Direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan 6 kohdan noudattamiseksi, kun trustien ja samankaltaisten oikeudellisten järjestelyjen edunsaajina on henkilöryhmä tai heidät on nimetty tiettyjen ominaisuuksien mukaan, yritysten on hankittava riittävästi tietoja varmistuakseen siitä, että edunsaajien henkilöllisyydet voidaan selvittää maksuajankohtana tai kun edunsaajat käyttävät saamiaan oikeuksia.

Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

14.18. Noudattaakseen 18 a artiklan säännöksiä suhteista tai liiketoimista, joissa on mukana suuririskisiä kolmansia maita, yritysten on sovellettava tämän osalta I osastossa esitettyjä tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä. Seuraavat tehostettua

asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat toimenpiteet voivat olla aiheellisia kaikissa muissa suuririskisissä tilanteissa:

- a) Jos asiakas hyödyntää harkinta-aikaa, vakuutusmaksu on palautettava asiakkaan pankkitilille, jolta maksu on tehty. Yritysten on varmistettava, että ne ovat todentaneet asiakkaan henkilöllisyyden direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan mukaisesti ennen palautuksen maksamista etenkin, jos vakuutusmaksu on suuri tai tilanne vaikuttaa muutoin epätavalliselta. Yritysten on myös arvioitava, herättääkö peruuttaminen liiketoimea koskevia epäilyksiä ja olisiko asianmukaista lähettää ilmoitus epäilyttävästä toiminnasta.
- b) Yritys voi lisätoimenpiteiden avulla lisätä tietämystään asiakkaasta, tosiasiallisesta omistajasta ja edunsaajasta, edunsaajasta tai edunsaajan tosiasiallisesta omistajasta ja edunsaajasta, kolmatta osapuolta edustavista maksajista ja maksunsaajista. Esimerkiksi
 - i. olla soveltamatta direktiivin (EU) 2015/849 14 artiklan 2 kohdan poikkeusta, joka mahdollistaa poikkeamisen etukäteen tehtävästä henkilöllisyyden todentamisesta
 - ii. todentaa muiden asiaankuuluvien osapuolten henkilöllisyyden ennen liikesuhteen aloittamista, mukaan lukien kolmatta osapuolta edustavat maksaja ja maksunsaaja
 - iii. hankkia lisätietoja liikesuhteen tarkoituksen ja laadun selvittämiseksi
 - iv. hankkia lisätietoja asiakkaasta ja päivittää säännöllisemmin asiakkaan ja tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan tunnistetiedot
 - v. selvittää syyn, jos maksaja on muu kuin asiakas
 - vi. todentaa henkilöllisyydet useammasta kuin yhdestä luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä
 - vii. selvittää asiakkaan varallisuuden ja varojen alkuperän, esimerkiksi työsuhdetta ja palkkaa koskevien tietojen, perintö- tai avioerosopimusten perusteella
 - viii. mahdollisuuksien mukaan tunnistaa edunsaaja ja todentaa tämän henkilöllisyys liikesuhteen alussa pikemmin kuin odottaa, että heidät yksilöidään tai nimetään, ottaen huomioon, että edunsaaja voi muuttua vakuutuksen voimassaolon aikana
 - ix. tunnistaa ja todentaa edunsaajan tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyys
 - x. direktiivin (EU) 2015/849 20 ja 21 artiklan mukaisesti toteuttaa toimenpiteitä sen selvittämiseksi, onko asiakas poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö ja onko edunsaaja tai edunsaajan tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja poliittisesti

vaikutusvaltainen henkilö silloin, kun vakuutus siirretään kokonaan tai osittain, tai viimeistään maksuajankohtana

- xi. edellyttää ensimmäisen maksun suorittamista asiakkaan nimissä olevalta tililtä, joka on pankissa, johon sovellettavat asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat vaatimukset ovat vähintään direktiivin (EU) 2015/849 mukaisia.

14.19. Direktiivin (EU) 2015/849 20 artikla edellyttää, että jos liikesuhteeseen poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön kanssa liittyvä riski on suuri, yritysten on direktiivin 13 artiklan mukaisten asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden soveltamisen lisäksi ilmoitettava asiasta ylemmälle johdolle ennen vakuutuskorvausten maksamista, jotta ylempi johto saa käsityksen tilanteeseen liittyvästä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskistä ja voi päättää sopivimmista toimenpiteistä riskin vähentämiseksi. Yritysten on lisäksi sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koko liikesuhteen osalta.

14.20. Yritysten on

- a) hankittava lisätietoja liikesuhteesta, jotta ne pystyvät ymmärtämään asiakkaan/vakuutetun ja edunsaajan välisen suhteen luonteen sekä maksajan ja edunsaajan välisen suhteen luonteen, jos maksaja on joku muu kuin asiakas/vakuutettu, ja
- b) tehostettava varojen lähteen valvontaa.

14.21. Jos edunsaaja on poliittisesti vaikutusvaltainen nimenomaisesti nimetty henkilö, yritysten ei pidä odottaa vakuutuskorvausten maksamista koko liikesuhteen tehostetun valvonnan tekemiseksi.

14.22. Liiketoimien tiheämpi ja perusteellisempi seuranta voi olla tarpeen (tarvittaessa myös varojen alkuperän selvittäminen).

Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

14.23. Seuraavat toimenpiteet voivat täyttää osan asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevista vaatimuksista vähäriskisissä tilanteissa (kansallisen lainsäädännön sallimissa rajoissa):

- a) Yritykset voivat olettaa, että asiakkaan henkilöllisyyden todentamisvaatimus täyttyy maksun perusteella, joka on veloitettu tililtä, jonka yritys on vakuuttanut olevan ETA-säännellyssä luottolaitoksessa yksin tai jaetusti asiakkaan nimissä.
- b) Yritykset voivat olettaa, että sopimuksen edunsaajan henkilöllisyyden todentamisvaatimus täyttyy maksun perusteella, joka on tehty ETA-säännellyssä luottolaitoksessa edunsaajan nimissä olevalle tilille.

Ohje 15: Alakohtainen ohje sijoituspalveluyrityksille

- 15.1. Direktiivin (EU) 2014/65 4 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa määriteltyjen sijoituspalveluyritysten on direktiivin (EU) 2014/65 4 artiklan 1 kohdan 2 alakohdassa määriteltyjä sijoituspalveluja tarjotessaan tai suorittaessaan otettava huomioon seuraavat riskitekijät ja toimenpiteet näiden ohjeiden I osastossa jo esitettyjen ohella. Alakohtainen ohje 12 voi myös olla merkityksellinen tässä yhteydessä.
- 15.2. Noudattaakseen direktiivin (EU) 2015/849 mukaisia velvollisuuksiaan tämän alan yritysten on otettava huomioon, että
- a) tämän alan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski juontuu ensisijaisesti riskistä, joka liittyy sijoituspalveluyritysten palvelemien asiakkaiden tyyppiin, ja
 - b) sijoituspalveluyritysten harjoittamien toimien luonne tarkoittaa, että ne voivat altistaa markkinoiden väärinkäytön kaltaisille esirikoksille, jotka voivat johtaa rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen.

Riskitekijät

Tuotteeseen, palveluun tai liiketoimeen kytkeytyvät riskitekijät

- 15.3. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:
- a) Liiketoimet ovat epätavallisen suuria asiakkaan profiilin kannalta.
 - b) Selvitysjärjestelyt, jotka ovat epätavallisia tai vaikuttavat sääntöjenvastaisilta.
 - c) Muita kauppoja tai liiketoimia toistavat kaupat tai liiketoimet, joihin liittyy valuutan muuntamiseen käytettäviä arvopapereita ja jotka vaikuttavat epätavallisilta tai joilla ei ole selvää liiketoiminnallista tai taloudellista syytä.
 - d) Tuote tai palvelu on jäsenneily siten, että asiakkaiden tunnistaminen voi olla vaikeaa. Kolmannen osapuolen maksut ovat mahdollisia.
- 15.4. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää riskiä:
- a) Tuotteeseen tai palveluun sovelletaan pakollisia avoimuus- ja/tai julkistamisvaatimuksia.

Asiakkaaseen liittyvät riskitekijät

15.5. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Asiakkaan käyttäytyminen, esimerkiksi
 - i. sijoitus on vailla selvää taloudellista tarkoitusta
 - ii. asiakas haluaa ilman selvää perustetta ostaa takaisin tai lunastaa pitkäaikaissijoituksen pian alkuperäisen sijoituksen jälkeen tai ennen osingonmaksupäivää, etenkin jos tämä johtaa taloudelliseen menetykseen tai suurten välityspalkkioiden maksamiseen
 - iii. asiakas pyytää toistuvasti osakkeiden ostoa ja myyntiä lyhyen ajan sisällä ilman selvää strategiaa tai taloudellista perustetta
 - iv. haluttomuus toimittaa asiakkaan tuntemistietoja asiakkaasta ja tosiasiallisesta omistajasta ja edunsaajasta
 - v. toistuvat muutokset asiakkaan tuntemistietoihin tai maksutietoihin
 - vi. asiakas siirtää enemmän varoja kuin mitä sijoitukseen tarvitaan ja pyytää ylijäävän summan takaisinmaksua
 - vii. olosuhteet, joissa asiakas käyttää harkinta-aikaa hyväkseen, antaa aihetta epäilyksille
 - viii. useiden tilien käyttö ilman ennakoilmoitusta etenkin, jos tilejä on useiden tai suuririskisten lainkäyttöalueiden pankeissa
 - ix. asiakas haluaa rakentaa liikesuhteen niin, että eri lainkäyttöalueilla käytetään useita toimijoita, kuten hallintayhtiöitä, etenkin, jos lainkäyttöalueisiin liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski.
- b) Asiakkaan luonne, esimerkiksi
 - i. asiakas on yritys, trusti tai muu oikeudellinen järjestely, jolla on trusteja vastaava rakenne tai vastaavia toimintoja ja joka on sijoittautunut lainkäyttöalueelle, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski (yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota lainkäyttöalueisiin, jotka eivät noudata tehokkaasti kansainvälisiä verotuksen ja tietojen jakamisen avoimuutta koskevia standardeja)
 - ii. asiakas on sijoitusväline, joka soveltaa omiin asiakkaisiinsa vain vähän tai ei ollenkaan asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä
 - iii. asiakas on sääntelemätön kolmannen osapuolen sijoitusväline

- iv. asiakkaan omistus- ja määräysvaltarakenne on läpinäkymätön
 - v. asiakas tai asiakkaan tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö tai hänellä on muu merkittävä asema, joka voisi mahdollistaa aseman väärinkäytön yksityiseksi hyödyksi
 - vi. asiakas on sääntelemätön hallintayhtiö, jonka osakkeenomistajat ovat tuntemattomia.
- c) Asiakkaan liiketoiminta, esimerkiksi asiakkaan varat, on peräisin liiketoiminnasta sektoreilla, joihin liittyy suurempi talousrikollisuuden riski, kuten rakennusalalla, lääketeollisuudessa ja terveydenhuollossa, ase- ja puolustustarvikekaupassa, kaivannaisteollisuudessa ja julkisissa hankinnoissa.

15.6. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää riskiä:

- a) Asiakas on institutionaalinen sijoittaja, jonka aseman ETA-alueella sijaitseva valtion virasto on todentanut, esimerkiksi valtionhallinnon hyväksymä eläkejärjestelmä.
- b) Asiakas on ETA-maassa sijaitseva valtion virasto.
- c) Asiakas on ETA-maahan sijoittautunut finanssilaitos.

Jakelukanavaan kytkeytyvät riskitekijät

15.7. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) monimutkaisuus toimeksiantojen vastaanotto- ja siirtoketjussa
- b) monimutkaisuus sijoitustuotteiden jakeluketjussa
- c) kauppapaikan jäseniä tai osallistujia sijaitsee suuririskisillä lainkäyttöalueilla.

Maahan tai maantieteelliseen alueeseen kytkeytyvät riskitekijät

15.8. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Sijoittaja tai säilyttäjä sijaitsee lainkäyttöalueella, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski.
- b) Varat ovat peräisin lainkäyttöalueelta, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski.

Toimenpiteet

- 15.9. Noudattaakseen direktiivin (EU) 2015/849 mukaisia velvollisuuksiaan yritysten on rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevia toimintaperiaatteitaan ja menettelytapojaan laatiessaan otettava huomioon, että niiden harjoittaman toiminnan tyyppin mukaan niihin sovelletaan sääntöjä, joiden nojalla niiden on kerättävä kattavasti tietoja asiakkaistaan. Jos näin on, niiden on pohdittava, missä määrin toisen rahoitusmarkkinadirektiivin ja Euroopan markkinarakenneasetuksen noudattamiseksi hankittuja tietoja voidaan käyttää myös niiden asiakkaan tuntemisvelvollisuuden täyttämiseksi tavanomaisissa tilanteissa.
- 15.10. Erityisesti omaisuudenhoitajien on yleensä tunnettava asiakkaansa hyvin voidakseen yksilöidä heille sopivat sijoitussalkut. Kerättävät tiedot ovat vastaavia kuin mitä yritykset keräävät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntatarkoituksiin.
- 15.11. Yritysten on suuririskisissä tilanteissa noudatettava I osastossa esitettyjä tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia ohjeita. Jos liikesuhteeseen liittyvä riski on suuri, yritysten on lisäksi
- a) tunnistettava ja tarvittaessa todennettava yrityksen asiakkaan taustalla olevien sijoittajien henkilöllisyys, jos asiakas on sääntelemätön kolmannen osapuolen sijoitusväline
 - b) ymmärrettävä todentamattomalle kolmannelle osapuolelle suoritetun maksun tai tilisiirron tai kolmannelta osapuolelta vastaanotetun maksun tai tilisiirron syy.
- 15.12. Omaisuudenhoitajat voivat vähäriskisissä tilanteissa soveltaa kansallisen lainsäädännön sallimissa rajoissa I osastossa esitettyjä yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia ohjeita.

Ohje 16: Alakohtainen ohje sijoitusrahastoille

- 16.1. Sijoitusrahastojen tarjoamiseen voi osallistua monia toimijoita, kuten rahastonhoitaja, nimitetyt neuvonantajat, säilyttäjät ja alisäilyttäjät, rekisterinpitäjät ja joissain tapauksissa päävälittäjät. Myös sijoitusrahastojen jakeluun voi osallistua monia toimijoita, kuten sidonnaisasiamiehiä, konsultoivia ja täyden valtakirjan omaisuudenhoitajia, alustapalveluntarjoajia ja riippumattomia sijoitusneuvoja.
- 16.2. Sijoitusrahastojen jakeluprosessiin osallistuvat toimijat ja heidän lukumääränsä riippuu rahaston luonteesta ja voi vaikuttaa siihen, miten paljon rahasto tietää asiakkaastaan ja sijoittajistaan. Rahasto tai rahastonhoitaja, jos rahasto ei itse ole ilmoitusvelvollinen, on vastuussa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavelvoitteiden noudattamisesta, vaikka yksi tai useampi muista toimijoista voi tietäen edellytyksin täyttää osan rahaston asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevista velvoitteista.
- 16.3. Henkilöt tai yhteisöt voivat käyttää sijoitusrahastoja rahanpesu- ja terrorismin rahoitustarkoituksiin:
- a) Vähittäisrahastojen jakelu tapahtuu usein ilman henkilökohtaista läsnäoloa; rahastot ovat usein helposti ja suhteellisen nopeasti saatavilla, ja rahasto-osuuksia voi siirtää eri osapuolten kesken.
 - b) Vaihtoehtorahastoilla, kuten hedge-, kiinteistö- ja pääomarahastoilla on yleensä pienempi sijoittajajoukko, joita voivat olla yksityishenkilöt sekä institutionaaliset sijoittajat (eläkerahastot, rahastojen rahastot). Kyseisiin rahastoihin, jotka on suunniteltu rajatulle määrälle varakkaita yksityishenkilöitä tai perheiden tai sukujen omaisuudenhoidosta vastaaville family office -yrityksille, kohdistuu vähittäisrahastoja huomattavasti suurempi riski joutua väärinkäytetyksi rahanpesu- ja terrorismin rahoitustarkoituksiin, koska sijoittajilla on todennäköisemmin määräysvaltaa rahaston varoihin. Jos sijoittajilla on määräysvaltaa varoihin, rahastoja käytetään tällöin henkilökohtaisten varojen hallintaan, mikä mainitaan direktiivin (EU) 2015/849 liitteessä III mahdollisesti suurempaan riskiin viittaavana tekijänä.
 - c) Sijoitukset ovat luonteeltaan usein keski- tai pitkäaikaisia, mikä voi osaltaan vähentää houkutusta käyttää tuotteita rahanpesutarkoituksiin. Niiden kyky tuottaa kasvua ja tuloa voi kuitenkin olla houkutteleva tekijä rahanpesijöille.
- 16.4. Tämä alakohtainen ohje on tarkoitettu
- a) sijoitusrahastoille, jotka pitävät omia osakkeitaan tai osuuksiaan kaupan direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 2 kohdan d alakohdan mukaisesti, ja
 - b) rahastojenhoitajille, jos sijoitusrahastoa ei ole perustettu.

Rahastojen tarjoamiseen tai jakeluun osallistuvien muiden toimijoiden, kuten välittäjien, on noudatettava omia asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia velvoitteitaan ja tarkasteltava tämän ohjeen asiaankuuluvia lukuja tarpeen mukaan.

Alakohtaiset ohjeet 8, 14 ja 15 voivat myös olla merkityksellisiä rahastoille ja rahastonhoitajille.

Riskitekijät

Tuotteeseen, palveluun tai liiketoimeen kytkeytyvät riskitekijät

16.5. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä rahastoon liittyvää riskiä:

- a) Rahasto on suunnattu rajatulle määrälle varakkaita yksityishenkilöitä tai perheiden tai sukujen omaisuudenhoidosta vastaavia family office -yrityksiä, esimerkkinä yksityinen rahasto tai yhden sijoittajan rahasto.
- b) Rahastoon voi tehdä merkinnän, jonka jälkeen sijoituksen voi nopeasti lunastaa ilman, että sijoittaja aiheuttaa merkittäviä hallinnollisia kustannuksia.
- c) Rahaston osuuksilla tai osakkeilla voidaan käydä kauppaa ilman, että rahastolle tai rahastonhoitajalle ilmoitetaan kaupasta kaupantekohetkellä.
- d) Sijoittajaa koskevat tiedot jaetaan useille tahoille.

16.6. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä merkintään liittyvää riskiä:

- a) Merkintään liittyy tilejä tai kolmansia osapuolia useilta lainkäyttöalueilta etenkin, jos lainkäyttöalueisiin liittyy I osaston ohjeissa 2.9–2.15 määritelty suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski.
- b) Merkintään liittyy kolmannen osapuolen merkitsijöitä tai maksunsaajia etenkin, jos tämä ei ollut odotettavissa.

16.7. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää rahastoon liittyvää riskiä:

- a) Maksut kolmansille osapuolille ja kolmansilta osapuolilta eivät ole sallittuja.
- b) Rahasto on avoin vain piensijoittajille, ja sijoituksilla on katto.

Asiakkaaseen liittyvät riskitekijät

16.8. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä: Asiakkaan käyttäytyminen on epätavallista, esimerkiksi:

- a) Sijoituksella ei ole selvää strategiaa tai taloudellista tarkoitusta tai asiakas tekee sijoituksia, jotka eivät vastaa asiakkaan yleistä taloudellista tilannetta, jos tämä on rahaston tai rahastonhoitajan tiedossa.

- b) Asiakas pyytää ostamaan ja/tai myymään toistuvasti osuuksia tai osakkeita pian alkuperäisen sijoituksen jälkeen tai ennen osingonmaksupäivää ilman selvää perustetta etenkin, jos tämä johtaa taloudelliseen tappioon tai suurten välityspalkkioiden maksamiseen.
- c) Asiakas siirtää enemmän varoja kuin mitä sijoitukseen tarvitaan ja pyytää ylijäävän summan takaisinmaksua.
- d) Asiakas käyttää useita tilejä ilman etukäteisilmoitusta, etenkin, jos tilejä pidetään useilla lainkäyttöalueilla tai lainkäyttöalueilla, joihin liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski.
- e) Asiakas haluaa rakentaa liikesuhteen niin, että eri lainkäyttöalueilla käytetään useita toimijoita, kuten sääntelemättömiä hallintayhtiöitä, etenkin, jos lainkäyttöalueisiin liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski.
- f) Asiakas muuttaa yhtäkkiä toimituspaikkaa ilman perustetta, esimerkiksi muuttamalla asuinmaata.

16.9. Seuraavat tekijät voivat osaltaan vähentää riskiä:

- a) Asiakas on institutionaalinen sijoittaja, jonka aseman ETA-alueella sijaitseva valtion virasto on todentanut, esimerkiksi valtionhallinnon hyväksymä eläkejärjestelmä.
- b) Asiakas on yritys, johon sovellettavat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat vaatimukset ovat vähintään direktiivin (EU) 2015/849 mukaisia.

Jakelukanavaan kytkeytyvät riskitekijät

16.10. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Monimutkaiset jakelukanavat, jotka rajoittavat rahaston mahdollisuutta valvoa liikesuhteitaan sekä kykyä seurata liiketoimia; rahasto käyttää jakeluun esimerkiksi lukuisia alajakelijoita kolmansissa maissa.
- b) Jakelija sijaitsee lainkäyttöalueella, johon liittyy tämän ohjeen yleisessä osassa määritelty suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski.

16.11. Seuraavat tekijät voivat viitata vähäisempään riskiin:

- a) Rahasto hyväksyy vain tietyntyyppiset matalan riskin sijoittajat, kuten säännellyt yritykset, jotka toimivat pääsijoittajina (esim. henkivakuutusyhtiöt), tai yritysten eläkejärjestelmät.

- b) Rahaston voi ostaa tai lunastaa vain sellaisen yrityksen välityksellä, johon sovellettavat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat vaatimukset ovat vähintään direktiivin (EU) 2015/849 mukaisia.

Maahan tai maantieteelliseen alueeseen kytkeytyvät riskitekijät

16.12. Seuraavat tekijät voivat osaltaan lisätä riskiä:

- a) Asiakkaan tai tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan rahat ovat peräisin lainkäyttöalueelta, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski etenkin, jos lainkäyttöalueella esiintyy paljon rahanpesun esirikoksia.
- b) Asiakas pyytää sijoituksensa lunastamista tilille luottolaitoksessa, joka sijaitsee lainkäyttöalueella, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski.

Toimenpiteet

16.13. Toimenpiteet, joita rahastojen tai rahastonhoitajien on toteutettava noudattaakseen asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia velvoitteitaan, riippuvat siitä, miten asiakas tai sijoittaja (kun sijoittaja ei ole asiakas) liittyy mukaan rahastoon. Rahaston tai rahastonhoitajan on sovellettava myös riskialttiuteen perustuvia toimenpiteitä tunnistaakseen ja todentaakseen mahdollisten luonnollisten henkilöiden henkilöllisyydet, jotka omistavat tai hallinnoivat asiakasta (tai jonka puolesta liiketoimi suoritetaan), esimerkiksi pyytämällä mahdollisia asiakkaita ilmoittamaan, milloin he aikovat liittyä rahastoon, sijoittavatko he omaan lukuunsa vai toimivatko he välittäjänä ja sijoittavat toisen puolesta.

16.14. Asiakas on

- a) luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka suoraan ostaa rahaston osuuksia tai osakkeita omaan lukuunsa eikä toisten, taustalla olevien sijoittajien lukuun
- b) yritys, joka osana taloudellista toimintaansa suoraan ostaa osuuksia tai osakkeita omissa nimissään ja käyttää määräysvaltaansa sijoitukseen yhden tai useamman kolmannen osapuolen hyödyksi, joilla ei ole määräysvaltaa sijoitukseen tai sijoituspäätöksiin
- c) yritys, esimerkiksi rahoituksenvälittäjä, joka toimii omissa nimissään ja on rekisteröity rahaston osakkeiden/osuuksien rekisteriin, mutta toimii yhden tai useamman kolmannen osapuolen lukuun ja heidän antamiensa yksityiskohtaisten ohjeiden mukaan (esim. koska rahoituksenvälittäjä on hallintarekisteriin merkitty haltija, arvopaperinvälittäjä, usean asiakkaan asiakasvaratilien/yhteistilien hoitaja tai vastaavien passiivisten järjestelyjen hoitaja)

- d) yrityksen asiakas, esimerkiksi rahoituksenvälittäjän asiakas, jos yritystä ei ole rekisteröity rahaston osakkeiden/osuuksien rekisteriin (esim. koska sijoitusrahasto käyttää rahoituksenvälittäjää rahaston osakkeiden tai osuuksien jakeluun ja sijoittaja ostaa osuuksia tai osakkeita yrityksen kautta, ja se on rekisteröity rahaston osakkeiden/osuuksien rekisteriin).

Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

16.15. Ohjeiden 16.14 kohdissa a ja b kuvatuissa tilanteissa rahaston tai rahastonhoitajan on sovellettava esimerkiksi seuraavia tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, kun riski on suuri:

- a) hankittava lisätietoja asiakkaasta, esimerkiksi asiakkaan maineesta tai taustasta, ennen liikesuhteen aloittamista
- b) suoritettava lisätoimia hankittujen asiakirjojen ja tietojen todentamiseksi
- c) hankittava tietoja asiakkaan ja asiakkaan tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan varojen ja/tai varallisuuden alkuperästä
- d) edellytettävä, että lunastusmaksu suoritetaan sen tilin kautta, jota käytettiin sijoituksen tekemiseen tai joka on yksin tai jaetusti asiakkaan nimissä
- e) lisättävä liiketoimien seurannan tiheyttä ja perusteellisuutta
- f) edellytettävä, että ensimmäinen maksu suoritetaan yksin tai jaetusti asiakkaan nimissä olevalta maksutililtä, joka on ETA-säännellyssä luotto- tai finanssilaitoksessa tai säännellyssä luotto- tai finanssilaitoksessa kolmannessa maassa, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat vaatimukset ovat vähintään direktiivin (EU) 2015/849 mukaisia
- g) hankittava ylemmän johdon hyväksyntä liiketoimen ensimmäisenä suoritusajankohtana
- h) tehostettava asiakassuhteen ja yksittäisten liiketoimien seuranta.

16.16. Jos ohjeen 16.14 kohdassa c kuvatuissa tilanteissa riski on kohonnut ja etenkin, jos rahasto on tarkoitettu vain rajatulle määrälle sijoittajia, on sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, joihin voi sisältyä edellä ohjeessa 16.15 mainitut toimenpiteet.

16.17. Jos rahoituksen välittäjä on sijoittautunut kolmanteen maahan ja aloittanut kirjeenvaihtajapankkitoimintaa vastaavan suhteen rahaston tai rahastonhoitajan kanssa, ohjeissa 16.20 ja 16.21 kuvattuja toimenpiteitä ei sovelleta. Tällaisissa tapauksissa yritysten on direktiivin (EU) 2015/849 19 artiklan mukaisten velvollisuuksiensa täyttämiseksi

sovellettava välittäjään alakohtaisissa ohjeissa 8. 14–8.17 lueteltuja asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä.

16.18. Jos ohjeen 16.14 kohdassa d kuvatuissa tilanteissa riski on kohonnut ja etenkin, jos rahasto on tarkoitettu vain rajatulle määrälle sijoittajia, rahaston tai rahastonhoitajan on sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, joihin voivat sisältyä edellä ohjeessa 16.15 mainitut toimenpiteet.

Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

16.19. Ohjeen 16.14 kohdissa a ja b kuvatuissa tilanteissa, vähäriskisissä tilanteissa, kansallisen lainsäädännön sallimissa rajoissa ja edellyttäen, että varat on todistettavasti siirretty ETA-säännellyssä luotto- tai rahoituslaitoksessa yksin tai jaetusti asiakkaan nimissä olevalle maksutilille tai siltä pois, rahasto tai rahastonhoitaja voi soveltaa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemismenettelyä esimerkiksi täyttämällä osan asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevista vaatimuksista varojen alkuperän avulla.

16.20. Ohjeen 16.14 kohdassa c kuvatuissa tapauksissa, jos rahoituksenvälittäjä on rahaston tai rahastonhoitajan asiakas, rahaston tai rahastonhoitajan on sovellettava rahoituksen välittäjään riskialttiuteen perustuvia asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä. Rahaston tai rahastonhoitajan on toteutettava myös riskialttiuteen perustuvia toimenpiteitä tunnistaakseen ja todentaakseen rahoituksenvälittäjän taustalla olevien sijoittajien henkilöllisyyden, koska sijoittajat voisivat olla välittäjän kautta sijoitettujen varojen tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia. Rahastot tai rahastonhoitajat voivat vähäriskisissä tilanteissa soveltaa kansallisen lainsäädännön sallimissa rajoissa näiden ohjeiden I osastossa kuvattujen kaltaisia yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä seuraavin edellytyksin:

- a) Rahoituksenvälittäjä sijaitsee ETA-maassa ja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavelvoitteet koskevat sitä tai se sijaitsee kolmannessa maassa, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat vaatimukset ovat vähintään direktiivin (EU) 2015/849 mukaisia.
- b) Rahoituksenvälittäjän vaatimusten noudattamista valvotaan tehokkaasti.
- c) Rahasto tai rahastonhoitaja on toteuttanut riskialttiuteen perustuvia toimia vakuuttuakseen siitä, että liikesuhteeseen liittyvä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski on vähäinen muun muassa sen arvion perusteella, jonka rahasto tai rahastonhoitaja on tehnyt rahoituksenvälittäjän liiketoiminnasta, rahoituksenvälittäjän palvelemasta asiakaskunnasta ja niistä lainkäyttöalueista, joille välittäjän liiketoiminta altistuu.
- d) Rahasto tai rahastonhoitaja on toteuttanut riskialttiuteen perustuvia toimia vakuuttuakseen siitä, että välittäjä soveltaa omiin asiakkaisiinsa ja asiakkaidensa tosiasiallisiin omistajiin ja edunsaajiin järeitä ja riskialttiuteen perustuvia

asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä. Rahaston tai rahastonhoitajan on tämän osana toteutettava riskialttiuteen perustuvia toimenpiteitä arvioidakseen välittäjän asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimintaperiaatteiden ja menettelytapojen riittävyttä esimerkiksi tarkastelemalla julkisesti saatavilla olevia vaatimusten noudattamista koskevia tietoja tai olemalla suoraan yhteydessä välittäjään.

- e) Rahasto tai rahastonhoitaja on toteuttanut riskialttiuteen perustuvia toimia vakuuttuakseen siitä, että välittäjä toimittaa pyynnöstä välittömästi asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat tiedot ja asiakirjat taustalla olevista sijoittajista. Rahasto tai rahastonhoitaja on esimerkiksi sisällyttänyt asiaankuuluvat ehdot välittäjän kanssa tehtyyn sopimukseen tai pistokokein testannut välittäjän kykyä toimittaa asiakkaan tuntemistietoja pyynnöstä.

16.21. Ohjeen 16.14 kohdassa d kuvatuissa tapauksissa rahaston tai rahastonhoitajan on sovellettava rahaston tai rahastonhoitajan asiakkaan lopulliseen sijoittajaan riskialttiuteen perustuvia asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä. Rahasto tai rahastonhoitaja voi tukeutua välittäjään direktiivin (EU) 2015/849 II luvun 4 jakson edellytysten mukaisesti täyttääkseen asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat velvoitteensa.

16.22. Rahastot tai rahastonhoitajat voivat vähäriskisissä tilanteissa soveltaa kansallisen lainsäädännön sallimissa rajoissa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä. Edellyttäen, että ohjeessa 16.20 luetellut edellytykset täyttyvät, yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskeviin toimenpiteisiin voi sisältyä se, että rahasto tai rahastonhoitaja hankkii tunnistetiedot rahaston osakerekisteristä sekä direktiivin (EU) 2015/849 27 artiklan 1 kohdassa määritellyt tiedot välittäjältä kohtuullisessa ajassa. Rahaston tai rahastonhoitajan on asetettava aikataulu tietojen hankkimiselle riskiperusteisen lähestymistavan mukaisesti.

Ohje 17 Alakohtainen ohje säännellyille joukkorahoitusaloille

- 17.1. Tässä alakohtaisessa ohjeessa käytetään asetuksen (EU) 2020/1503 2 artiklan 1 kohdassa annettuja seuraavia määritelmiä, joita on sovellettava: 'joukkorahoituspalvelu', 'joukkorahoitusaloista', 'joukkorahoituspalvelun tarjoaja', 'hankkeen toteuttaja' ja 'sijoittaja'. Tässä alakohtaisessa ohjeessa 'asiakkaalla' on kyseisen asetuksen 2 artiklan 1 kohdan g alakohdassa annettu merkitys.
- 17.2. Joukkorahoituspalvelun tarjoajien on tiedostettava riskit, jotka johtuvat joukkorahoitusalojen rajattomasta luonteesta, koska joukkorahoituspalvelun tarjoajien asiakkaat voivat sijaita missä päin maailmaa tahansa, myös suuririskisillä lainkäyttöalueilla. Joukkorahoituspalvelun tarjoajien on tunnettava asiakkaansa, jotta voidaan estää niiden joukkorahoitusalojen käyttäminen keksittyjen sijoitushankkeiden rahoittamiseen laittomilla varoilla tai niiden käyttäminen väärin terrorismin rahoittamiseen siten, että annetaan tekaistu syy joukkorahoitushankkeelle, jota ei ikinä toteuteta, ja joukkorahoituksesta saadut varat käytetään terrori-iskun rahoittamiseen.
- 17.3. Joukkorahoituspalvelun tarjoajien on otettava huomioon tässä alakohtaisessa ohjeessa esitetyt riskitekijät ja toimenpiteet I osastossa esitettyjen ohella. Sijoituspalveluja tarjoavien joukkorahoituspalvelun tarjoajien on myös tutustuttava alakohtaiseen ohjeeseen 16.

Riskitekijät

Tuotteeseen, palveluun ja liiketoimeen kytkeytyvät riskitekijät

- 17.4. Joukkorahoituspalvelun tarjoajan on otettava huomioon seuraavat riskitekijät, jotka voivat mahdollisesti lisätä riskiä:
- a) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja kerää varoja joukkorahoitusaloilla mutta sallii myöhemmän siirtämisen eteenpäin, myös liiketoimintamallit, joissa
 - i. rahaa kerätään määrittelemättömään hankkeeseen ja pidetään myöhemmin sijoittajan tilillä, kunnes hanke on määritelty, tai
 - ii. rahaa kerätään mutta se voidaan palauttaa sijoittajille, jos rahankeräystavoitetta ei saavuteta tai jos hankkeen toteuttaja ei ole saanut rahoja.
 - b) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja sallii sijoitusten ennakkoisen takaisinmaksun, lainojen maksamisen takaisin aikaisemmin tai sijoitusten tai lainojen uudelleenmyynnin jälkimarkkinoilla.

- c) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja ei rajoita mitenkään liiketoimien kokoa, määrää tai arvoa, joukkorahoituslupalla käsiteltäviä lataamista tai lunastusta eikä niiden varojen määrää, jotka tallennetaan yksittäisen sijoittajan tileille.
- d) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja antaa sijoittajien tehdä maksun hankkeen toteuttajalle joukkorahoituslupalla välineillä, jotka eivät joko kuulu mihinkään sääntelyjärjestelmään tai joiden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat vaatimukset eivät ole vähintään direktiivin (EU) 2015/849 mukaisia.
- e) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja hyväksyy joukkorahoituslupalla käteissijoitukset sijoittajilta, jotka ovat yksityishenkilöitä tai sääntelemättömiä oikeushenkilöitä, tai sallii näiden tekemät käteisnostot.
- f) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja tarjoaa sijoittajille tai lainanantajille vivutusta tai etuoikeutetun lunastuksen tai tuottotakuun.
- g) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja ei vahvista sitoumustaan ostaa arvopaperit takaisin eikä kyseiselle takaisinostolle ole aikaa.
- h) Muille kuin oman pääoman ehtoisiin rahoitusvälineille ei ole annettu ymmärrettävällä tavalla nimelliskorkokantaa, päivämäärää, josta lähtien korko tulee maksettavaksi, korkomaksujen eräpäiviä, erääntymispäivää eikä sovellettavaa tuottoa.
- i) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja sallii virtuaalivaluuttoina tehtävät maksut joukkorahoituslupalle.
- j) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja antaa sijoittajien ja hankkeen toteuttajien pitää joukkorahoituslupalla useita tilejä, jotka eivät liity tiettyyn joukkorahoitushankkeeseen.
- k) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja sallii sijoittajien tai hankkeen toteuttajien väliset siirrot joukkorahoituslupalla.

17.5. Joukkorahoituspalvelun tarjoajan on otettava huomioon seuraavat riskitekijät, jotka voivat mahdollisesti vähentää riskiä:

- a) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja edellyttää, että sijoittamista, lunastamista, lainaamista tai takaisinmaksua varten tarkoitettavat varat todistettavasti nostetaan tililtä tai lähetetään tilille, joka on yksin tai jaetusti asiakkaan nimissä luottolaitoksessa tai rahoituslaitoksessa tai direktiivin (EU) 2015/2366 nojalla luvan saaneessa maksulaitoksessa, johon sovellettavat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat vaatimukset ovat vähintään direktiivin (EU) 2015/849 mukaisia.

- b) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja asettaa arvon alarajat joukkorahoituspalvelun alustalla käsiteltävälle sijoittamiselle, lainaamiselle, lunastamiselle ja takaisinmaksulle rahamääräisen koon ja maksujen määrän osalta.
- c) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja edellyttää joukkorahoituspalvelun kautta saaduilta investoinneilta kiinteää tai pidempää hallussapitojaksoa ja sitä kautta saadulta lainoilta kiinteää tai pidempää takaisinmaksuaikaa.
- d) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja rajoittaa niiden varojen määrää, jotka voidaan tallettaa milloin tahansa mille tahansa tilille joukkorahoituspalvelun alustalla.
- e) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja käyttää teknologiaa havaitakseen, käyttävätkö sijoittajat tai hankkeen toteuttajat virtuaalista yksityisverkkoa tai muita teknologioita, joilla voidaan salata todellinen sijainti ja laite joukkorahoituspalvelun alustaa käytettäessä.
- f) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja ei salli useiden tilien luomista joukkorahoituspalvelun alustalle.

Asiakkaaseen kytkeytyvät riskitekijät

17.6. Joukkorahoituspalvelun tarjoajan on otettava huomioon seuraavat riskitekijät, jotka voivat mahdollisesti lisätä riskiä:

- a) Asiakkaan luonne tai käyttäytyminen on epätavallista, esimerkiksi:
 - i. Sijoitus tai laina on vailla selvää strategiaa tai taloudellista tarkoitusta.
 - ii. Sijoittaja pyytää maksamaan sijoituksen takaisin pian alkuperäisen sijoituksen jälkeen.
 - iii. Sijoittaja pyytää etuoikeutettuja ehtoja tai kiinteää sijoituksen tuottoa.
 - iv. Sijoittaja tai hankkeen toteuttaja siirtää alustalle varoja enemmän kuin mitä hankkeeseen/lainaan tarvitaan ja pyytää sitten ylijäävän summan takaisinmaksua.
 - v. Sijoittaja tai hankkeen toteuttaja on yksityishenkilö tai oikeushenkilö, johon liittyvä rahanpesun riskin taso on korkeampi.
 - vi. Hankkeen toteuttaja nopeuttaa odottamattomasti ja ilman järkevää selitystä sovittua takaisinmaksuaikataulua joko kertasuorituksilla tai ennaikaisella päättämisellä.

- vii. Hankkeen toteuttaja näyttää olevan haluton antamaan tietoa hankkeesta tai aloitteesta, jolle joukkorahoitusta haetaan.
 - viii. Sijoituksen varojen lähde on epäselvä, ja sijoittaja on haluton antamaan siitä tietoa, kun joukkorahoituspalvelun tarjoaja sitä pyytää. Sijoitettujen varojen taso ylittää sijoittajan arvioidun rahoitusomaisuuden määrän. Sijoitetut varat on lainattu.
 - ix. Sijoittaja ei asu joukkorahoitusalueen tai sijoituksen kohteen maassa tai sijoittajalla ei ole siihen mitään muita yhteyksiä.
 - x. Sijoittaja tai hankkeen toteuttaja on poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö.
 - xi. Sijoittaja kieltäytyy antamasta vaadittuja asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia tietoja.
- b) Sijoittaja tai hankkeen toteuttaja siirtää virtuaalivaluutaa.
 - c) Sijoittajaan tai hankkeen toteuttajaan liittyy kielteisiä uutisia.
 - d) Sijoittajalle tai hankkeen toteuttajalle on määrätty pakotteita.

Jakelukanavaan kytkeytyvät riskitekijät

17.7. Joukkorahoituspalvelun tarjoajan on otettava huomioon seuraavat riskitekijät, jotka voivat mahdollisesti lisätä riskiä:

- a) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja käyttää joukkorahoitusalueen kokonaan verkossa ilman asianmukaisia suojoitoja, kuten henkilön sähköistä tunnistamista sähköisillä allekirjoituksilla tai sähköisillä tunnistamiskeinoilla, joissa noudatetaan asetusta (EU) N:o 910/2014.
- b) Asiakassuhde aloitetaan sähköisesti joukkorahoitusalueella ilman henkilökohtaista yhteyttä, eikä käytössä ole suojoitoja.
- c) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja ei kuulu sääntelyjärjestelmään, ja siksi käytössä ei voi olla toimenpiteitä, joilla havaittaisiin ja vähennettäisiin joukkorahoitusalueen mahdollista käyttöä rahanpesun ja terrorismin rahoitukseen ja jotka muussa tapauksessa olisivat käytössä. Tämä ei vaikuta ohjeen 11 soveltamiseen.

17.8. Joukkorahoituspalvelun tarjoajan on otettava huomioon seuraavat riskitekijät, jotka voivat mahdollisesti vähentää riskiä:

- a) Joukkorahoituspalvelun tarjoaja käyttää luottolaitosta tai rahoituslaitosta rahankäsittely- tai rahansiirtopalveluihin. Vaihtoehtoisesti joukkorahoituspalvelun tarjoaja avaa säännellyssä luottolaitoksessa tai rahoituslaitoksessa omalla nimellään tilin, jonka kautta rahaa siirretään hankkeen toteuttajien ja sijoittajien välillä.
- b) Joukkorahoituspalvelun käyttävällä joukkorahoituspalvelun tarjoajalla on direktiivin (EU) 2015/2366 mukainen lupa toimia maksulaitoksena, tai se toimii direktiivin (EU) 2015/2366 nojalla luvan saaneen maksulaitoksen asiamiehenä ja käsittelee suoraan rahansiirrot sijoittajien ja hankkeen toteuttajien välillä. Tämä ei vaikuta ohjeen 11 soveltamiseen.
- c) Sijoittajat ja hankkeen toteuttajat ovat tavanneet henkilökohtaisesti tai heidät on esitellyt toisilleen säännelty rahoituksen välittäjä (luottolaitos tai sijoituspalveluyritys), joka on huolehtinut kokonaisvaltaisesti asiakkaan tuntemisvelvoitteesta kaikkien asiakkaiden (hankkeen toteuttajien ja sijoittajien) osalta.

Maahan tai maantieteelliseen alueeseen kytkeytyvät riskitekijät

17.9. Joukkorahoituspalvelun tarjoajan on otettava huomioon seuraavat riskitekijät, jotka voivat mahdollisesti lisätä riskiä:

- a) Joukkorahoituspalvelun tarjoajan toiminta-ala on maailmanlaajuinen, ja sillä on sijoittajia, hankkeen toteuttajia ja hankkeita eri lainkäyttöalueilta.
- b) Varat ovat peräisin henkilökohtaisista tai ammatillisista yhteyksistä lainkäyttöalueeseen, jossa on luotettavien lähteiden mukaan huomattavasti lahjontaa tai muuta rikollista toimintaa, kuten terrorismia, rahanpesua, huumausaineiden tuotantoa ja toimitusta tai muita esirikoksia.
- c) Hankkeen toteuttaja tai sijoittaja tai soveltuvin osin niiden tosiasialliset omistajat ja edunsaajat sijaitsevat lainkäyttöalueella, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski tai jossa ei ole tehokasta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevaa valvontaa. Joukkorahoituspalvelun tarjoajien on kiinnitettävä erityistä huomiota lainkäyttöalueisiin, joiden tiedetään rahoittavan tai tukevan terroristista toimintaa tai joissa tiedetään toimivan terrorismirikoksiin syyllistyviä ryhmiä, sekä lainkäyttöalueisiin, joihin on kohdistettu (esimerkiksi EU:n tai YK:n määräämiä) talouspakotteita, vientikieltoja tai toimenpiteitä, jotka koskevat terrorismia, terrorismin rahoitusta tai terrorismin lisääntymistä.

Toimenpiteet

- 17.10. Joukkorahoituspalvelun tarjoajien, jotka ovat ilmoitusvelvollisia, koska niillä on direktiivin (EU) 2015/2366 nojalla lupa toimia maksulaitoksena tai ne toimivat direktiivin (EU) 2015/2366 nojalla luvan saaneen maksulaitoksen asiamiehenä, on sovellettava alakohtaisen ohjeen 11 asiaankuuluvia toimenpiteitä myös joukkorahoituspalveluihinsa.
- 17.11. Joukkorahoituspalvelun tarjoajien, jotka ovat ilmoitusvelvollisia, koska niillä on direktiivin (EU) 2014/65 nojalla lupa toimia sijoituspalveluyrityksinä, on sovellettava alakohtaisen ohjeen 15 asiaankuuluvia toimenpiteitä myös joukkorahoituspalveluihinsa.
- 17.12. Joukkorahoituspalvelun tarjoajien, jotka ovat ilmoitusvelvollisia, koska niillä on direktiivin (EU) 2013/36 nojalla lupa toimia luottolaitoksina, on sovellettava alakohtaisen ohjeen 9 asiaankuuluvia toimenpiteitä myös joukkorahoituspalveluihinsa.
- 17.13. Kansallisen lain nojalla joukkorahoituspalvelujen tarjoajana luvan saaneen yrityksen, johon sovelletaan kansallista rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevaa lakia, on sovellettava tätä alakohtaista ohjetta ja soveltuvin osin muita alakohtaisia ohjeita, jotta voidaan varmistaa, että unioniin sijoittautuneiden joukkorahoituspalvelun tarjoajien suorittama rahanpesun ja terrorismin rahoituksen valvonta on yhdenmukaista ja tehokasta.

Asiakkaan tuntemisvelvollisuus

- 17.14. Joukkorahoituspalvelun tarjoajien on sovellettava asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä I osaston mukaisesti kaikkiin asiakkaisiinsa riippumatta siitä, ovatko ne sijoittajia vai hankkeen toteuttajia.
- 17.15. Joukkorahoituspalvelun tarjoajien, jotka hyödyntävät luottolaitoksia tai rahoituslaitoksia varojen keräämisessä asiakkaalta tai niiden siirtämisessä asiakkaalle, on tutustuttava I osaston jakelukanavaa koskeviin riskitekijöihin ja varmistuttava erityisesti siitä, että kyseiset luottolaitokset tai rahoituslaitokset ovat ottaneet käyttöön asianmukaiset asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevat toimenpiteet.

Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

- 17.16. Jos yksittäiseen liiketoimeen tai liikesuhteeseen liittyvä riski on kohonnut, joukkorahoituspalvelun tarjoajan alustalla on sovellettava seuraavia tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä:
- a) hankittava lisätieto alustalla liiketoimia suorittavista asiakkaista, kuten heidän sijoitusaikomuksistaan tai -kokemuksestaan, taustastaan ja maineestaan, ennen liikesuhteen aloittamista (esim. tekemällä hakuja avoimista lähteistä tai haitallisista uutisista tai tilaamalla kolmannelta osapuolelta tiedusteluraportti, jonka avulla asiakasprofiilista saadaan entistä kokonaisvaltaisempi)

- b) suoritettava lisätoimia hankittujen asiakirjojen ja tietojen todentamiseksi
- c) hankittava tietoja asiakkaiden varojen lähteestä ja niiden tosiasiallisista omistajista ja edunsaajista
- d) edellytettävä, että lunastusmaksu tai lainan takaisinmaksu suoritetaan sen tilin kautta, jota käytettiin sijoituksen tekemiseen tai joka on yksin tai jaetusti kyseessä olevan asiakkaan nimissä
- e) lisättävä liiketoimien seurannan tiheyttä ja perusteellisuutta
- f) edellytettävä, että sijoituksen tai lainan ensimmäinen maksu suoritetaan yksin tai jaetusti kyseessä olevan osapuolen nimissä olevalta maksutililtä, joka on ETA-säännellyssä luotto- tai finanssilaitoksessa tai säännellyssä luotto- tai finanssilaitoksessa kolmannessa maassa, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat vaatimukset ovat vähintään direktiivin (EU) 2015/849 mukaisia
- g) hankittava ylemmän johdon hyväksyntä liiketoimen suoritusajankohtana, kun asiakas käyttää alustaa ensimmäisen kerran
- h) tehostettava asiakassuhteen ja yksittäisten liiketoimien seuranta.

Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

17.17. Vähäriskisissä tilanteissa ja kansallisen lainsäädännön sallimissa rajoissa joukkorahoituslaitokset voivat soveltaa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, joita voivat olla seuraavat:

- a) Asiakkaan ja tarvittaessa tosiasiallisen omistajan ja edunsaajan henkilöllisyyden todentaminen liikesuhdetta perustettaessa direktiivin (EU) 2015/849 14 artiklan 2 kohdan mukaisesti.
- b) Olettaminen, että ETA-maan säännellyssä luotto- tai finanssilaitoksessa yksin tai jaetusti asiakkaan nimissä olevalta tililtä veloitettu maksu täyttää direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdissa säädetyt vaatimukset.

Ohje 18: Alakohtainen ohje maksutoimeksiantopalvelun tarjoajille ja tilitietopalvelun tarjoajille

18.1. Tätä ohjetta soveltaessaan yritysten on otettava huomioon direktiivin (EU) 2015/2366 4 artiklan 18 ja 19 alakohdan määritelmät, joiden mukaan

- a) maksutoimeksiantopalvelun tarjoaja on maksupalveluntarjoaja, joka harjoittaa maksutoimeksiantopalveluja, joilla direktiivin (EU) 2015/2366 4 artiklan 15 alakohdan määritelmän mukaisesti tarkoitetaan maksutoimeksiannon käynnistämiseksi maksupalvelunkäyttäjän pyynnöstä toteutettavia palveluja toisen maksupalveluntarjoajan hallussa olevan maksutilin osalta
- b) tilitietopalvelun tarjoaja on maksupalveluntarjoaja, joka tarjoaa tilitietopalveluja, joilla direktiivin (EU) 2015/2366 4 artiklan 16 alakohdan mukaisesti tarkoitetaan verkkopalveluja, joiden kautta annetaan koottua tietoa yhdestä tai useammasta maksutilistä, jotka maksupalvelunkäyttäjällä on joko toisen maksupalveluntarjoajan tai useamman kuin yhden maksupalveluntarjoajan hallussa.

18.2. Yritysten on otettava huomioon, että huolimatta siitä, että maksutoimeksiantopalvelun tarjoajat ja tilitietopalvelun tarjoajat ovat direktiivin (EU) 2015/849 nojalla ilmoitusvelvollisia, niihin liittyvä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen toimintariski on rajallinen, koska

- a) vaikka maksutoimeksiantopalvelun tarjoajat ovat mukana maksuketjussa, ne eivät itse suorita maksutapahtumia eikä niiden hallussa ole maksupalvelunkäyttäjien varoja
- b) tilitietopalvelun tarjoajat eivät ole mukana maksuketjussa eikä niiden hallussa ole maksupalvelunkäyttäjien varoja.

18.3. Tarjotessaan maksutoimeksiantopalveluja tai tilitietopalveluja maksutoimeksiantopalvelun tarjoajien ja tilitietopalvelun tarjoajien on otettava osaston ohella huomioon tässä alakohtaisessa ohjeessa esitetyt säännökset.

Riskitekijät

Asiakkaaseen kytkeytyvät riskitekijät

18.4. Arvioidessaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä maksutoimeksiantopalvelun tarjoajien ja tilitietopalvelun tarjoajien on otettava huomioon vähintään seuraavat tekijät, jotka voivat mahdollisesti lisätä riskiä:

- a) Maksutoimeksiantopalvelun tarjoajat: Asiakas siirtää varoja eri maksutileiltä samalle maksunsaajalle siten, että niistä kertyy yhteensä suuri summa ilman selvää taloudellista tai laillista perustetta tai että maksutoimeksiantopalvelun tarjoaja saa niistä kohtuullisen syyn epäillä, että asiakas yrittää kiertää nimenomaisia seurantarajoja.

- b) Tilitietopalvelun tarjoajat: Asiakas siirtää varoja eri maksutileiltä samalle maksunsaajalle tai saa varoja eri maksutileille samalta maksajalta siten, että niistä kertyy yhteensä suuri summa ilman selvää taloudellista tai laillista perustetta tai että tilitietopalvelun tarjoaja saa niistä kohtuullisen syyn epäillä, että asiakas yrittää kiertää nimenomaisia seurantarajoja.

Jakelukanavaan kytkeytyvät riskitekijät

18.5. Arvioidessaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä maksutoimeksiantopalvelun tarjoajien ja tilitietopalvelun tarjoajien kannattaa tutustua Euroopan valvontaviranomaisten lausuntoon innovatiivisten ratkaisujen käytöstä asiakkaan tuntemismenettelyssä (JC 2017 81).

Maahan tai maantieteelliseen alueeseen kytkeytyvä riskitekijä

18.6. Arvioidessaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä maksutoimeksiantopalvelun tarjoajien ja tilitietopalvelun tarjoajien on otettava huomioon vähintään seuraavat tekijät, jotka voivat mahdollisesti lisätä riskiä erityisesti, jos asiakas käyttää maksujen tekemiseen useita tilejä eri tilejä ylläpitävissä maksupalveluntarjoajissa:

- a) Maksutoimeksiantopalvelun tarjoajat: asiakas antaa maksutoimeksiannon lainkäyttöalueelle, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski tai suuririskiseen kolmanteen maahan tai jollekulle, jolla tiedetään olevan yhteyksiä kyseisiin lainkäyttöalueisiin.
- b) Tilitietopalvelun tarjoajat: Asiakas saa varoja lainkäyttöalueilta tai lähettää varoja lainkäyttöalueille, joihin liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski, tai suuririskisestä kolmannesta maasta tai suuririskiseen kolmanteen maahan tai joltakulta/jollekulle, jolla tiedetään olevan yhteyksiä kyseisiin lainkäyttöalueisiin, tai asiakas liittää toisiinsa useammalla kuin yhdellä lainkäyttöalueella useiden henkilöiden nimissä olevia maksutilejä.

18.7. Arvioidessaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä tilitietopalvelun tarjoajien ja maksutoimeksiantopalvelun tarjoajien on otettava huomioon seuraavat tekijät, jotka voivat mahdollisesti vähentää riskiä:

- a) Maksutoimeksiantopalvelun tarjoajat: asiakas antaa toimeksiannon maksutapahtumasta ETA:n jäsenvaltioon tai kolmanteen maahan, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat vaatimukset ovat vähintään direktiivin (EU) 2015/849 mukaisia.
- b) Tilitietopalvelun tarjoajat: asiakkaan maksutilit ovat ETA:n jäsenvaltiossa.

Toimenpiteet

18.8. Asiakkaan määritelmä:

- a) Maksutoimeksiantopalvelun tarjoajat: Asiakas on luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, jolla on maksutili ja joka pyytää maksutoimeksiannon käynnistämistä kyseiseltä tililtä. Erityistapauksessa, jossa maksutoimeksiantopalvelun tarjoajalla on

direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 13 alakohdassa tarkoitettu liikesuhde maksutoimeksiantopalvelujen tarjoamisesta maksunsaajan eikä maksajan kanssa ja maksaja käyttää asiaankuuluvaa maksutoimeksiantopalvelun tarjoajaa käynnistämään yhden tai kertaluonteisen tapahtuman asiaankuuluvalla maksunsaajalle, maksutoimeksiantopalvelun tarjoajan näiden ohjeiden soveltamista varten tarkoitettu asiakas on maksunsaaja eikä maksaja. Tämä ei vaikuta direktiivin (EU) 2015/849 11 artiklan ja näiden ohjeiden I osaston soveltamiseen erityisesti yksittäisten liiketoimien osalta eikä maksutoimeksiantopalvelun tarjoajan direktiivin (EU) 2015/2366 ja muun sovellettavan EU:n lainsäädännön mukaisiin velvollisuuksiin.

- b) Tilitietopalvelun tarjoajat: asiakas on luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, jolla on sopimus tilitietopalvelun tarjoajan kanssa. Kyseessä voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, jolla on maksutili tai maksutilejä.

18.9. Maksutoimeksiantopalvelun tarjoajien ja tilitietopalvelun tarjoajien on ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin niiden liiketoimintaan liittyvän rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskin tunnistamiseksi ja arvioimiseksi. Tätä varten maksutoimeksiantopalvelun tarjoajien ja tilitietopalvelun tarjoajien on otettava huomioon kaikki niiden saatavilla olevat tiedot. Maksutoimeksiantopalvelun tarjoajien ja tilitietopalvelun tarjoajien saatavilla olevien tietojen tyyppi riippuu muun muassa siitä palvelusta, jota asiakkaalle tarjotaan, ja siitä, onko tietojen käyttämiselle maksupalvelunkäyttäjän nimenomainen suostumus ja tarvitaanko tietoja niiden palvelujen tarjoamiseen direktiivin (EU) 2015/2366 66 artiklan 3 kohdan f alakohdan ja 67 artiklan 2 kohdan f alakohdan mukaisesti.

18.10. Direktiivin (EU) 2015/849 11 artiklan noudattamiseksi maksutoimeksiantopalvelun tarjoajien ja tilitietopalvelun tarjoajien on määritettävä asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden laajuus riskialttiuden perusteella ja otettava siinä huomioon kaikki niiden saatavilla olevat tiedot, joiden käyttämiselle maksupalvelunkäyttäjä on antanut nimenomaisen luvan ja joita tarvitaan niiden palvelujen tarjoamiseen direktiivin (EU) 2015/2366 66 artiklan 3 kohdan f alakohdan ja 67 artiklan 2 kohdan f alakohdan mukaisesti. Useimmissa tapauksissa näihin liiketoimintamalleihin liittyvän toimintariskin matala taso tarkoittaa, että tavallisesti käytetään yksinkertaistettua asiakkaan tuntemismenettelyä. Vähäriskisissä tapauksissa ja silloin, jos yksinkertaistettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden käyttö on kielletty tai sitä rajoitetaan kansallisessa lainsäädännössä, tilitietopalvelun tarjoajat ja maksutoimeksiantopalvelun tarjoajat voivat mukauttaa asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitään ja soveltaa ohjetta 18.15.

18.11. Seuranta: Osana asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitään maksutoimeksiantopalvelun tarjoajien ja tilitietopalvelun tarjoajien on varmistettava, että niiden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat järjestelmät on asetettu varoittamaan niitä liiketoimiin liittyvästä epätavallisesta tai epäilyttävästä toiminnasta, ja otettava siinä huomioon kaikki niiden saatavilla olevat tiedot, joiden käyttämiselle maksupalvelunkäyttäjä on antanut nimenomaisen luvan ja joita tarvitaan niiden palvelujen tarjoamiseen direktiivin (EU) 2015/2366 66 artiklan 3 kohdan f alakohdan ja 67 artiklan 2 kohdan f alakohdan mukaisesti. Maksutoimeksiantopalvelun tarjoajien ja tilitietopalvelun

tarjoajien on käytettävä omia tai kolmannen osapuolen luokituksia liiketoimiin liittyvän epätavallisen toiminnan havaitsemiseksi.

Asiakkaan tuntemisvelvollisuus

18.12. Maksutoimeksiantopalvelun tarjoajien ja tilitietopalvelun tarjoajien on sovellettava asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä asiakkaisiinsa I osaston mukaisesti.

18.13. Direktiivin (EU) 2015/849 13 artiklan mukaisesti tilitietopalvelun tarjoajan on aina, kun tili lisätään, kysyttävä asiakkaalta tai todennettava muilla keinoin, onko tili tämän oma tili, jaettu tili vai oikeushenkilön tili, jonka käyttöön asiakkaalla on valtuudet (esim. yhdistyksen tai yrityksen tili).

Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

18.14. Suuririskisemmissä tilanteissa yritysten on sovellettava I osastossa esitettyjä tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä.

Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

18.15. Yritysten on aina tiedettävä asiakkaansa nimi. Maksutoimeksiantopalvelun tarjoajat ja tilitietopalvelun tarjoajat voivat harkita yksinkertaistetun asiakkaan tuntemismenettelyn soveltamista. Siihen voivat kuulua muun muassa seuraavat:

- a) Varojen lähdettä käytetään todisteena asiakkaan henkilöllisyydestä, jos asiakkaan maksutilin tiedot ovat tiedossa ja maksutili on ETA-säännellyssä maksupalveluntarjoajassa
- b) Asiakkaan henkilöllisyyden todentamista lykätään tiettyyn myöhempään ajankohtaan suhteen vakiinnuttua. Tässä tapauksessa yritysten on varmistettava, että niiden toimintaperiaatteissa ja menettelytavoissa esitetään, missä vaiheessa asiakkaan tuntemismenettelyä olisi sovellettava.
- c) Oletetaan liikesuhteen luonne ja tarkoitus.

Ohje 19: Alakohtainen ohje valuutanvaihtotoimistojen toimia tarjoaville yrityksille

19.1. Valuutanvaihtopalveluja tarjoavien yritysten on otettava huomioon I osaston ohella tässä ohjeessa tarkoitettut säännökset.

19.2. Yritysten on otettava huomioon valuutanvaihtopalvelujen toimintariskit, jotka voivat altistaa ne huomattaville rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeille. Yritysten on tiedostettava, että nämä riskit johtuvat liiketoimien yksinkertaisuudesta, niiden nopeudesta sekä siitä, että ne suoritetaan usein käteisenä. Yritysten on myös otettava huomioon, että niiden käsitys asiakkaaseen liittyvästä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskistä voi olla rajallinen, koska tavallisesti ne suorittavat yksittäisiä liiketoimia eivätkä muodosta liikesuhdetta.

Riskitekijät

Tuotteeseen, palveluun ja liiketoimeen kytkeytyvät riskitekijät

19.3. Yritysten on otettava huomioon seuraavat riskitekijät, jotka voivat mahdollisesti lisätä riskiä:

- a) Liiketoimi on epätavallisen suuri absoluuttisena määränä tai verrattuna asiakkaan taloudelliseen profiiliin.
- b) Liiketoimella ei ole ilmeistä taloudellista tai rahoituksellista tarkoitusta.

19.4. Yritysten on otettava huomioon seuraavat riskitekijät, jotka voivat mahdollisesti vähentää riskiä:

- a) Vaihdettu summa on pieni; yritysten on kuitenkin syytä huomata, että pienet summat eivät yksin riitä vähentämään terrorismin rahoituksen riskiä.

Asiakkaaseen kytkeytyvät riskitekijät

19.5. Yritysten on otettava huomioon seuraavat riskitekijät, jotka voivat mahdollisesti lisätä riskiä:

- a) Asiakkaan käyttäytyminen:
 - i. Asiakkaan liiketoimet alittavat niukasti asiakkaan tuntemisvelvollisuuteen sovellettavan rajan erityisesti silloin, kun liiketoimia tehdään usein tai pian toisensa jälkeen.
 - ii. Asiakas ei voi tai ei halua antaa tietoja varojen alkuperästä.
 - iii. Asiakas pyytää vaihtamaan suuria määriä ulkomaanvaluuttaa, joka ei ole muunnettavissa tai jota ei käytetä usein.

- iv. Asiakas vaihtaa suuria määriä arvoltaan pieniä seteleitä yhdessä valuutassa arvoltaan suurempiin seteleihin toisessa valuutassa tai päinvastoin.
- v. Asiakkaan käyttäytyminen ei ole taloudellisesti järkevää.
- vi. Asiakas käy samana päivänä saman yrityksen useissa toimitiloissa (mikäli se on yrityksen tiedossa).
- vii. Asiakas kyselee tunnistamisrajasta ja/tai kieltäytyy vastaamasta satunnaisiin tai rutiininomaisiin kysymyksiin.
- viii. Asiakas vaihtaa varoja yhdestä ulkomaanvaluutasta toiseen ulkomaanvaluuttaan.
- ix. Vaihdetaan suuria määriä tai tehdään usein vaihtoja, jotka eivät liity asiakkaan liiketoimintaan.
- x. Asiakkaan myymä valuutta ei ole sama kuin valuutta maassa, jonka kansalainen hän on tai jossa hän asuu.
- xi. Asiakas ostaa ilman loogista selitystä valuuttaa paikasta, joka on epätavallinen verrattuna hänen sijaintiinsa.
- xii. Asiakas ostaa valuuttaa, joka ei sovi siihen, mitä tiedetään asiakkaan kohdemaasta.
- xiii. Asiakas ostaa tai myy suuren määrän valuuttaa lainkäyttöalueelta, jolla rahanpesun tai terroristisen toiminnan esirikosten taso on korkea.

b) Asiakkaan liiketoiminta:

- i. Asiakkaan liiketoimintaan liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski, esimerkiksi kasinoita, jalometallin ja jalokivien ostoa/myyntiä, romunvälitystä.

Jakelukanavaan kytkeytyvät riskitekijät

19.6. Yritysten on otettava huomioon seuraavat riskitekijät, jotka voivat mahdollisesti lisätä riskiä:

- a) Palvelu tarjotaan kokonaan verkossa ilman riittäviä suojatoimia.
- b) Palveluja tarjotaan asiamiesverkoston välityksellä.

Maahan tai maantieteelliseen alueeseen kytkeytyvät riskitekijät

19.7. Yritysten on otettava huomioon seuraavat riskitekijät, jotka voivat mahdollisesti lisätä riskiä:

- a) Valuutanvaihtotoimiston liike sijaitsee lainkäyttöalueella, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski.

Toimenpiteet

19.8. Koska tämä liiketoiminta perustuu ensisijaisesti maksutapahtumiin, yritysten on harkittava, mitä seurantajärjestelmiä ja valvontatoimenpiteitä ne ottavat käyttöön varmistaakseen, että ne pystyvät havaitsemaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen yritykset, vaikka niillä olisi asiakkaasta vain perustiedot tai ei ollenkaan tietoja. Tätä seurantajärjestelmää on muokattava liiketoiminnan määrän ja riskille altistumisen mukaan.

Asiakkaan tuntemisvelvollisuus

19.9. Yritysten on määritettävä sisäisissä toimintaperiaatteissaan ja menettelytavoissaan selkeästi, missä vaiheessa niiden olisi tehtävä asiakkaan tuntemismenettely yksittäisille asiakkailleen. Seuraavien on sisällyttävä tähän:

- a) Tilanne, jossa liiketoimi tai havaitut toisiinsa liittyvät liiketoimet ovat vähintään 15 000 euroa tai ylittävät kansallisen rajan, jos se on matalampi. Toimintaperiaatteissa ja menettelytavoissa on määritettävä selkeästi, missä vaiheessa useat peräkkäin tehdyt kertaluonteiset liiketoimet muodostavat liikesuhteen, kun niitä verrataan yrityksen toiminnan taustaan (eli tavanomaisen asiakaskunnan kertaluonteisen liiketoimen keskimääräiseen tavanomaiseen kokoon).
- b) Tilanne, jossa epäillään rahanpesua tai terrorismin rahoitusta.

19.10. Yritysten on joka tapauksessa otettava ohjeen 4.7 kohdan b mukaisesti käyttöön järjestelmiä ja valvontatoimenpiteitä, joilla

- a) tunnistetaan toisiinsa liittyvät liiketoimet (esimerkiksi havaitaan, ottaako sama asiakas yhteyttä useaan toimistoon lyhyessä ajassa)
- b) seurataan liiketoimia siten, että se on asianmukaista ja tehokasta yrityksen koon, sen toimistojen määrän, liiketoimien koon ja määrän, suoritettujen toimien tyyppien, yrityksen jakelukanavien ja sen liiketoiminnan laajuudessa riskiarviossa havaittujen riskien kannalta.

Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

19.11. Jos yksittäiseen liiketoimeen tai liikesuhteeseen liittyvä riski on kohonnut, yritysten on sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta I osaston mukaisesti ja tarvittaessa lisättävä liiketoimien seurantaa (esim. tihentämällä seurantakertoja tai soveltamalla

alhaisempia kynnysarvoja) ja hankittava enemmän tietoja liiketoiminnan luonteesta ja tarkoituksesta tai asiakkaan varojen lähteestä.

Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

19.12.Jos kansallisessa lainsäädännössä sallitaan, yritysten on harkittava yksinkertaistetun asiakkaan tuntemismenettelyn soveltamista vähäriskisissä tilanteissa. Siihen voivat kuulua muun muassa seuraavat:

- a) Asiakkaan henkilöllisyyden todentamista lykätään tiettyyn myöhempään ajankohtaan suhteen vakiinnuttua.
- b) Asiakkaan henkilöllisyys todennetaan maksun perusteella, joka on veloitettu ETA-säännellyssä luotto- tai finanssilaitoksessa sijaitsevalta yksin tai jaetusti asiakkaan nimissä olevalta tililtä.

Ohje 20: Alakohtainen ohje yrityksen rahoitukselle

- 20.1. Yrityksen rahoituspalveluja tarjoavien yritysten on otettava huomioon näihin toimiin liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen toimintariskit ja tiedostettava, että kyseinen toiminta perustuu läheisiin neuvontasuhteisiin erityisesti yritysasiakkaiden ja muiden osapuolten, kuten mahdollisten strategisten sijoittajien, kanssa.
- 20.2. Tarjotessaan yrityksen rahoituspalveluja yritysten on sovellettava I osaston lisäksi tässä ohjeessa esitettyjä säännöksiä. Alakohtaiset ohjeet 12, 15 ja 16 voivat myös olla merkityksellisiä tässä yhteydessä.

Riskitekijät

Asiakkaaseen ja edunsaajaan kytkeytyvät riskitekijät

- 20.3. Yrityksen rahoituspalveluja tarjotessaan yritysten on otettava huomioon seuraavat riskitekijät, jotka voivat mahdollisesti lisätä riskiä:
- a) Asiakkaan omistusrakenne on vaikeaselkoinen eikä selkeitä kaupallisia tai laillisia perusteita ole. Jos esimerkiksi omistus tai määräysvalta on annettu toisille tahoille, kuten trusteille tai asetuksen (EU) 2017/2402 2 artiklan 2 alakohdassa määritellyille arvopaperistamista varten perustetuille erillisyhtiöille.
 - b) Yrityksen rakenteet tai liiketoimet ovat monimutkaisia, kuten pitkä arvopapereiden hallussapitoketju, jossa käytetään postilaatikkoyhtiöitä, tai ne ovat läpinäkymättömiä, eikä sille näytä olevan järkevää liiketoimintaan liittyvää syytä.
 - c) Jos ei ole todisteita siitä, että asiakas on saanut toimeksiannon tai riittävän korkealla tasolla oleva johtohenkilö on hyväksynyt sopimuksen tekemisen.
 - d) Asiakkaan henkilöllisyyden todentamiseen on vain vähän riippumattomia keinoja.
 - e) Epäillään väärinkäytöstä, kuten arvopaperipetosta tai sisäpiirikauppaa.
- 20.4. Yrityksen rahoituspalveluja tarjotessaan yritysten on otettava huomioon seuraavat riskitekijät, jotka voivat mahdollisesti vähentää riskiä: Asiakas on
- a. julkishallinto tai yritys lainkäyttöalueelta, jossa esiintyy vain vähän lahjontaa, tai
 - b. luotto- tai rahoituslaitos lainkäyttöalueelta, jossa on tehokas rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmä ja jonka rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntavelvoitteiden noudattamista valvotaan.

Maahan tai maantieteelliseen alueeseen kytkeytyvät riskitekijät

20.5. Yrityksen rahoituspalveluja tarjotessaan yritysten on otettava huomioon seuraavat riskitekijät, jotka voivat mahdollisesti lisätä riskiä:

- a. Asiakas tai sen tosiasiallinen omistaja ja edunsaaja sijaitsee lainkäyttöalueella tai on kytköksissä lainkäyttöalueeseen, johon liittyy suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski. Yritysten on kiinnitettävä erityistä huomiota lainkäyttöalueisiin, joissa on paljon lahjontaa.

Toimenpiteet

20.6. Yrityksen rahoituksen tarjoajat keräävät liiketoimintansa luonteen vuoksi luonnostaan huomattavasti tietoa asiakkaan tuntemista varten. Yritysten on hyödynnettävä näitä tietoja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa varten.

Tehostettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

20.7. Jos liikesuhteeseen tai yksittäiseen liiketoimeen liittyvä riski on kohonnut, yritysten on sovellettava tehostettua asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä. Niihin voivat kuulua muun muassa seuraavat:

- a) Tehdään lisätarkastuksia asiakkaan omistus- ja määräysvaltarakenteesta, tosiasiasiallisesta omistajasta ja edunsaajasta ja erityisesti kaikista yhteyksistä, joita asiakkaalla voi olla poliittisesti vaikutusvaltaisiin henkilöihin, sekä siitä, miten nämä yhteydet vaikuttavat liikesuhteeseen liittyvään rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiin.
- b) Arvioidaan niiden johtajien, osakkeenomistajien ja muiden osapuolten luotettavuus, jotka osallistuvat merkittävästi asiakkaan liiketoimintaan ja yrityksen rahoitustapahtumiin.
- c) Todennetaan yhteisön muiden omistajien tai siinä määräysvaltaa käyttävien henkilöllisyys.
- d) Selvitetään kaikkien liiketoimessa mukana olevien osapuolten varojen tai varallisuuden lähde ja luonne soveltuvien osin asianmukaisilta kolmansilta osapuolilta saatujen todisteiden tai vakuutusten avulla.
- e) Tehdään lisätarkastuksia, jotta voidaan selvittää yritysasiakkaan taloudellinen tilanne.
- f) Käytetään muita kuin asiakirjatodisteita, kuten kokouksia kyseessä olevat henkilöt tuntevien luotettavien henkilöiden, kuten pankkiirien, tilintarkastajien tai lainopillisten neuvonantajien, kanssa. Yritysten on harkittava, riittävätkö nämä todisteet osoittamaan, että asiakas on esittänyt henkilökohtaiset ja

taloudelliset olosuhteensa asianmukaisesti. Jos tällaisia muita kuin asiakirjatodisteita käytetään, on pidettävä kirjaa perusteista, joiden nojalla päätökset on tehty.

- g) Tehdään riskialttiuteen perustuvia asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia tarkastuksia muista rahoitusjärjestelyn osapuolista, jotta voidaan saada riittävästi taustatietoa liiketoimen luonteen ymmärtämiseksi. Tämä johtuu siitä, että yritykselle voi aiheutua rahanpesuriskejä sen asiakkaiden lisäksi liiketoimen osapuolista, joiden kanssa yrityksellä ei ole suoraa liikesuhdetta. Yritysten on otettava huomioon, että näihin osapuoliin voi kuulua
- i. asiakasyrityksen yritystoston tai sulautumisen kohde
 - ii. yritysasiakkaan mahdollisia ja tosiasiallisia sijoittajia
 - iii. yhteisöjä, joissa yrityksellä on huomattava omistusosuus (mutta joiden kanssa sillä ei ole laajempaa liikesuhdetta)
 - iv. mahdollisia tulevia asiakkaita
 - v. asetuksen (EU) 2017/2402 2 artiklan 1 kohdassa määritellyissä arvopaperistamista koskevissa liiketoimissa arvopaperistamista varten perustetun erillisyyhtiön puolesta toimivia asiamiehiä (jotka voivat mahdollisesti olla säännelty yhteisö).
- h) Yrityksen rahoituspalveluja tarjoavien yritysten on sovellettava jatkuvaa tehostettua seurantaa. Sen yhteydessä automaattista liiketoimien seurantaa käyttävien yritysten on yhdistettävä siihen toiminnassa mukana olevien työntekijöiden tietämys ja asiantuntemus. Tästä tehostetusta seurannasta pitäisi saada selkeä näkemys siitä, miksi asiakas ryhtyy tiettyyn liiketoimeen tai toimintaan. Tätä varten yritysten on varmistettava, että niiden työntekijät hyödyntävät tietämystään asiakkaasta. Niiden on myös saatava selkeä näkemys siitä, mikä on normaalia kyseisissä olosuhteissa, jotta voidaan havaita epätavallinen tai mahdollisesti epäilyttävä.
- i) Osallistuessaan arvopaperien liikkeeseenlaskuun yritysten on vahvistettava, että arvopaperistamista koskevien välineiden tai liiketoimien myymiseen sijoittajille osallistuvilla kolmansilla osapuolilla on käytössä riittävästi omia asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia järjestelyjä.
- j) Pohtiessaan arvopaperistamista koskeviin välineisiin tai liiketoimeen liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä yrityksen on ymmärrettävä järjestelyn perustana oleva taloudellinen tarkoitus, myös järjestelyn eri osapuolien kannalta asianmukainen asiakkaan tuntemismenettelyn taso, ja se, että järjestelyssä voi olla osapuolia, joihin yrityksellä ei ole suoraa liikesuhdetta.

Yksinkertaistettu asiakkaan tuntemisvelvollisuus

- 20.8. Yritysten on käytettävä myös yksinkertaistettua asiakkaan tuntemismenettelyä varten tietoja, joita niillä on liiketoimien laajuuden vuoksi ja siksi, että yrityksen rahoitustoimi perustuu suhteeseen ja niiden on arvioitava yrityksen rahoitusjärjestelyjen aiheuttama luottoriski ja maineriski.
- 20.9. Jos yritykset toimivat sellaisten välittäjien kanssa, joiden hallussa on tilejä, joiden ensisijaisena edunsaajana on niiden asiakkaita, yritysten on sovellettava alakohtaista ohjetta 16.

▼A1

Liite: Asiakkaat, jotka ovat voittoa tavoittelemattomia järjestöjä

1. Kun yritykset arvioivat ensimmäistä kertaa riskiprofiilia asiakkaalta tai mahdolliselta asiakkaalta, joka on voittoa tavoittelematon järjestö, niiden tulisi varmistaa, että ne saavat kattavan käsityksen järjestön hallintotavasta, rahoitustavasta, toiminnasta, toimintapaikasta ja edunsaajista. Kaikki voittoa tavoittelemattomat järjestöt eivät ole samalla tavalla alttiita rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskille, ja yritysten tulisi toteuttaa riskialttiuteen perustuvia toimenpiteitä saadakseen käsityksen seuraavista:
 - a) Kenellä on määräysvalta asiakkaassa ja keitä sen tosiasialliset omistajat ja edunsaajat ovat? Tämän osana yritysten tulisi yksilöidä voittoa tavoittelemattoman järjestön edunvalvojat tai vastaavat, sen hallintoelin ja kaikki muut henkilöt, joilla on määräysvaltaa tai vaikutusvaltaa voittoa tavoittelemattomassa järjestössä. Tätä varten yritysten tulisi käyttää voittoa tavoittelemattoman järjestön oikeudellisen aseman, järjestön hallintorakenteen kuvauksen ja/tai laillisten edustajien luettelon kaltaisia tietoja.
 - b) Miten voittoa tavoittelematonta järjestöä rahoitetaan (yksityiset varat, julkiset varat jne.)? Tätä varten yritysten tulisi käyttää tietoja lahjoittajapohjasta, rahoituslähteistä ja varainhankintamenetelmistä, kuten vuosikertomuksia ja tilinpäätöksiä.
 - c) Mitkä ovat asiakkaan toiminnan tavoitteet? Tätä varten yritysten tulisi käyttää asiakkaan tehtävämäärittelyn, sen ohjelmaluettelon ja ohjelmiin liittyvien talousarvioiden, toimien ja tarjottujen palvelujen kaltaisia tietoja.
 - d) Mitkä edunsaajaryhmät hyötyvät asiakkaan toiminnasta (esim. pakolaiset, oikeushenkilöt, jotka saavat apua voittoa tavoittelemattoman järjestön palvelujen kautta, tai vastaavat). Tätä tarkoitusta varten kerätyt asiakirjat voivat olla tehtävämäärittelyksiä tai kampanjoihin liittyviä asiakirjoja.
 - e) Mitä liiketoimia voittoa tavoittelematon järjestö todennäköisesti pyytää tavoitteidensa ja toimintaprofiilinsa perusteella (muun muassa maksuja ulkomaille lähetetyille työntekijöille tai palveluntarjoajille, sekä näiden liiketoimien ennakoitu tiheys, koko ja maantieteellinen määränpää)? Tätä varten yritysten tulisi käyttää muun muassa voittoa tavoittelemattoman järjestön organisaatiokaavioiden ja organisaatorakennetta koskevien selitysten kaltaisia tietoja. Lisäksi tulisi käyttää luetteloa lainkäyttöalueista, joilla henkilöstölle maksetaan palkkaa, ja kussakin niistä palkkaa saavien työntekijöiden lukumäärää.
 - f) Missä voittoa tavoittelematon järjestö toteuttaa ohjelmiaan ja/tai toimintojaan ja erityisesti harjoittaako järjestö toimintojaan ainoastaan kotimaassa vai muilla lainkäyttöalueilla, joihin liittyy suurempia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä, ja suuririskisissä kolmansissa maissa? Tätä varten yritysten tulisi käyttää tietoja, muun muassa luetteloa kaikista voittoa tavoittelemattoman järjestön toteuttamista ohjelmista, toiminnoista ja palveluista sekä luetteloa maantieteellisistä paikoista, joissa niitä on toteutettu, myös päätoimipaikasta ja toiminta-alueista. Yritysten tulisi 8 ohjeen osalta arvioida myös, liittyykö voittoa tavoittelemattoman järjestön liiketoimiin todennäköisesti maksujen suorittamista kolmannessa maassa sijaitsevan laitoksen kanssa.

Riskitekijät

2. Kun yritykset määrittävät asiakkaisiin, jotka ovat voittoa tavoittelemattomia järjestöjä, liittyvää riskiä, niiden tulisi ottaa huomioon ainakin seuraavat riskitekijät ja arvioida niitä riskialttiuden perusteella:

Hallintojärjestelmä ja määräysvalta

- a) Onko voittoa tavoittelemattomalla järjestöllä oikeudellinen asema kansallisen lainsäädännön tai jonkin toisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön nojalla? Onko olemassa asiakirjoja, joissa esitetään sen hallintojärjestelmää koskevat yksityiskohtaiset säännöt ja yksilöidään voittoa tavoittelemattoman järjestön edunvalvojat, hallintoelimen jäsenet tai muut henkilöt, joilla on määräysvaltaa voittoa tavoittelemattomassa järjestössä?
- b) Edellyttääkö voittoa tavoittelemattoman järjestön oikeudellinen rakenne, että sen perustamista varten osoitetaan sen rahastonhoitajan tai johtajien hallinnointikyky?
- c) Edellyttääkö voittoa tavoittelemattoman järjestön oikeudellinen rakenne tilinpäätöksen julkistamista vuosittain?

Maine / haitalliset löydökset tiedotusvälineissä

- d) Onko yritysten vaikeaa näyttää toteen voittoa tavoittelemattoman järjestön ja sen johtajien hyvää maine? Onko tähän vaikeuteen hyviä syitä, esimerkiksi se, että voittoa tavoittelematon järjestö on perustettu vasta äskettäin, esimerkiksi 12 viime kuukauden aikana?
- e) Onko voittoa tavoittelematon järjestö yhdistetty asiaankuuluvissa, luotettavissa ja riippumattomissa lähteissä ääriliikkeisiin, ääriliikkeiden propagandaan tai terrorismin hyväksymiseen ja terroritoimiin?
- f) Onko voittoa tavoittelematon järjestö osallistunut väärinkäyttöksiin tai rikolliseen toimintaan, muun muassa rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen liittyviin tapauksiin, asiaankuuluvien, luotettavien ja riippumattomien lähteiden mukaan?

Rahoitusmenetelmät

- g) Onko voittoa tavoittelemattoman järjestön rahoitus avointa ja vastuullista vai onko sitä vaikea jäljittää? Dokumentoiko järjestö rahoituslähteensä julkisesti, ja tehdäänkö niille ulkoisia tarkastuksia?
- h) Aiheuttavatko voittoa tavoittelemattoman järjestön rahoitusmenetelmät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä? Käyttääkö se kokonaan tai suurelta osin käteislahjoituksia,

kryptovaroja tai joukkorahoitusta? Vai kanavoidaanko voittoa tavoittelemattoman järjestön rahoituslähteet maksujärjestelmän kautta?

- i) Rahoittavatko voittoa tavoittelematonta järjestöä osittain tai suurelta osin yksityiset lahjoittajat tai lahjoittajat, jotka ovat peräisin lainkäyttöalueilta, joihin liittyy suurempia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä, tai suuririskisistä kolmansista maista, joiden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntajärjestelmissä on tunnistettu olevan strategisia puutteita?

Toiminta lainkäyttöalueilla, joihin liittyy suurempia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä, ja suuririskisissä kolmansissa maissa

- j) Toimiiko voittoa tavoittelematon järjestö tai toimittaako se apua lainkäyttöalueilla, joihin liittyy suurempia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä (mikä arvioidaan näiden ohjeiden I osastossa esitettyjen riskitekijöiden perusteella), tai suuririskisissä kolmansissa maissa (jotka komissio on yksilöinyt direktiivin (EU) 2015/849 9 artiklan 2 kohdan mukaisesti) tai konfliktialueilla?
- k) Käyttääkö voittoa tavoittelematon järjestö tällaisissa tilanteissa kolmansia osapuolia tai välittäjiä toimintansa suorittamiseen ja pystyykö se selittämään, miten toiminta suoritetaan? Pystyykö voittoa tavoittelematon järjestö tässä yhteydessä seuraamaan ja valvomaan asianmukaisesti näiden kolmansien osapuolten suorittamaa toimintaa?
- l) Liittyykö liikesuhteeseen voittoa tavoittelemattoman järjestön kanssa todennäköisesti sellaisen liiketoimien suorittamista, joissa vastapuolena toimiva laitos sijaitsee lainkäyttöalueella, johon liittyy suurempia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä, tai suuririskisessä kolmannessa maassa?

3. Yritysten tulisi myös ottaa huomioon ainakin seuraavat tekijät, jotka voivat auttaa vähentämään riskejä:

- a) Voittoa tavoittelemattoman järjestön hallintoelimen ja sen johtajien tehtävät ja vastualueet dokumentoidaan selkeästi.
- b) Voittoa tavoittelematon järjestö on lain mukaan velvollinen julkistamaan tilinpäätöksensä vuosittain tai antamaan vuosikertomuksen, jossa yksilöidään varojen lähteet, järjestön toiminnan päätarkoitus ja sen ohjelmien edunsaajaryhmät.
- c) Voittoa tavoittelematon järjestö voi osoittaa, että siitä tehdään tai on tehty riippumattomia arviointeja tai ulkoisia tarkastuksia.
- d) Voittoa tavoittelemattomalla järjestöllä on hyvä julkinen maine asianmukaisten, luotettavien ja riippumattomien lähteiden perusteella.
- e) Voittoa tavoittelematon järjestö saa rahoitusta hallituksilta, ylikansallisilta tai kansainvälisiltä organisaatioilta, jotka eivät ole yhteydessä suuririskisiin kolmansiin maihin

tai lainkäyttöalueisiin, joilla on suurempia rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä, ja sen varojen alkuperä voidaan määrittää selkeästi.

- f) Voittoa tavoittelemattomalla järjestöllä ei ole yhteyksiä suuririskisiin kolmansiiin maihin, tai jos järjestöllä on yhteyksiä, se voi osoittaa ryhtyneensä asianmukaisiin toimiin rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskien lieventämiseksi (esimerkiksi nimeämällä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnasta vastaavaa henkilöstöä tai suunnittelemalla menettelyjä, joiden avulla voidaan yksilöidä voittoa tavoittelemattomien järjestöjen edunsaajaryhmät ja arvioida niihin liittyviä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskejä).
- g) Voittoa tavoittelemattoman järjestön toiminta ja edunsaajat eivät altista sitä suuremmille rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeille.
- h) Voittoa tavoittelematon järjestö antaa yksittäisille henkilöille apua ja tukea vain tarjoamalla heille suoraa aineellista apua, kuten tietoteknisiä laitteita tai lääkinnällisiä laitteita.

4. Jos voittoa tavoittelematon järjestö harjoittaa toimintaa lainkäyttöalueilla, joihin sovelletaan EU:n tai YK:n pakotteita, yritysten olisi selvitettävä, sovelletaanko voittoa tavoittelemattomiin järjestöihin humanitaariseen apuun liittyviä säännöksiä ja EU:n ja YK:n talouspakotejärjestelmiä koskevia poikkeuksia, kuten humanitaarisia poikkeuksia tai vapautuksia. Kun yritykset tekevät päätöksen näiden asiakkaiden palvelemisesta, niiden olisi omien varojen jäädyttämistä koskevien velvoitteidensa mukaisesti hankittava todisteet, joista saadaan kohtuullinen varmuus siitä, että voittoa tavoittelematon järjestö harjoittaa toimintaansa kyseisillä lainkäyttöalueilla pakotejärjestelmässä säädettyjen poikkeusten mukaisesti tai että siihen sovelletaan asiaankuuluvan toimivaltaisen viranomaisen myöntämää vapautusta.

5. Alustavaa arviointia varten ja liikesuhteen aloittamisen jälkeen sen koko keston ajan yritysten olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen ymmärtämiseksi, miten voittoa tavoittelematon järjestö hoitaa ja toteuttaa toimintaansa. Yritysten, joilla on todennäköisesti asiakkaita, jotka ovat voittoa tavoittelemattomia järjestöjä, esimerkiksi siksi, että ne tarjoavat rahansiirto- tai käyttötilipalveluja, olisi harkittava erityisen yhteyspisteen perustamista tätä asiakasryhmää varten, jotta ne saisivat kattavan käsityksen siitä, miten toimialan toiminta alkaa ja miten se toimii.